

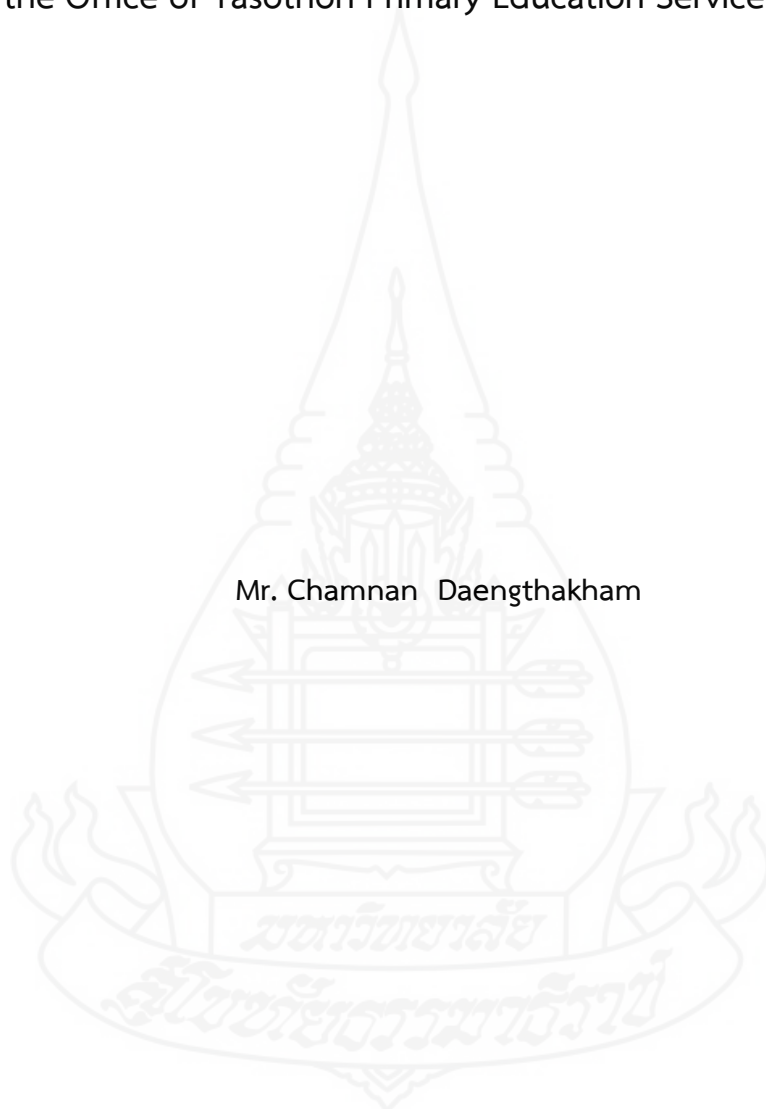
ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม
ศึกษายโสธร เขต 2



การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2559

Teacher Leadership in the 21st Century in Primary Schools under
the Office of Yasothon Primary Education Service Area 2

Mr. Chamnan Daengthakham



An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Educational Administration

School of Educational Studies


Sukhothai Thammathirat Open University

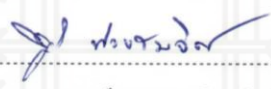
2016


หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2
ชื่อและนามสกุล นายชำนาญ แดงท่าขาม
แขนงวิชา บริหารการศึกษา
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัตนา ดวงแก้ว

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2560

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ


..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัตนา ดวงแก้ว)


..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชูชาติ พ่วงสมจิตร)


.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2
ผู้ศึกษา นายชำนาญ แดงท่าขาม **รหัสนักศึกษา** 2572300040 **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
(บริหารการศึกษา) **อาจารย์ที่ปรึกษา** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนา ดวงแก้ว **ปีการศึกษา** 2559

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 (2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การสอน และขนาดของโรงเรียน และ (3) ศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21

กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 จำนวน 358 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.96 และแบบสัมภาษณ์การพัฒนาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ครูที่แตกต่างกันด้านระดับการศึกษา ประสบการณ์การสอน และขนาดของโรงเรียนมีภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ส่วนครูที่มีเพศแตกต่างกันมีภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และ (3) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ควรนำวัฒนธรรมความร่วมมือของครูที่มีความเข้มแข็งมาเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาภาวะผู้นำของครูแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ควรพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำด้านการเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน และควรสนับสนุนให้ครูที่เชี่ยวชาญในการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นพี่เลี้ยงให้กับครูที่มีประสบการณ์น้อย

คำสำคัญ ภาวะผู้นำของครู ศตวรรษที่ 21 ประถมศึกษา

Independent Study title: Teacher Leadership in the 21st Century in Primary Schools under the Office of Yasothon Primary Education Service Area 2

Author: Mr. Chamnan Daengthakham; **ID:** 2572300040;

Degree: Master of Education (Educational Administration);

Independent Study advisor: Dr. Ratana Daungkaew, Assistant Professor;

Academic year: 2016

Abstract

The objectives of this research were (1) to study teacher leadership in the 21st century in primary schools under the Office of Yasothon Primary Education' Service Area 2; (2) to compare teacher leadership in the 21st century as classified by teacher's gender, educational level, teaching experience, and school size; and (3) to study suggestions for development of teacher leadership in the 21st century.

The sample consisted of 358 government teachers in primary schools under the Office of Yasothon Primary Education Service Area 2, all of whom were obtained by stratified random sampling. The employed research instruments were a rating scale questionnaire on teacher leadership in the 21st century, with reliability coefficient of 0.96; and an interview form concerning the development of teacher leadership in the 21st century. The research data were analyzed using the frequency, percentage, mean, standard deviation, one-way ANOVA, and content analysis.

The research findings were as follows: (1) the overall teacher leadership in the 21st century in primary schools under the Office of Yasothon Primary Education Service Area 2 was at the high level; (2) teachers with different educational levels, teaching experiences, and school sizes significantly differed in their overall teacher leadership in the 21st century at the .05 level, while teachers with different genders did not significantly differ in their teacher leadership in the 21st century; and (3) suggestions concerning development of teacher leadership in the 21st century were as follows: a strong teacher-led collaborative culture should be applied as a driving force for development of teacher leadership in the form of professional leadership community; teachers should be encouraged to have leadership in accessing and applying research in instruction; and teachers who were specialists in classroom research should be promoted as mentors for less experienced teachers.

Keywords: Teacher leadership, 21st century, Primary education

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้และความอนุเคราะห์ช่วยเหลือจากผู้มีพระคุณหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนา ดวงแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระและประธานกรรมการสอบ ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือและคอยชี้แนะแนวทางในการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ ตลอดจนมอบหนังสือพร้อมทั้งให้ประสบการณ์ในการทำงานแก่ผู้ศึกษาด้วยความเอาใจใส่และความเมตตาเป็นอย่างสูงตลอดมา ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งและขอขอบพระคุณท่านด้วยความเคารพเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ชูชาติ พ่วงสมจิตร กรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ ที่ให้ความกรุณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการศึกษาค้นคว้าอิสระให้มีความสมบูรณ์และถูกต้องยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ นางสาวสุจิตรา ทาลีราช ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ดร.เสนห์ แสนจันทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนมหาชนะชัยวิทยาคม และนายไชยา คำแพง ครูเชี่ยวชาญ โรงเรียนมหาชนะชัยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือตรวจสอบความตรงของแบบสอบถาม ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ที่กรุณาอนุญาตให้เก็บรวบรวมข้อมูล และข้าราชการครูทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อนักศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

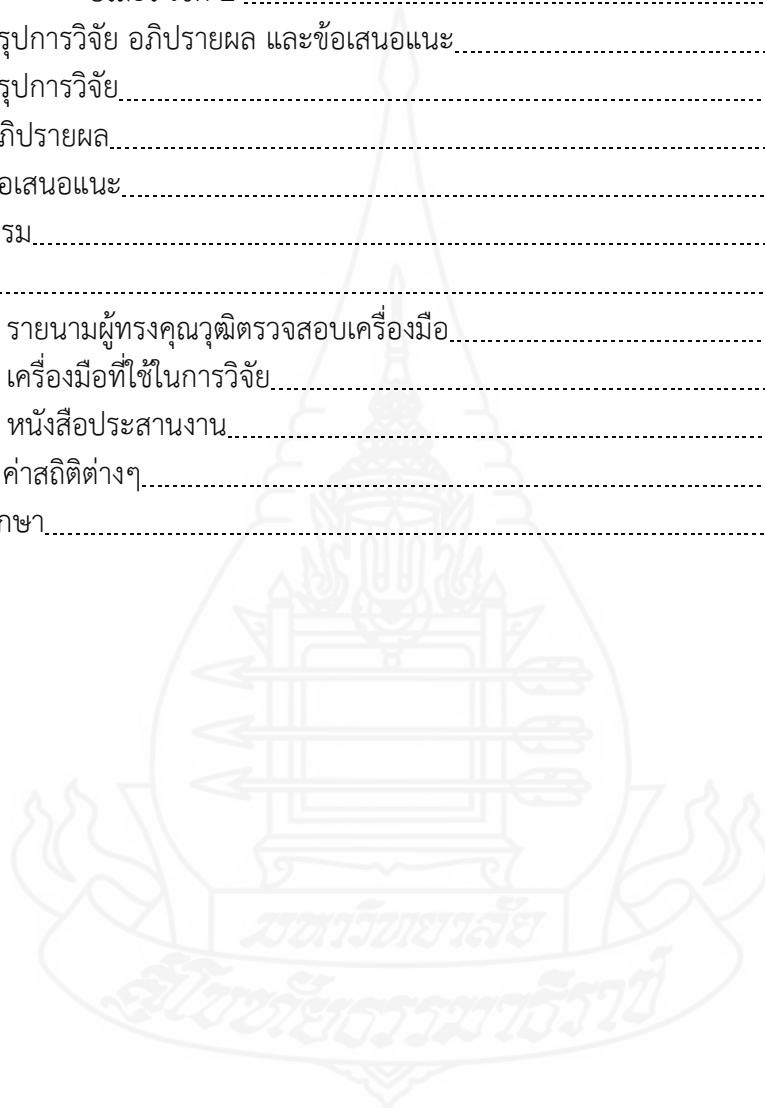
ชำนาญ แดงท่าขาม
ธันวาคม 2560

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
สมมติฐานการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับภาวะผู้นำของครู.....	9
คุณลักษณะ บทบาท และทักษะที่สำคัญของครูในศตวรรษที่ 21.....	14
การพัฒนาภาวะผู้นำของครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.....	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	54
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	54
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	55
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	57
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภูมิหลังของครูผู้ตอบแบบสอบถาม.....	59
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 2.....	60
ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 2 จำแนกตามภูมิหลังของครู.....	69

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 2	84
บทที่ 5 สรุปรการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	88
สรุปรการวิจัย.....	88
อภิปรายผล.....	93
ข้อเสนอแนะ.....	96
บรรณานุกรม.....	98
ภาคผนวก.....	105
ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ.....	106
ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	109
ค หนังสือประสานงาน.....	119
ง ค่าสถิติต่างๆ.....	127
ประวัติผู้ศึกษา.....	136



สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 การเปรียบเทียบมาตรฐาน/สมรรถนะภาวะผู้นำของครูขององค์กรต่างๆ.....	35
ตารางที่ 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำแนกเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก.....	54
ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นของภาวะผู้นำของ ครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชายโสธร เขต 2 โดยภาพรวม.....	61
ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของภาวะผู้นำของครู ในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชายโสธร เขต 2 ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ.....	62
ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของภาวะผู้นำของครู ในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชายโสธร เขต 2 ด้านการเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน.....	63
ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของภาวะผู้นำของครู ในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชายโสธร เขต 2 ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้แบบครุมีอาชีพ.....	64
ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของภาวะผู้นำของครู ในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชายโสธร เขต 2 ด้านการอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้.....	65
ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของภาวะผู้นำของครู ในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชายโสธร เขต 2 ด้านการส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุง และพัฒนาการศึกษา.....	66
ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของภาวะผู้นำของครู ในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชายโสธร เขต 2 ด้านการทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน.....	67
ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของภาวะผู้นำของครู ในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชายโสธร เขต 2 ด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ.....	98
ตารางที่ 4.10 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสธร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศของครู.....	69

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.11 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา.....	71
ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์สอน.....	72
ตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์สอนของครู.....	74
ตารางที่ 4.14 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ในภาพรวม จำแนกตามประสบการณ์สอน.....	75
ตารางที่ 4.15 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือจำแนกตามประสบการณ์สอน.....	76
ตารางที่ 4.16 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ด้านการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้จำแนกตามประสบการณ์สอน.....	76
ตารางที่ 4.17 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ จำแนกตามประสบการณ์สอน.....	77
ตารางที่ 4.18 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	78
ตารางที่ 4.19 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	79
ตารางที่ 4.20 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ในภาพรวม จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	80

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.21 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ด้านการเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอนจำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	81
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ด้านการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	82
ตารางที่ 4.24 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ด้านการส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	83
ตารางที่ 4.25 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ด้านการทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชนจำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	83
ตารางที่ 4.26 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพจำแนกตามขนาดโรงเรียน...	84



สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
ภาพที่ 2.1 องค์ประกอบภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21.....	36



บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงของโลกยุคศตวรรษที่ 21 ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศที่เชื่อมโยงข้อมูลต่างๆของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกันทำให้โลกยุคนี้กลายเป็นโลกไร้พรมแดน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจำเป็นต้องพัฒนาคนให้สามารถปรับตัวและดำรงตนอยู่ได้ ซึ่งการพัฒนาคนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับโลกในศตวรรษที่ 21 นั้นต้องพัฒนาทักษะสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ทักษะชีวิตและการทำงาน ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และทักษะด้านสารสนเทศและสื่อเทคโนโลยี (วิจารณ์ พานิช, 2556) โดยทักษะเหล่านี้มีเป้าหมายสร้างคนให้มีคุณภาพและมีคุณค่าเป็นที่ยอมรับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะช่วยเตรียมทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะดังกล่าว และคุณภาพของครูเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพและต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ ครูจึงต้องปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนของตนให้สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว จากการทดสอบระดับนานาชาติของประเทศที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะเห็นได้ว่า ประเทศเหล่านี้มีแนวโน้มการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงกว่าประเทศที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า ขณะเดียวกันประเทศที่มีประชากรมีการศึกษามีคุณภาพจะมีความเป็นประชาธิปไตยและเสถียรภาพทางการเมืองและสังคมสูงกว่า (Hanushek & Rivkin, 2010) ดังนั้น ครูจึงควรได้รับการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้มีศักยภาพเป็นครูเพื่อศิษย์อย่างสมบูรณ์ (วิจารณ์ พานิช, 2555)

จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในศตวรรษที่ 21 และการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.2558 ระบบการจัดการศึกษาต้องเพิ่มทักษะของคนที่จะต้องเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงระดับอุดมศึกษา และตลอดชีวิต โดยวิจารณ์ พานิช (2555) ได้เสนอแนะว่า คนในศตวรรษที่ 21 ควรมีทักษะ 3R และ 7C โดยทักษะ 3R ประกอบด้วย 1) Reading (อ่านออก) 2) Writing (เขียนได้) 3) Arithmetics (คิดเลขเป็น) และ 7C ประกอบด้วย 1) Critical thinking & Problem Solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา) 2) Creativity & Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม) 3) Cross-cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์) 4) Collaboration, Teamwork & Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ) 5) Communication, Information & Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) 6) Computing & ICT Literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) และ 7) Career & Learning Skills (ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้) ด้วยเหตุนี้ ครูจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อม

ในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีทักษะดังกล่าว สำหรับการดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับภาวะผู้นำครู (Teacher Leadership) จะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำครูเป็นกระบวนการที่ครูทุกคนร่วมกันทำงานด้านการเรียนการสอน โดยมีการแบ่งปันความรู้ความสามารถและประสบการณ์เรียนรู้การแก้ปัญหาาร่วมกัน มีการสะท้อนความคิดเห็นต่อผลการเรียนรู้ของนักเรียนร่วมกัน จนเกิดเป็นพลังสามารถผลักดันและขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นพร้อมๆ กันทั่วทั้งโรงเรียน (Katzenmeyer & Moller, 2001; York-Barr & Duke, 2004) ซึ่งภาวะผู้นำของครูได้ช่วยส่งเสริมความร่วมมือซึ่งกันและกันอย่างมืออาชีพเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน มีการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียนและการใช้ระบบประเมินผลและระบบฐานข้อมูล พร้อมทั้งขยายความร่วมมือกับครอบครัวและชุมชนเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน (Teacher Leadership Exploratory Consortium, 2010) ทั้งนี้ งานวิจัยที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยภูมิหลังที่อาจจะเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา (โกเมธ พิมพ์เป้าธรรม, 2546; ปราณิ มหะศักดิ์ตานุภาพ, 2546; ขวัญจิตต์เนียมเกตุ, 2552; กวี วงศ์พุด, 2536 อ้างถึงใน ผกาพรรณ เชื้อเมืองพาน, 2553)

ด้วยเหตุที่ คุณภาพการศึกษาในปัจจุบันหากพิจารณาให้ลึกลงไปจะพบว่า ครูเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่มีหน้าที่จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่หลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐานที่กำหนด ครูทุกคนจึงต้องร่วมกันพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเองให้มีคุณภาพเพื่อส่งผลให้นักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้และบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ดังนั้น ครูจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างมากในกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน รวมทั้งมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จึงเห็นได้ว่าครูที่มีคุณภาพควรต้องมีภาวะผู้นำ ด้วยเหตุนี้ สมาคมการสำรวจภาวะผู้นำของครู แห่งสหรัฐอเมริกา (Teacher Leadership Exploratory Consortium, 2010) จึงได้เสนอมาตรฐานที่จะใช้เป็นเกณฑ์ในการวัดความเป็นผู้นำของครูใน 7 มาตรฐานซึ่งครอบคลุมความเป็นครูในยุคศตวรรษที่ 21 อันประกอบด้วย 1) การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ของนักเรียน 2) การเข้าถึงและการใช้วิจัยเพื่อปรับปรุงการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน 3) การส่งเสริมการเรียนรู้แบบครูมืออาชีพเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 4) การอำนวยความสะดวกในการปรับปรุงการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน 5) การส่งเสริมการใช้การประเมินผลและข้อมูลเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา 6) การปรับปรุงการบริการและการทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชน และ 7) การสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนและด้านวิชาชีพ

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การขับเคลื่อนครูให้มีภาวะผู้นำทางการศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง เพราะจะช่วยให้ครูเกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างแท้จริงและยั่งยืนและส่งผลให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ (Senge, 1990) แต่ในบริบทของการศึกษาไทยยังมีข้อจำกัดในเรื่องนี้ถึงแม้ว่าสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครู เช่น สำนักงานเลขาธิการคุรุสภาได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูและแนวทางการพัฒนาครูให้มีสมรรถนะทางวิชาชีพ แต่ก็ยังไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ครูส่วนใหญ่ยังไม่ได้เปลี่ยนแปลงให้มีภาวะผู้นำที่จะร่วมขับเคลื่อนโรงเรียนได้

อย่างมีคุณภาพ ซึ่งสะท้อนได้จากภาพรวมของประเทศจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในปีการศึกษา 2558 ของผู้เรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละอยู่ระหว่าง 36.61-48.39 ที่ต่ำกว่าร้อยละ 50 (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) ซึ่งคุณภาพการศึกษาดังที่กล่าวนั้น ยังไม่เป็นที่น่าพอใจของสังคมโดยทั่วไป และข้อมูลดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นว่า แผนการพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ที่มีเป้าหมายหลักในการพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (แผนพัฒนาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2555) ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้

สำหรับการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 นั้น จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐานชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษาที่ผ่านมา 3 ปีการศึกษา (พ.ศ. 2556-2558) ใน 5 วิชาหลัก ได้แก่ ภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ทุกรายวิชามีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2556-2558) จากรายงานดังกล่าว แสดงให้เห็นว่านักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ยังมีผลสัมฤทธิ์ต่ำและคุณภาพการศึกษาต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งสะท้อนได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสำคัญ

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ตามกรอบแนวคิดของสมาคมการสำรวจภาวะผู้นำของครู (Teacher Leadership Exploratory Consortium, 2010) ดังที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งมีความสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของครูที่จะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

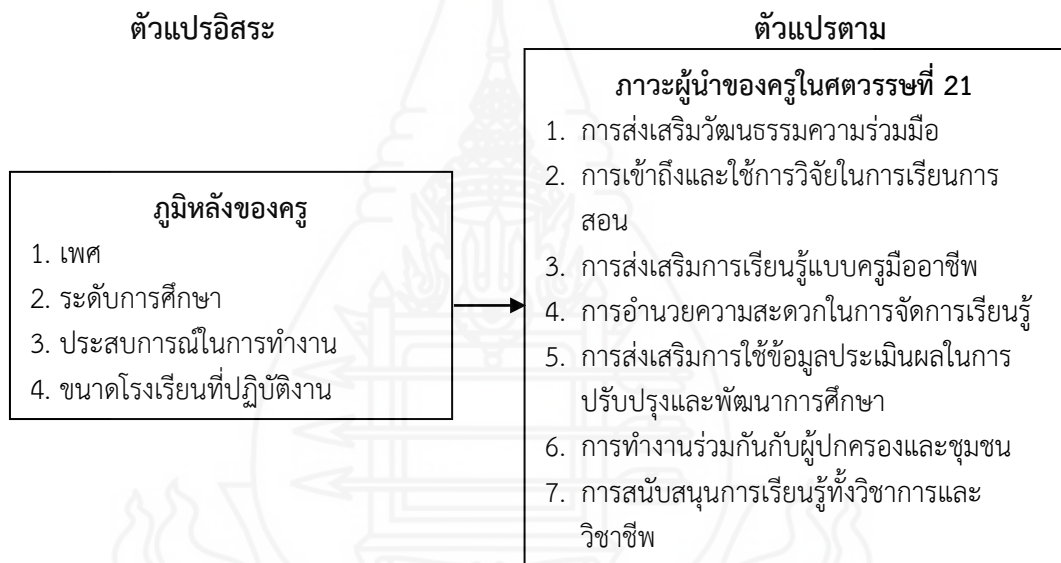
2.1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2

2.2 เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 จำแนกตามภูมิหลังของครู ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์สอน และขนาดของโรงเรียน

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้มาตรฐานภาวะผู้นำของครูซึ่งพัฒนาโดยสมาคมการสำรวจภาวะผู้นำของครู (Teacher Leadership Exploratory Consortium, 2010) มาเป็นกรอบแนวคิดของการศึกษาภาวะผู้นำครูในศตวรรษที่ 21 ซึ่งครอบคลุม 7 ด้านได้แก่ 1) การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ 2) การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน 3) การส่งเสริมการเรียนรู้แบบครือมืออาชีพ 4) การอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ 5) การส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา 6) การทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชน และ 7) การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพ พร้อมทั้งศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำครูเมื่อจำแนกตามภูมิหลังของครู ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์สอน และขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน ดังปรากฏตามกรอบแนวคิดการวิจัยในภาพที่ 1.1 ดังนี้



ภาพ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสธร เขต 2 มีความแตกต่างกันตามภูมิหลังของครู ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์สอน และขนาดโรงเรียน

5. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีขอบเขตดังนี้

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารอบคลุม 7 ด้าน ได้แก่ 1) การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ 2) การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน 3) การส่งเสริมการเรียนรู้แบบครือมืออาชีพ 4) การอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ 5) การส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา 6) การทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน และ 7) การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพ พร้อมทั้งศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำครูเมื่อจำแนกตามภูมิหลังของครู ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน และขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน โดยประยุกต์ใช้กรอบมาตรฐานภาวะผู้นำของครู 7 มาตรฐาน ซึ่งพัฒนาโดยสมาคมการสำรวจภาวะผู้นำของครู (Teacher Leadership Exploratory Consortium, 2010) มาเป็นกรอบความคิดของการศึกษาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้แก่

มาตรฐานที่ 1 ส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ของนักเรียน

มาตรฐานที่ 2 เข้าถึงและใช้การวิจัยเพื่อปรับปรุงการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน

มาตรฐานที่ 3 ส่งเสริมการเรียนรู้แบบครือมืออาชีพเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
มาตรฐานที่ 4 อำนวยความสะดวกในการปรับปรุงการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน

มาตรฐานที่ 5 ส่งเสริมการใช้การประเมินผลและข้อมูลเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา
ระดับโรงเรียนและระดับเขตพื้นที่การศึกษา

มาตรฐานที่ 6 ปรับปรุงการบริการและการทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชน

มาตรฐานที่ 7 สนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนและด้านวิชาชีพ

5.2 ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษาครั้งนี้ประชากรได้แก่ ครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 จำนวน 1,653 คน จากโรงเรียน 188 โรงเรียน

5.3 ตัวแปรที่ศึกษา

5.3.1 ตัวแปรอิสระ คือ ภูมิหลังของครู ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การสอน และขนาดของโรงเรียน

5.3.2 ตัวแปรตาม คือ ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ใน 7 ด้าน ประกอบด้วย

- 1) การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ
- 2) การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน
- 3) การส่งเสริมการเรียนรู้แบบครือมืออาชีพ
- 4) การอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้

- 5) การส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา
- 6) การทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชน
- 7) การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพ

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดคำนิยามศัพท์เฉพาะที่สำคัญไว้ดังนี้

6.1 ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 หมายถึง พฤติกรรมหรือการแสดงออกของครูที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมมือ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการดำเนินงานทางการศึกษาให้มีคุณภาพซึ่งครูจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือกระบวนการจัดการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องตามการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและดำรงตนอยู่ได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงโดยมีทักษะชีวิตและการทำงาน ทักษะการเรียนรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมใหม่ๆและทักษะในการใช้สารสนเทศและสื่อเทคโนโลยี ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 โดยการสอบถามครูใน 7 ด้าน ดังนี้

6.1.1 การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ หมายถึง คุณลักษณะหรือพฤติกรรม การแสดงออกของครูที่แสดงให้เห็นว่า ครูเข้าใจและร่วมมือกันในการทำงานโดยมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมรับผิดชอบร่วมกันภายในสถานศึกษาตลอดจนการส่งเสริมและสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน ให้มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ให้เกียรติและให้ความเคารพซึ่งกันและกันในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

6.1.2 การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน หมายถึง พฤติกรรมหรือ การแสดงออกของครูที่ชี้บอกว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัย และสามารถใช้งานวิจัยในการสร้างความรู้ใหม่ๆ พร้อมทั้งใช้ผลของการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางหรือนโยบาย ในการปฏิบัติงานของตนเองในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และเป็นแบบอย่างในการใช้งานวิจัยเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนและการพัฒนาวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่อง

6.1.3 การส่งเสริมการเรียนรู้แบบครุมีอาชีพ หมายถึง พฤติกรรมของครูที่ แสดงออกให้เห็นว่า ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยครูมีความรอบรู้ใน วิชาการที่ตนเองได้ศึกษามา และมีความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ อย่างเต็มศักยภาพของผู้เรียนและสอดคล้องกับความจริงทางด้านเทคโนโลยีใหม่ๆและมีความรู้ใน การออกแบบการจัดการเรียนรู้ ให้สนับสนุนและเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยให้ สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และเป้าหมายของการพัฒนาของสถานศึกษา

6.1.4 การอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ หมายถึง พฤติกรรมของครูที่ แสดงออกให้เห็นว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับความสนใจของผู้เรียน โดยการกระตุ้นให้

ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหาและตัดสินใจด้วยตนเอง และครูเป็นเพียงผู้ส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกในสิ่งต่างๆ ให้กับผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและร่วมกับ ผู้เรียนในการสะท้อนให้เห็นผลการเรียนรู้ของผู้เรียนรวมทั้งเพื่อนครูด้วยกันเพื่อให้การจัดกิจกรรมการ เรียนรู้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา

6.1.5 การส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา

หมายถึง พฤติกรรมของครูที่แสดงออกให้เห็นว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล และใช้การวัดผลประเมินผลในกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งในระดับห้องเรียนและระดับสถานศึกษา โดยมีการออกแบบ และเลือกวิธีการวัดประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนอย่างหลากหลายทั้ง ก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน โดยมีการใช้ข้อมูลร่วมกันระหว่างเพื่อนครูในการใช้ข้อมูลการ ประเมินในด้านอื่นๆ ของผู้เรียน เป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ เรียนและนำไปใช้ในการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาผู้เรียนในระดับสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา

6.1.6 การทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน

หมายถึง พฤติกรรมของครูที่ แสดงออกให้เห็นว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและ ชุมชนว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาในสถานศึกษาและการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งครูใน สถานศึกษาทุกคนต้องส่งเสริมความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ อย่าง เป็นระบบ เพื่อร่วมปรับปรุงและพัฒนาระบบการศึกษาและเพิ่มโอกาสทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

6.1.7 การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพ

หมายถึง พฤติกรรมของครู ที่แสดงออกให้เห็นว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายทางการศึกษาทั้งในระดับเขตพื้นที่ การศึกษาและในระดับชาติ รวมทั้งครูมีส่วนร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการ กำหนดนโยบายทางการศึกษาของสถานศึกษา และครูปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนรู้อย่างมี ประสิทธิภาพ และส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามความต้องการและศักยภาพของ ผู้เรียน ตลอดจนครูได้รับการยกย่องยอมรับทางวิชาการและเป็นพี่เลี้ยงของเพื่อนครูในสถานศึกษา ชุมชน และในแวดวงวิชาชีพครูด้วยกัน

6.2 ภูมิหลังของครู หมายถึง เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์สอน และขนาดของ โรงเรียน

6.3 ระดับการศึกษา หมายถึง คุณวุฒิทางการการศึกษาสูงสุดที่ครูได้รับ จำแนกเป็น ระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี

6.4 ประสบการณ์การสอน หมายถึง ระยะเวลาที่ครูสายปฏิบัติการสอนได้รับการแต่งตั้ง ให้ปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนในสถานศึกษาจนถึงปัจจุบัน โดยจำแนกเป็น 3 ระดับได้แก่ ต่ำกว่า 5 ปี 5-10 ปี และ 11 ปี ขึ้นไป

6.5 ขนาดของโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนที่ครูปฏิบัติการสอน โดยการกำหนดขนาด ของโรงเรียนใช้จำนวนความจุของนักเรียนเป็นเกณฑ์ ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้เกณฑ์ของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (อ้างถึงใน ญัตติฉบับ สาระทวงศ์, 2556) ซึ่งแบ่งเป็น 3 ขนาด ดังนี้

- | | |
|-------------------------------|--------------------------------------|
| 6.5.1 โรงเรียนขนาดเล็ก | มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน |
| 6.5.2 โรงเรียนขนาดกลาง | มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121-300 คน |
| 6.5.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ | มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 คน ขึ้นไป |

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับครูในการพัฒนาตนเองทางด้านภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2

7.2 เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2

7.3 เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนกำหนดนโยบาย แผนงานพัฒนาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2



บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับภาวะผู้นำของครู
 - 1.1 ความหมายของภาวะผู้นำของครู
 - 1.2 ความสำคัญของภาวะผู้นำของครู
 - 1.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำของครู
2. คุณลักษณะ บทบาท และทักษะที่สำคัญของครูในศตวรรษที่ 21
 - 2.1 คุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21
 - 2.2 บทบาทของครูในศตวรรษที่ 21
 - 2.3 ทักษะที่สำคัญของครูในศตวรรษที่ 21
3. การพัฒนาภาวะผู้นำของครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
 - 3.1 องค์ประกอบของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21
 - 3.2 มาตรฐานภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21
 - 3.3 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยภายในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างในประเทศ

1. แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับภาวะผู้นำของครู

ความคาดหวังต่อคุณภาพการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน ทำให้ภาวะผู้นำของครู (Teacher Leadership) เป็นเรื่องที่มีผู้ให้ความสนใจเพิ่มมากขึ้นนอกเหนือจากภาวะผู้นำของผู้บริหารทางการศึกษา เนื่องจากภาวะผู้นำของครูเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง ดังนั้น ภาวะผู้นำของครูจึงต้องมีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้นตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน

1.1 ความหมายภาวะผู้นำของครู

จากการทบทวนวรรณกรรม จะเห็นได้ว่า นักการศึกษาได้ให้ความหมายเกี่ยวกับภาวะผู้นำของครูที่สอดคล้องกันดังนี้

Wesley (1991 อ้างถึงใน กิตติพัฒน์ คำแพง, 2557, น. 13) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำของครู หมายถึง ความสามารถในการกระตุ้นเพื่อนร่วมงานให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยให้กล้าทำในสิ่งที่ไม่ได้คำนึงถึงในเวลาปกติ ทั้งนี้ปราศจากอิทธิพลของผู้นำ

Katzenmeyer และ Moller (2001 อ้างถึงใน สุรรัตน์ พัฒนเชียร, 2552, น. 10) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำของครูว่า เป็นครูที่เป็นผู้นำโดยนำทั้งภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียนโดยเชื่อมโยงประสานสัมพันธ์กับชุมชนและช่วยเหลือกลุ่มของครู ผู้เรียน และผู้นำ อันทำให้มีอิทธิพลต่อผู้อื่นและนำไปสู่การพัฒนาการดำเนินงานทางการศึกษา

Harris และ Lambert (2003 อ้างถึงใน เทพรังสรรค์ จันทรังษี, 2556, น. 29) กล่าวว่า ภาวะผู้นำของครู คือ ลักษณะในรูปแบบของภาวะผู้นำแบบร่วมมือซึ่งครูพัฒนาทักษะความเชี่ยวชาญจากการปฏิบัติงานต่างๆร่วมกัน

Teacher Leadership Exploratory Consortium หรือสมาคมการสำรวจภาวะผู้นำของครูแห่งสหรัฐอเมริกา (2010 อ้างถึงใน กิตติพัฒน์ คำแพง, 2557, น. 13) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำครูว่า หมายถึง กระบวนการที่ครูมีอิทธิพลต่อเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหาร ชุมชน เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

สุรรัตน์ พัฒนเชียร (2552, น. 20) ได้ศึกษาเกี่ยวกับตัวแบบความสามารถทางภาวะผู้นำครู พร้อมทั้งสังเคราะห์ความหมายของภาวะผู้นำครูว่า เป็นคุณลักษณะหรือพฤติกรรมของครูที่แสดงออกถึงความเกี่ยวข้องและความสัมพันธ์ระหว่างกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนร่วมงาน โดยการเสวนา ความร่วมมือรวมพลังเพื่อการเปลี่ยนแปลงองค์กร อันจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีพลังในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนานวัตกรรมทำให้ครูมีแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา เกิดความผูกพันและร่วมเรียนรู้ ร่วมสร้างความรู้ และร่วมกันดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, น. 36) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำครู หมายถึง คุณลักษณะและพฤติกรรมของครูที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ส่วนบุคคลและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนโดยปราศจากการใช้อิทธิพลของผู้บริหารสถานศึกษา ก่อให้เกิดพลังแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ

อาภารัตน์ ราชพัฒน์ (2554, น. 8) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พร้อมทั้งสังเคราะห์ความหมายภาวะผู้นำของครูว่า หมายถึง การแสดงออกของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู การเป็นแบบอย่างทางการสอน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กร และการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ชนิษฐา ชัยประโคน (2556, น. 14) ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อเสริมสร้างวินัยเชิงบวกของนักเรียน พร้อมทั้งสังเคราะห์ความหมายของภาวะผู้นำครูว่า เป็นความสามารถในการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ของครูแก่นักเรียน โดยวิธีจูงใจให้นักเรียนต้องการที่จะปฏิบัติตาม และเป็นความสามารถในการสอนนักเรียนให้เติบโตด้านสติปัญญาและสังคม

เทพรังสรรค์ จันทรังษี (2556, น. 29) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล พร้อมทั้งสังเคราะห์ความหมายของภาวะผู้นำครูว่า เป็นคุณลักษณะความสามารถและพฤติกรรมการแสดงออกของครูที่แสดงถึงความสัมพันธ์ส่วนบุคคลและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งจากภายในและภายนอกห้องเรียน มีความเป็นอิสระ ปราศจากอิทธิพลหรือการชี้นำ และยังแสดงถึงความเป็นมืออาชีพ ก่อให้เกิดพลังการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

นภาพร พันธุ์ชัย (2556, น. 59) ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา พร้อมทั้งสังเคราะห์ความหมายภาวะผู้นำครูว่า เป็นพฤติกรรมของครูที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งภายนอกและภายในห้องเรียน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพโดยปราศจากผู้ชี้นำ

รังสรรค์ สุทาร์มย์ (2556, น. 60) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ พร้อมทั้งสังเคราะห์ความหมายภาวะผู้นำครูว่า เป็นการแสดงออกของครูในการร่วมกันทำงานและการเป็นแบบอย่างด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ให้กับเพื่อนครูในโรงเรียนและเครือข่าย เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และเพิ่มคุณภาพของนักเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาโดยผู้บริหารโรงเรียนไม่ได้ชี้นำแนวทาง

กิตติพัฒน์ คำแพง (2557) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของครูกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน พร้อมทั้งสังเคราะห์ความหมายภาวะผู้นำครูว่าเป็นการแสดงออกของครูในสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อนักเรียน เพื่อนร่วมงาน ชุมชน ในการปฏิบัติงานและก่อให้เกิดการร่วมกันเพื่อพัฒนาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นันทรัตน์ ฤทธิ์บำรุง (2559, น. 23) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการเป็นแบบอย่างทางการสอน พร้อมทั้งสังเคราะห์ความหมายภาวะผู้นำครูว่าเป็นคุณลักษณะและพฤติกรรมของครูที่แสดงออกถึงความเชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอน ให้ความสำคัญกับการปรึกษาหารือกับผู้ร่วมงาน ใช้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงานในการตัดสินใจเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งมีความสามารถในการนำทั้งในและนอกห้องเรียน โดยไม่ใช้อิทธิพลในการชักจูงเพื่อนให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียน กล่าวโดยสรุป ตัวบ่งชี้ของภาวะผู้นำครูได้แก่ มีความเชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอน มีการทำงานแบบมีส่วนร่วม เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และมุ่งเน้นที่ความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียน

จากความหมายของภาวะผู้นำของครูข้างต้น จึงสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำของครูหมายถึง คุณลักษณะหรือพฤติกรรมของครูที่แสดงออกมาแล้วจูงใจหรือกระตุ้นเพื่อนครูและผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมมือการปฏิบัติงาน ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.2 ความสำคัญของภาวะผู้นำของครู

ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างมากในกระบวนการจัดการเรียนการสอนทั้งภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน รวมทั้งมีอิทธิพลที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนซึ่งจาก

รายงานของ Teacher Leadership Exploratory Consortium (2010 อ้างถึงใน กิตติพัฒน์ คำแพง, 2557, น. 14) กล่าวถึงความสำคัญของภาวะผู้นำของครูว่า ช่วยส่งเสริมความร่วมมือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการใช้ระบบประเมินผลและระบบฐานข้อมูล ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน ขยายความร่วมมือกับครอบครัวและชุมชนและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนสู่ความเป็นมืออาชีพ ในทำนองเดียวกัน สุรรัตน์ พัฒนเชียร (2552) กล่าวว่า ภาวะผู้นำของครูช่วยในการแสดงออกของครูในการร่วมกันทำงานอย่างร่วมมือรวมพลังนำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกันก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และช่วยให้คณะครูมีความรับผิดชอบร่วมกันต่อการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา

อาภารัตน์ ราชพัฒน์ (2554) กล่าวว่า ภาวะผู้นำของครูจะช่วยให้ครูมีการพัฒนาตนเองและเพื่อนครูเพื่อเป็นแบบอย่างทางการสอน ทำให้เกิดการ ทำงานแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาองค์การ และส่งเสริมความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา (2550 อ้างถึงใน เทพรังสรรค์ จันทรงษ์, 2556, น. 26) ได้ชี้ให้เห็นว่า ภาวะผู้นำของครูสอดคล้องกับหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) เพราะครูได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีความเป็นอิสระในการจัดการเรียนการสอน กล่าวคือ ภายในห้องเรียนครูเป็นทั้งผู้สอนและผู้บริหาร เพราะครูต้องการบริหารจัดการห้องเรียนของตนเองให้มีประสิทธิภาพเพื่อยกระดับการเรียนรู้ของนักเรียน ครูจึงต้องใช้ภาวะผู้นำในการบริหารนักเรียนที่ตนเองสอนหรือรับผิดชอบอยู่

นอกจากนี้ ภาวะผู้นำของครูเริ่มมีความสำคัญมากขึ้นจากการแสดงพฤติกรรมของครูในการเป็นครูผู้นำ (Teacher Leaders) ที่ชัดเจนขึ้น โดยการเป็นพี่เลี้ยง (Mentors) ให้กับครูใหม่ เป็นผู้นำทีมงาน (Team Leaders) เป็นผู้นำในการพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Developers) และเป็นผู้ให้การพัฒนาแก่บุคลากรต่างๆ (Staff Development Providers) เป็นต้น พฤติกรรมของผู้นำครูดังกล่าวนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน จึงจำเป็นต้องพัฒนาให้ครูมีภาวะผู้นำสูงเพียงพอที่จะดำเนินการในกระบวนการปรับปรุงคุณภาพด้านต่างๆ ของโรงเรียนได้สำเร็จ Hopkins และคณะ (1997 อ้างถึงใน เทพรังสรรค์ จันทรงษ์, 2556, น. 27) ให้ข้อสังเกตว่าสถานศึกษาต่างๆ ที่ประสบความสำเร็จต้องสร้างภาวะผู้นำให้เกิดขึ้นกับครู โดยสร้างบรรยากาศของการร่วมมือรวมพลังของบุคลากรในองค์การ โดยกระตุ้นการพัฒนาวิชาชีพด้วยการสนับสนุนและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการแก้ปัญหา เพราะภาวะผู้นำจะทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaboration Learning) ซึ่งเป็นวิธีการที่บุคลากรในสถานศึกษาให้ความร่วมมือรวมพลังในการทำงานเป็นทีมเพื่อร่วมกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

York-Barr และ Duke (2004 อ้างถึงใน อุษาวดี จันทรสุนธิ, 2557, น. 11-13) กล่าวถึงความสำคัญของภาวะผู้นำครูในแง่ก่อให้เกิดประโยชน์ 4 ประการ ได้แก่ 1) เปิดโอกาสให้ครูผู้นำได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา 2) ช่วยเพิ่มศักยภาพเกี่ยวกับการสอนและการเรียนรู้ 3) เป็นการประกาศเกียรติคุณและการสร้างโอกาสของความก้าวหน้าในวิชาชีพ และ 4) เป็นตัวแบบของครูผู้นำแบบประชาธิปไตยให้กับผู้เรียน

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำของครูนั้นมีความสำคัญหลายประการทั้งตนเอง เพื่อนร่วมงาน และนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วยเพิ่มศักยภาพของตนเองและเพื่อนร่วมงานเกี่ยวกับกระบวนการ

ปรับเปลี่ยนจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านต่างๆ ให้มีคุณภาพ โดยใช้ความร่วมมือร่วมพลังของครูทุกคนภายในสถานศึกษา พร้อมทั้งผู้ปกครองและชุมชนที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาและปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

1.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำของครู

ในปัจจุบันภาวะผู้นำของครูได้เข้ามามีส่วนสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาควบคู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เพราะผู้บริหารนั้นไม่ควรที่จะพัฒนาสถานศึกษาเพียงลำพังจะต้องอาศัยการเรียนรู้และการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างมีทักษะเพื่อนำไปสู่เป้าหมายร่วมกันในการพัฒนานักเรียน ครู และสถานศึกษา (Harris and Lambert, 2003 อ้างถึงใน สุรรัตน์ พัฒนเอียร, 2552, น. 72) ซึ่งควรใช้ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจ (Distributed Leadership) ซึ่งเป็นการกระจายภาวะผู้นำไปสู่ครูเพื่อให้ครูได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาและผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับ Goleman (2002 อ้างถึงในสุรรัตน์ พัฒนเอียร, 2552, น. 71-72) ที่กล่าวว่า ผู้นำมิได้หลายคนมิได้มีเพียงคนเดียว ภาวะผู้นำต้องถูกกระจายออกไปไม่ควรอยู่เฉพาะในตัวบุคคลที่อยู่ตำแหน่งสูงสุดเท่านั้น แต่บุคลากรทุกคนในทุกระดับต้องได้รับโอกาสแสดงการเป็นผู้นำได้ สอดคล้องกับสุรรัตน์ พัฒนเอียร (2552 อ้างถึงใน กิตติพัฒน์ คำแพง, 2557, น. 2) ด้วยเหตุนี้ เมื่อครูมีบทบาทแสดงภาวะผู้นำก็จะทำให้มีอิทธิพลทางบวกต่อความสามารถในการเปลี่ยนแปลงห้องเรียนและมีผลกระทบทางบวกต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

แนวคิดเรื่อง ภาวะผู้นำแบบกระจายภาวะผู้นำ (Distributed Leadership) ถือเป็นแนวคิดที่สำคัญและสอดคล้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในบริบทของสถานศึกษาที่เปลี่ยนจากการใช้อำนาจจากผู้บริหารสถานศึกษาเพียงคนเดียวมาเป็นการใช้อำนาจร่วมกันโดยกระจายความเป็นผู้นำไปสู่คนอื่นๆ ในองค์กร มีการใช้วิสัยทัศน์ร่วมกัน และมีการทำงานเป็นทีม โดยมีวัฒนธรรมการทำงานที่มีเป้าหมายการทำงานเหมือนกัน (ศุภกานต์ ประเสริฐรัตน์, 2555, น. 11) ทั้งนี้ Spillane (2006 อ้างถึงใน ศุภกานต์ ประเสริฐรัตน์, 2555, น. 16) ให้ความเห็นว่า ภาวะผู้นำแบบกระจาย (Distributed Leadership) มีความหมายกว้างกว่าคำว่า ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม (shared leadership) เป็นวิวัฒนาการของแนวคิดที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำซึ่งเปลี่ยนจากการให้ความสำคัญต่อผู้นำสูงสุดเพียงคนเดียวหรือกลุ่มเดียวไปสู่ภาวะผู้นำที่กระจายไปยังบุคคลอื่นทั่วทั้งองค์กรในลักษณะที่มีความสัมพันธ์ต่อกันแบบโครงข่ายใยแมงมุมของภาวะผู้นำ (web of leadership) ส่วน Raelin (2004) กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบกระจาย เป็นสถานการณ์หรือบริบทขององค์กรที่มีผู้นำหลายคน (Multiple leaders) ที่ต่างหมุนเวียนเข้ามารับบทบาทความเป็นผู้นำ นอกจากนี้ Evers และ Lakomski (2002) กล่าวว่า ในองค์กรแห่งการเรียนรู้จำเป็นต้องมีทั้งการกระจายภาวะผู้นำและความรู้ ดังนั้น องค์กรแห่งการเรียนรู้จะต้องควบคู่ไปกับการกระจายภาวะผู้นำเสมอ

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำแบบการกระจายอำนาจเป็นแนวคิดสำคัญของการสร้างภาวะผู้นำของครู ซึ่งจำเป็นต้องเป็นต้องส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดขึ้นกับครูเพื่อให้ครูได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาและผู้เรียน ทั้งนี้ การกระจายภาวะผู้นำไปสู่ครูต้องดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยส่งผ่านภาวะผู้นำจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่งเพื่อให้เกิดความร่วมมือ ความไว้วางใจ และปฏิบัติภาระหน้าที่ตามความเหมาะสมและความเชี่ยวชาญของครูแต่ละคน

2. คุณลักษณะ บทบาท และทักษะที่สำคัญของครูในศตวรรษที่ 21

2.1 คุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมคนออกไปเป็นคนที่ทำงานที่ใช้ความรู้ (knowledge worker) และเป็นบุคคลพร้อมเรียนรู้ (learning person) ดังนั้น ครูในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ศาสตร์การสอน และรูปแบบการสอนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะกล่าวดังต่อไปนี้

วิจารณ์ พานิช (2555) ได้กล่าวถึงทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อการดำรงชีวิต ประกอบด้วย ทักษะ 3Rs7Cs โดยทักษะ 3Rs ได้แก่ 1) Reading (อ่านออก) 2) Writing (เขียนได้) 3) Arithmetic (คิดเลขเป็น) และ ทักษะ 7Cs ได้แก่ 1) Critical thinking & Problem Solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา) 2) Creativity & Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม) 3) Cross-cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์) 4) Collaboration, Teamwork & Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ) 5) Communication, Information & Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) 6) Computing & ICT Literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) และ 7) Career & Learning Skills (ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้)

นอกจากนี้ วิจารณ์ สารรัตน์ (2556 อ้างถึงใน กิตติพัฒน์ คำแพง, 2557, น. 24) ได้กล่าวถึงศาสตร์การสอนในศตวรรษที่ 21 จะต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คำนี้ถึงบริบทที่เป็นจริง นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน สร้างบรรยากาศของความร่วมมือ ใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีเพื่อให้บรรลุผลต่อการพัฒนาใช้รูปแบบการสอนที่หลากหลายตามความแตกต่างของผู้เรียน

สำหรับ Churches (2008 อ้างถึงใน กิตติพัฒน์ คำแพง, 2557, น. 24) ได้กล่าวถึงรูปแบบและวิธีการสอนที่ต้องเน้นการเรียนรู้เพื่อศตวรรษที่ 21 ว่า มีองค์ประกอบสำคัญ คือ สร้างความรู้คล่องในการใช้สื่อสารสนเทศและเทคโนโลยี คำนี้ถึงบริบทที่เป็นจริง เป็นสหวิทยาการ ยึดความร่วมมือ ยึดโครงงานเป็นฐาน ใช้การแก้ปัญหาเป็นเครื่องมือสอน ประเมินโปร่งใส และพัฒนาทักษะการคิด

ดังนั้น เพื่อให้การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลก ครูจึงต้องปรับ เปลี่ยนตัวเองเพื่อให้มีคุณลักษณะที่เป็นครูในยุคศตวรรษที่ 21 ที่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบังเกิดทักษะดังกล่าว ทั้งนี้ มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

York-barr และ Duke (2004 อ้างถึงใน อุษาวดี จันทร์สนธิ, 2557, น. 17) กล่าวถึงคุณลักษณะของครูผู้นำ มีดังนี้

1. คุณลักษณะของครูผู้นำในฐานะครู ประกอบด้วย

1.1 มีประสบการณ์ตรงในวิชาที่สอนและมีทักษะการสอนอย่างดีเยี่ยม

1.2 มีความรู้ที่กว้างขวางและลึกซึ้งซึ่งเกี่ยวกับการสอนและการเรียนรู้

หลักสูตรและเนื้อหาในวิชาที่สอน

- 1.3 มีการบ่มเพาะบุคลิกภาพความเป็นครู
 - 1.4 มีหลักปรัชญาการศึกษาที่แจ่มชัดของตน
 - 1.5 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นนักพัฒนานวัตกรรมใฝ่รู้ กล้าคิด กล้าทำ
เรียนรู้ตลอดชีวิตและศรัทธาในอาชีพครู
 - 1.6 มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน
 - 1.7 ได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อนร่วมงานในความสามารถ
 - 1.8 ใส่ใจต่อความคิดและความรู้สึกของผู้อื่น
 - 1.9 มีความคิดที่ยืดหยุ่นและใจกว้าง
 - 1.10 มีความมุ่งมั่น การมีความสามารถในการจัดการกับภาระงาน มี
ทักษะในการบริหารจัดการ
2. คุณลักษณะของครูผู้นำในบทบาทของผู้นำ ประกอบด้วย
 - 2.1 สร้างความเชื่อถือ โดยช่วยเหลือส่งเสริมเพื่อนร่วมงานและสร้างสัมพันธภาพ
ที่มั่นคงกับเพื่อนร่วมงาน
 - 2.2 ทำงานแบบทีมกัลยาณมิตร สามารถมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมของโรงเรียนโดย
ผ่านสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูและบุคลากรในโรงเรียน
 - 2.3 มีสมรรถภาพในการสื่อสารและทักษะในการฟัง
 - 2.4 มีความสามารถในการจัดการกับความขัดแย้งโดยทำให้เกิดการ
เจรจาและเกิดการปรองดองในหมู่คณะได้
 - 2.5 ดำเนินการที่รับผิดชอบอย่างเป็นระบบมีขั้นตอนการทำงาน
 - 2.6 มีทักษะกระบวนการกลุ่ม
 - 2.7 มีความสามารถในการประเมิน ติชม และจัดอันดับความสำคัญ
 - 2.8 มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับนโยบายและแผนงานสำคัญของ
โรงเรียน
 - 2.9 การมีความสามารถในการคาดการณ์ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจ
โดยผู้บริหารและครู
- สมาคมการสอนแห่งสหรัฐอเมริกา (Teaching organizations, 2012) ได้เสนอแนะ
เกี่ยวกับคุณลักษณะของครูดี (Great Teacher) 10 ประการ ดังนี้
1. ใส่ใจด้านการสอนและการดูแลนักเรียน (An Engaging Personality and
Teaching Style)
 2. มีการวางเป้าหมายและจุดประสงค์การสอนแต่ละครั้งอย่างชัดเจนและดำเนินการ
ให้บรรลุผล (Clear Objectives for Lessons)
 3. มีทักษะการจัดการเชิงบวกในห้องเรียน (Effective Discipline Skills)
 4. มีทักษะการจัดการห้องเรียนที่ดี (Good Classroom Management Skills)
 5. สื่อสารกับพ่อแม่ผู้ปกครอง (Good Communication with Parents)
 6. มีความคาดหวังต่อนักเรียนสูง (High Expectations)

7. มีความรู้ด้านหลักสูตรและมาตรฐาน (Knowledge of Curriculum and Standards)

8. มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน (Knowledge of Subject Matter)

9. รักเด็กและรักการสอน (Passion for Children and Teaching)

10. มีความเป็นมิตรและความวางใจต่อนักเรียนสูง (Strong Rapport with Students)

Teachers' community (2558) นำเสนอเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย คุณลักษณะ 8 ประการ ได้แก่

1. เป็นนักดัดแปลง (The Adaptor)

2. มีวิสัยทัศน์ (The Visionary)

3. เป็นนักร่วมมือ (The Collaborator)

4. กล้าเสี่ยง (The Risk Taker)

5. เป็นผู้เรียน (The Learner)

6. เป็นนักสื่อสาร (The Communicator)

7. เป็นแบบอย่าง (The Model)

8. เป็นผู้นำ (The Leader)

วิโรจน์ สารรัตน์ (2556) เสนอคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะ 8 ประการ ได้แก่

1. สามารถปรับตัว

2. มีวิสัยทัศน์

3. ทำงานแบบร่วมมือ

4. กล้าพูดกล้าคิด

5. เรียนรู้ตลอดชีวิต

6. เป็นนักสื่อสาร

7. เป็นต้นแบบทางพฤติกรรม

8. เป็นผู้นำ

พิณสุดา สิริธรรังศรี (2557) ได้เสนอแนะถึงคุณลักษณะครูไทยที่มีคุณภาพ จะต้องมียุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้ที่มีจิตวิญญาณของความเป็นครูและผู้ให้

2. มีความรู้ ความสามารถและทักษะการจัดการเรียนรู้

3. มีทักษะการสื่อสาร

4. อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

5. ตื่นรู้ ทันสมัยทันเหตุการณ์

6. ตามทันเทคโนโลยีและข่าวสาร

7. สร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน

8. ใฝ่คว้าและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

9. เป็นแบบอย่างทางคุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรม
 10. รู้และเข้าใจในอัตลักษณ์ความเป็นชนชาติไทยที่หลากหลาย
 11. มีความภาคภูมิใจในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก
 12. ยอมรับและเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง
 13. มีความพร้อมและปรับปรุงต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและประชาคมอาเซียน
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (2557) เสนอคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 ใน 7 ลักษณะ

ดังนี้

1. รู้ลึก สร้างความรู้ บูรณาการความรู้ทั้งเนื้อหา การสอนและผู้เรียน
2. มีความคิดสังเคราะห์ วิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆทางการสอน
3. มีวิสัยทัศน์ ตกผลึกทางความคิด คาดการณ์และสอนเพื่ออนาคต
4. ตามทันแนวคิดของโลก โดยใช้เทคโนโลยีใหม่และชี้แนะข้อดีข้อเสียให้กับผู้เรียน

และสังคม

5. สอนให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ ส่งเสริมให้คิดและสร้างสิ่งใหม่ๆพร้อม

ผลักดันสู่โลกภายนอก

6. มีจรรยาบรรณ คุณธรรม จริยธรรม และชักชวนบุคคลอื่นกระทำความดีเพื่อสังคม
7. มีบทบาทความเป็นผู้นำในด้านการงานการสอนและในวิชาชีพ

อ่องจิต เมธยะประภาส (2557) ได้เสนอคุณลักษณะของครูในยุคศตวรรษที่ 21 ต้อง

มีลักษณะดังนี้

1. มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ (Experience)
2. มีทักษะการแสวงหาความรู้ (Extended)
3. มีความสามารถในการถ่ายทอดหรือขยายความรู้ของตนสู่นักเรียนผ่านสื่อ

เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Expanded)

4. มีความสามารถในการเสาะหาและคัดเลือกเนื้อหาความรู้หรือเนื้อหาที่ทันสมัย

เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนผ่านทางสื่อเทคโนโลยี (Exploration)

5. เป็นนักประเมินที่ดี มีความบริสุทธิ์และยุติธรรม และสามารถใช้นโยบายในการ

ประเมินผล (Evaluation)

6. เป็นผู้ใช้เทคโนโลยีอย่างคุ้มค่า และใช้ได้อย่างหลากหลาย (End-User)

7. สามารถใช้เทคโนโลยีสร้างบทเรียน (Enabler)

8. ต้องร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันผ่านสื่อเทคโนโลยีจนพัฒนาเป็นเครือข่าย

ความร่วมมือ (Engagement)

9. สามารถใช้สื่อเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งในฐานะที่เป็น

ผู้ผลิตความรู้ ผู้กระจายความรู้ และผู้ใช้ความรู้ (Efficient and Effective)

สุโม บิลไบ (2558) ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับลักษณะของครูที่จะต้องพัฒนาเพื่อพัฒนา

ตนเองไปสู่ความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. มีความรอบรู้มากขึ้นทั้งในสาขาที่สอนและสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง

2. ความเป็นมืออาชีพ

3. มีความสามารถและศักยภาพสูง
4. เป็นผู้เตรียมความพร้อมให้นักเรียนเข้าสู่โลกของการทำงานในศตวรรษที่ 21
5. มีความรักในอาชีพ
6. มีชีวิตที่เรียบง่าย
7. มีนวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนบรรลุผลทางการเรียนรู้ที่ต้องการ

สรุปได้ว่า ครูในศตวรรษที่ 21 ควรมีคุณลักษณะสำคัญที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความรอบรู้และชัดเจนในเนื้อหาที่สอน มีความคิดวิเคราะห์สังเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ และคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการสอน มีความเป็นผู้นำในการเรียนการสอน มีความสามารถในการสื่อสารและถ่ายทอดความรู้ สามารถปรับตัวและทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้เป็นอย่างดี มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณพร้อมชักชวนบุคคลอื่นกระทำตนเพื่อสังคม ใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต และใช้เทคโนโลยีได้อย่างหลากหลายและคุ้มค่า

2.2 บทบาทของครูในศตวรรษที่ 21

ในศตวรรษที่ 21 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูจะต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของสังคมไทยและสังคมของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องเหมาะสมกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่จะต้องสามารถดำรงตนอยู่ได้ในสภาพที่เปลี่ยนแปลงไป โดยอาศัยทักษะในด้านต่างๆ ได้แก่ ทักษะชีวิตและการทำงาน ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี ซึ่งการที่ผู้เรียนจะเกิดทักษะเหล่านี้ได้ ครูซึ่งเป็นบุคคลสำคัญจะต้องเปลี่ยนบทบาทของตนเองเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้มีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอไว้ บทบาทของครูเพื่อการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

York-Barr และ Duke (2004 อ้างถึงใน อุษาวดี จันทรสุนธิ, 2557, น. 15) จำแนก บทบาทของครูผู้นำ เป็น 6 ด้าน ดังนี้

1. การประสานงานและการจัดการ หมายถึง ครูทำหน้าที่ประสานงานตามภารกิจประจำวันและการประสานงานในเหตุการณ์พิเศษ มีส่วนร่วมในการประชุมและการทำงานเชิงบริหาร และกำกับตรวจสอบเพื่อปรับปรุงการทำงานและจัดการกับความขัดแย้ง
2. การจัดการหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง ครูต้องสามารถกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม พร้อมทั้งเลือกและพัฒนาเนื้อหาสาระของหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพจริง
3. การพัฒนาวิชาชีพครูให้กับเพื่อนร่วมงาน โดยเป็นครูพี่เลี้ยงให้กับครูคนอื่น เป็นผู้นำในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ให้เวลากับการประชุมกลุ่มย่อยกับเพื่อนครูในการแนะนำและสอนงาน และเป็นตัวแบบและให้การสนับสนุนความก้าวหน้าในวิชาชีพ
4. การมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงเพื่อเพิ่มเติมประสิทธิภาพและการพัฒนาโรงเรียน โดยมีส่วนร่วมในการตัดสินใจระดับนโยบายของโรงเรียน อำนวยความสะดวกให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ในหมู่ครูภายใต้กระบวนการบริหารจัดการของโรงเรียน ทำงานกับเพื่อนครูเพื่อการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาในทางที่ดีกว่าเดิม มีส่วนร่วมในการวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิจัยเชิง

ปฏิบัติการ และชักชวนให้เกิดการรวมพลังสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาภายใต้วัฒนธรรมและโครงสร้างขององค์การเมื่อเผชิญปัญหาและอุปสรรค

5. การมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน โดยสร้างสัมพันธ์กับผู้ปกครองและส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับโรงเรียน สร้างพันธกิจกับภาคธุรกิจในชุมชน ทำงานร่วมกับชุมชนและองค์การต่างๆ ในชุมชน

6. การส่งเสริมวิชาชีพครู โดยมีส่วนร่วมกับองค์การวิชาชีพและกลุ่มการเมืองภาคประชาชน พร้อมทั้งมีส่วนร่วมกับสถาบันผลิตครูเพื่อสร้างพันธกิจกับสถาบันผลิตครูในการพัฒนาผู้ที่ต้องการประกอบวิชาชีพครู

Harris และ Muijs (2005 อ้างถึงใน เทพรังสรรค์ จันทรังษี, 2556, น. 34) ได้สรุปว่าครูที่มีภาวะผู้นำควรมีบทบาทที่สำคัญ 4 บทบาท ดังนี้

1. บทบาทนายหน้า หมายถึง ครูมีกระบวนการสื่อสารและประยุกต์แนวทางการดำเนินงานในด้านต่างๆ ของโรงเรียนสู่การปฏิบัติในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

2. บทบาทผู้มีส่วนร่วม หมายถึง ครูมีส่วนร่วมคิดตัดสินใจและแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานของโรงเรียน

3. บทบาทนักประนีประนอม หมายถึง ครูแสดงออกถึงการเอาใจใส่กับปัญหาของนักเรียน และการเปลี่ยนแปลงในและนอกโรงเรียนโดยไม่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นในโรงเรียน

4. บทบาทนักมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ครูแสดงออกถึงการสร้างสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงาน พร้อมช่วยเหลือและร่วมพัฒนาเพื่อนร่วมงานและผู้เรียนอย่างจริงจัง

Harrison และ Killion (2007) ได้เสนอเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำครูเพื่อนำไปส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียนและสถานศึกษาสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย 10 บทบาท ได้แก่

1. เป็นผู้ให้บริการทรัพยากร (Resource Provider)
2. เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอน (Instructional Specialist)
3. เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร (Curriculum Specialist)
4. เป็นผู้สนับสนุนในชั้นเรียน (Classroom Supporter)
5. เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Learning Facilitator)
6. เป็นพี่เลี้ยงหรือที่ปรึกษากับเพื่อนครู (Mentor)
7. เป็นผู้นำในโรงเรียน (School Leader)
8. เป็นที่ปรึกษาด้านข้อมูล (Data Coach)
9. เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Catalyst for Change)
10. เป็นผู้เรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน (Learner)

Teacher (2559) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของครูผู้สอนสู่ผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ประกอบด้วย 7 บทบาท ได้แก่

1. เป็นผู้จัดบรรยากาศการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดชั้นเรียน สื่อ วัสดุอุปกรณ์ แสงสว่าง หรือระบบเสียง ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. เป็นผู้แนะแนวทางในการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเองได้เต็มศักยภาพ

3. เป็นผู้เสริมแรงหรือสร้างแรงบันดาลใจ เพื่อให้ผู้เรียนมั่นใจและพัฒนาตนเอง เห็นคุณค่าและความหมายของการเรียนรู้

4. เป็นผู้ใช้คำถามเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียน

5. เป็นผู้ประเมิน ให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) เพื่อให้ผู้เรียนทราบผลการเรียนรู้ของตน

6. เป็นผู้เรียนรู้ไปพร้อมกับศิษย์ ในการศึกษาความรู้เรื่องใหม่ๆหรือพัฒนานวัตกรรม

7. เป็นผู้วิจัย ศึกษาปัญหาในชั้นเรียนและแก้ปัญหาโดยการทําวิจัยปฏิบัติการ

ทั้งนี้ มีข้อเปรียบเทียบถึงความแตกต่างของการเป็นครูผู้สอนและครูที่ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการเรียนการสอนในการเรียนรู้ (Teacher, 2559) ดังนี้

ครูที่ทำหน้าที่เป็นผู้สอนมีบทบาท ดังนี้

1. เตรียมการสอน กิจกรรม และอุปกรณ์ที่ต้องใช้

2. คัดเลือกความรู้ให้ผู้เรียน ทําใบความรู้ให้ผู้เรียน

3. บอกความรู้แก่ผู้เรียน บอกขั้นตอนในการทำงานทั้งหมด

4. กำหนดจุดประสงค์และจัดกิจกรรมเพื่อบรรลุจุดประสงค์

5. สอนวิชาและเน้นความรู้

6. เน้นบทบาทสอนตามหลักสูตร ตามตำรา โดยครูสอนคนเดียว

7. เน้นเนื้อหาความรู้ในการสอบซึ่งเป็นการวัดผลที่ให้ความสำคัญกับการตัดสินผลการเรียนได้หรือตก

สำหรับครูที่ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการเรียนรู้อาจมีบทบาท ดังนี้

1. เตรียมประเด็นในการกระตุ้นความสนใจผู้เรียน

2. เปิดโอกาสให้เด็กค้นหาความรู้จากแหล่งที่ตนเองสนใจและครูคอยช่วยให้

คำแนะนำ

3. ช่วยแนะนำวิธีการค้นคว้าหาความรู้ และกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาการทำงานของตน

4. กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถามแห่งการเรียนรู้และค้นหาคำตอบของคำถามนั้นๆ อยู่

เสมอ

5. ช่วยผู้เรียนเรียนรู้ ฝึกทักษะสร้างแรงบันดาลใจและฝึกทักษะการเรียนรู้

6. เน้นการออกแบบการเรียนรู้ร่วมกัน ครูทำงานเป็นทีม และบูรณาการวิชาที่สอน

ร่วมกัน

7. เน้นการประเมินทักษะและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนการสอบ ซึ่งเป็นการวัดผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนจนเต็มศักยภาพ

วิจารณ์ พานิช (2556) ได้ให้ข้อเสนอเกี่ยวกับบทบาทของครูในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. ครูต้องไม่ตั้งตนเป็นผู้รู้เพียงคนเดียวแต่ต้องเป็นผู้เรียนรู้ที่พร้อมจะเรียนรู้ไปกับ

ลูกศิษย์

2. ครูต้องทำงานเป็นทีม เรียนรู้เป็นทีม เพื่อให้เกิดสังคมการเรียนรู้ของครูแบบมืออาชีพ (Professional Learning Community) ซึ่งเป็นการสร้างองค์ความรู้ในการอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนและเผยแพร่เป็นผลงานทางวิชาการ

3. ครูต้องเรียนรู้ให้เท่าทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมในศตวรรษที่ 21
4. ครูต้องเป็นผู้บุกเบิกในการใช้ทรัพยากรในชุมชน สถานประกอบการ ฯลฯ และในโลกเพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน
5. ครูควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ขึ้นเอง โดยจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากชีวิตจริง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบการนำปัญหามาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ (Problem-based Learning) พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนการเรียนรู้กับสังคม ชุมชน และโลกภายนอก
6. ครูควรเป็นตัวอย่างและสนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ในชีวิตจริง

วิโรจน์ สารรัตนะ (2556) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในศตวรรษที่ 21 ว่า ครูต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวก หรือเป็นผู้แนะแนวทางช่วยให้นักเรียนสามารถสร้างสิ่งที่มีความหมายสำหรับตนเอง พร้อมทั้งเรียนรู้ร่วมหรือศึกษาค้นคว้าร่วมกับผู้เรียนโดยกล้าศึกษาในสิ่งที่ตนเองไม่ถนัด และให้ความร่วมมือกับครูคนอื่น

ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (2558) ได้เสนอทัศนะเกี่ยวกับบทบาทของครูเพื่อการสอนในยุคศตวรรษที่ 21 ว่า ต้องช่วยให้ผู้เรียนสามารถสอนตนเองได้ใน 7 อย่าง หรือ ด้วยสัตตวิธ (Seven Processes) ได้แก่ สอนให้ผู้เรียนกำหนดจุดมุ่งหมายได้ด้วยตนเอง หาความรู้ได้ด้วยตนเอง เลือกและคัดกรองความรู้ได้ด้วยตนเอง สรุปองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ตกผลึกความรู้ได้ด้วยตนเอง ประยุกต์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และประเมินความรู้ได้ด้วยตนเอง

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า บทบาทของครูในศตวรรษที่ 21 ต้องมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะ 3Rs7Cs โดยครูต้องแสดงบทบาทที่สำคัญหลายประการ โดยเฉพาะการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ขึ้นเองจากสถานการณ์จริงด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐานหรือการจัดทำโครงการ และครูต้องพร้อมที่จะเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน รวมทั้งเพื่อนร่วมงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองให้เท่าทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมในศตวรรษที่ 21 และเป็นตัวอย่างด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้ผู้เรียน

2.3 ทักษะที่สำคัญของครูในศตวรรษที่ 21

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ควรมี 3Rs7Cs ซึ่งครอบคลุมทักษะสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ทักษะชีวิตและการทำงาน ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และทักษะด้านสารสนเทศและสื่อเทคโนโลยี ดังนั้น ครูผู้สอนต้องมีทักษะที่สอดคล้องกับทักษะของผู้เรียนเพื่อให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะดังกล่าว ทั้งนี้ มีนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนะเกี่ยวกับทักษะของครู ดังต่อไปนี้

March (2012 อ้างถึงในวิโรจน์ สารรัตนะ, 2556 อ้างถึงใน กิตติพัฒน์ คำแพง, 2557, น. 24) ได้กล่าวถึงทักษะที่สำคัญของครูในศตวรรษที่ 21 ที่ครูจำเป็นต้องมี ได้แก่ ทักษะพื้นฐานในการติดต่อสื่อสาร ทักษะการสร้างและนำเสนอเอกสารการเรียนการสอน ทักษะเชิงเทคนิคเพื่อค้นหาแหล่งข้อมูลที่ดี ทักษะในการโต้ตอบข้อมูลกับสื่อออนไลน์ ทักษะเกี่ยวกับศาสตร์การสอน และแหล่งข้อมูลออนไลน์ ทักษะเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อสร้างความรู้ที่มีความหมาย และ

ทักษะการเป็นพลเมืองดิจิทัล จึงเห็นได้ว่า ครูในยุคการเปลี่ยนแปลงนี้ต้องมีความรู้ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร และใช้เพื่อการแสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูลออนไลน์ รวมทั้งใช้ในการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียน

Teacher (2559) ได้เสนอทักษะสำคัญของครูในฐานะเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ของครู ดังนี้

1. การใช้คำถาม คำถามที่ดีจะทำให้นักเรียนเข้าใจตนเองอยากเปลี่ยนแปลงตนเอง และมีเป้าหมายในการเรียนรู้มากขึ้น
2. การรับฟังอย่างตั้งใจ โดยให้ความสนใจในเรื่องที่ผู้เรียนสื่อสาร ไม่ขัดจังหวะ ไม่สอดแทรกหรือแสดงความคิดเห็นใดๆ ที่เป็นอุปสรรคในการนำเสนอความรู้ของผู้เรียน การแสดงความสนใจฟังจะทำให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลายและมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น
3. การให้ข้อมูลป้อนกลับ ควรใช้ภาษาที่เป็นเชิงบวก และให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น ชื่นชมข้อดี จูงใจให้ผู้เรียนเห็นข้อดีของตนเอง และคิดว่าการแก้ไขปรับปรุงการเรียนรู้เป็นเรื่องที่ทำหายความสามารถ

ส่วนธนรัษฎ์ ศิริสวัสดิ์ และคณะ (2554 อ้างถึงใน นวรัตน์วดี ชินอัครวัฒน์, 2559, น. 56) ได้กล่าวถึงทักษะที่จำเป็นของครูผู้นำในสถานศึกษา ได้แก่ ทักษะการสื่อสารจูงใจเพื่อสร้างความเชื่อถือ ทักษะกระบวนการกลุ่มเพื่อสร้างการทำงานแบบความร่วมมือร่วมใจ ทักษะในการจัดการกับความขัดแย้งโดยสามารถทำให้เกิดการเจรจาและเกิดการปรองดองในหมู่คณะ ทักษะการทำงานอย่างเป็นระบบมีขั้นตอนการทำงาน รวมทั้งทักษะในการประเมิน ติชม และจัดอันดับความสำคัญ

นอกจากนี้ วิจารณ์ พานิช (2556) ได้ให้ความสำคัญกับทักษะของครูในศตวรรษที่ 21 เกี่ยวกับทักษะการวินิจฉัยเพื่อทำความรู้จักและทำความเข้าใจศิษย์ ทักษะการออกแบบการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทักษะการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการสะท้อนผลการเรียนรู้ (reflection) หรือการทบทวนหลังการปฏิบัติ (After action review) ทักษะในการเรียนรู้สร้างความรู้ใหม่จากการทำหน้าที่ครู และทักษะในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบมืออาชีพ (Professional Learning Community)

ถนอมพร เลหาจรัสแสง (2557) ให้ข้อเสนอแนะว่าทักษะของครูในยุคศตวรรษที่ 21 อย่างน้อยควรประกอบด้วย ทักษะการจัดกิจกรรมที่บูรณาการเชื่อมโยงความรู้ในศาสตร์ต่างๆ ทักษะการประเมินแบบสะท้อนคิด ทักษะกระบวนการกลุ่มเพื่อจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันกับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะในการสื่อสารกับผู้เรียน ทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ และทักษะการใช้คอมพิวเตอร์

จากที่กล่าวมา อาจสรุปได้ว่า ทักษะที่สำคัญของครูในศตวรรษที่ 21 นั้น ควรประกอบด้วยทักษะการทำงานเชิงระบบ ทักษะการจัดกิจกรรมที่บูรณาการเชื่อมโยงความรู้ในศาสตร์ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทักษะกระบวนการกลุ่มเพื่อจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ทักษะในการสื่อสารกับผู้เรียน ทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ทักษะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบมืออาชีพ และทักษะการบริหารจัดการความขัดแย้ง

3. การพัฒนาภาวะผู้นำของครูผู้เรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

จากที่กล่าวมาแล้วเกี่ยวกับความหมายของภาวะผู้นำของครู ดังนั้น การพัฒนาภาวะผู้นำครูจึงเป็นการดำเนินการเพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ โดยผู้บริหารสถานศึกษาการกระจายภาวะผู้นำทางด้านวิชาการไปยังครู การดำเนินการเช่นนี้เป็นการส่งเสริมให้ครูมีความสามารถทางภาวะผู้นำอันจะส่งผลทางบวกต่อการปฏิรูปการ จัดองค์การของสถานศึกษาและทำให้เกิดการรวมพลังในการพัฒนาสถานศึกษาและผู้เรียน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะส่งผลไปยังนักเรียนโดยตรง ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาเพื่อให้ครูมีภาวะผู้นำ (สุริรัตน์ พัฒนเถียร, 2551; เทพรังสรรค์ จันทรงษ์, 2556) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องเข้าใจองค์ประกอบภาวะผู้นำของครู และมาตรฐานภาวะผู้นำของครูตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป จึงจะมองเห็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของครูที่ชัดเจนขึ้น ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวโดยสังเขปดังนี้

3.1 องค์ประกอบของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบภาวะผู้นำของครูทั้งต่างประเทศและในประเทศ พบว่า นักการศึกษาและองค์กรทางภาวะผู้นำของครู ได้เสนอองค์ประกอบภาวะผู้นำของครูในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงดังเช่นศตวรรษที่ 21ที่น่าสนใจ ดังนี้

Fullan (1994 อ้างถึงใน อภารัตน์ ราชพัฒน์, 2554, น. 15) กล่าวถึงองค์ประกอบของภาวะผู้นำของครูในลักษณะที่สำคัญได้แก่ ความมุ่งมั่นการพัฒนาตนเองไปสู่มืออาชีพอย่างต่อเนื่อง และการสนับสนุนช่วยเหลือครูคนอื่นให้สามารถพัฒนาไปสู่ครูมืออาชีพ

Leithwood และ Duke (1999 อ้างถึงใน กิตติพัฒน์ คำแพง, 2557) กล่าวถึงองค์ประกอบภาวะผู้นำของครูในลักษณะที่สำคัญ ได้แก่

1. เป็นผู้นำการเรียนการสอน
2. เป็นผู้นำการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง
3. เป็นผู้นำการเป็นต้นแบบด้านคุณธรรม
4. เป็นผู้นำด้านการมีส่วนร่วม
5. เป็นผู้นำการบริหารจัดการ
6. เป็นผู้นำการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

Harris และ Lambert (2003 อ้างถึงใน สุริรัตน์ พัฒนเถียร, 2552) ได้เสนอว่า ภาวะผู้นำครู มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การพัฒนาการในวัยผู้ใหญ่
2. การเสวนา
3. ความร่วมมือรวมพลัง
4. การเปลี่ยนแปลงองค์การ

York-Barr และ Duke (2004 อ้างถึงใน กิตติพัฒน์ คำแพง, 2557) กล่าวถึงองค์ประกอบภาวะผู้นำของครูในลักษณะที่สำคัญได้แก่

1. การประสานงานและการจัดการงานเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่นที่ใช้ร่วมกันในเขตพื้นที่การศึกษา

2. การพัฒนาวิชาชีพครูให้กับเพื่อนร่วมงาน

3. การมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียนหรือการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน

4. การมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน

5. การส่งเสริมวิชาชีพครู

6. การสร้างพันธกิจร่วมกับสถาบันผลิตครู

Teacher Leadership Exploratory Consortium (2010) เสนอว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำของครูในลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ

2. การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน

3. การส่งเสริมการเรียนรู้แบบครูมืออาชีพ

4. การอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้

5. การส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการ

ปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา

6. การทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชน

7. การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพ

ในทำนองเดียวกัน นวรัตน์วดี ชินอัครวัฒน์ (2559) ได้ประยุกต์ใช้องค์ประกอบภาวะผู้นำของครูที่เสนอโดย Teacher Leadership Exploratory Consortium ใน 7 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การมีวัฒนธรรมความร่วมมือ

2. การสนับสนุนการใช้การวิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

3. การพัฒนาวิชาชีพครู

4. การพัฒนาการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน

5. การสนับสนุนให้มีการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน

6. การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน

7. การเป็นผู้แนะนำสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 อ้างถึงใน อภาภรัตน์ ราชพัฒน์ , 2554) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำของครูยุคการเปลี่ยนแปลง ในคู่มือการประเมินสมรรถนะครูในการปฏิบัติงานของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 5 ด้าน ได้แก่

1. ความมีวุฒิภาวะของความเป็นผู้ใหญ่ที่เหมาะสมกับความเป็นครู (Adult Development) ประกอบด้วย 1) พิจารณาทบทวน ประเมินตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงออกต่อผู้เรียนและผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม 2) เห็นคุณค่า ให้ความสำคัญในความคิดเห็นหรือผลงานและให้เกียรติผู้อื่น 3) กระตุน่จิตใจ ปรับเปลี่ยนความคิดและการกระทำของผู้อื่นให้มีความผูกพันและมุ่งมั่นต่อเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน

2. การสนทนาอย่างสร้างสรรค์ (Dialogue) ประกอบด้วย 1) มีปฏิสัมพันธ์ในการสนทนา มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการสนทนาอย่างสร้างสรรค์กับผู้อื่นโดยมุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้ของผู้เรียนและการพัฒนาวิชาชีพ 2) มีทักษะการฟัง การพูดและการตั้งคำถาม เปิดใจกว้าง ยืดหยุ่น ยอมรับทัศนะที่หลากหลายของผู้อื่น เพื่อเป็นแนวทางใหม่ๆ ในการปฏิบัติงาน 3) สืบเสาะข้อมูลความรู้ทางวิชาชีพใหม่ๆ ที่สร้างความท้าทายในการสนทนาอย่างสร้างสรรค์กับผู้อื่น

3. การเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง (Change Agency) ประกอบด้วย 1) ให้ความสนใจต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นปัจจุบัน โดยการวางแผนอย่างมีวิสัยทัศน์ซึ่งเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจของโรงเรียนร่วมกับผู้อื่น 2) ริเริ่มการปฏิบัติที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนานวัตกรรม 3) กระตุ้นผู้อื่นให้มีการเรียนรู้และความร่วมมือในวงกว้างเพื่อพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาและวิชาชีพ 4) ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นภายใต้ระบบหรือขั้นตอนที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้

4. การปฏิบัติงานอย่างไตร่ตรอง (Reflective Practice) ประกอบด้วย 1) พิจารณาไตร่ตรองความสอดคล้องระหว่างการเรียนรู้ของนักเรียน และการจัดการเรียนรู้ 2) สนับสนุนความคิดริเริ่มซึ่งเกิดจากการพิจารณาไตร่ตรองของเพื่อนร่วมงาน และมีส่วนร่วมในการพัฒนานวัตกรรมต่างๆ 3) ใช้เทคนิควิธีการหลากหลายในการตรวจสอบ ประเมินการปฏิบัติงานของตนเองและผลการดำเนินงานสถานศึกษา

5. การมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน (Concern for Improving pupil achievement) ประกอบด้วย 1) กำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่ท้าทายความสามารถของตนเองตามสภาพจริงและปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จได้ 2) ให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นรอบด้านของผู้เรียนต่อผู้ปกครองและผู้เรียนอย่างเป็นระบบ 3) ยอมรับข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับความคาดหวังด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนจากผู้ปกครอง 4) ปรับเปลี่ยนบทบาทและการปฏิบัติงานของตนให้เอื้อต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน และ 5) ตรวจสอบข้อมูลการประเมินผู้เรียนอย่างรอบด้าน รวมไปถึงผลการวิจัย หรือองค์ความรู้ต่างๆ และนำไปใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

อาภารัตน์ ราชพัฒน์ (2554) กล่าวว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำของครู ประกอบด้วย

1. การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู
2. การเป็นแบบอย่างทางการสอน
3. การมีส่วนร่วมในการพัฒนา
4. การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

รัชฎาพร พิมพ์พิชัย (2555) กล่าวว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำของครูด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย

1. การสร้างและพัฒนาหลักสูตร
2. การกำหนดเป้าหมายในการจัดการเรียนการสอน
3. การใช้กลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอน
4. การมีทักษะในการจัดการเรียนการสอน
5. การวัดและประเมินผล

ชนิษฐา ชัยประโคน (2556) พบว่า ภาวะผู้นำของครูด้านพฤติกรรมเชิงบวกในการเสริมสร้างวินัยของนักเรียน มี 5 องค์ประกอบได้แก่

1. การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญมุ่งเสริมสร้างวินัย
2. การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูกับนักเรียน
3. การพัฒนานักเรียนอย่างสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างวินัย
4. การเป็นแบบอย่างที่ดีด้านการพัฒนาวินัย

เทพรังสรรค์ จันทรังษี (2556) กล่าวว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำของครู มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ความเป็นมืออาชีพ
2. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ
3. การเป็นผู้รับการเปลี่ยนแปลง
4. การปฏิบัติงานอย่างไตร่ตรอง
5. การมุ่งพัฒนาผู้เรียน
6. การเป็นผู้มีบุคลิกภาพดี
7. การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี

สังสรรค์ สุทาร์มย์ (2556) กล่าวว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำของครูด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การบริหารจัดการเรียนรู้
2. การเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง
3. การเป็นแบบอย่างในการจัดการเรียนรู้
4. การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู

กิตติพัฒน์ คำแพง (2557) พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำของครูประกอบด้วย

1. การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู
2. การเป็นแบบอย่างทางการสอน
3. การมีส่วนร่วมในการพัฒนา
4. การเป็นผู้รับการเปลี่ยนแปลง

ประไพศรี ลิฬหะกร, ชูศักดิ์ เอกเพชร, และ บรรจง เจริญสุข (2558) พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำของครู ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การตัดสินใจร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน
2. การสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันที่จะพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน
3. การร่วมกันพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมาย
4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
5. การมีอิทธิพลต่อผู้อื่นในการทำงานของโรงเรียน
6. การมีความรู้ความสามารถในการเรียนการสอนของนักเรียน
7. การมีภาวะผู้นำในการทำงาน

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำของครู ในในยุคปัจจุบันหรือโลกในศตวรรษที่ 21 มีความสอดคล้องกันในหลายองค์ประกอบซึ่งส่วนใหญ่เป็น องค์ประกอบที่สอดคล้องกับองค์ประกอบของสมาคมสำรวจภาวะผู้นำของครูของสหรัฐอเมริกา (Teacher Leadership Exploratory Consortium, 2010) ซึ่งได้ครอบคลุมถึงพฤติกรรมของครูที่ แสดงออกในการเป็นผู้นำของครูอย่างชัดเจนใน 7 องค์ประกอบ ได้แก่ การส่งเสริมวัฒนธรรม ความร่วมมือ การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน การส่งเสริมการเรียนรู้แบบครือมีอาชีพ การอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและ พัฒนาการศึกษ การทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชน และการสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งวิชาการ และวิชาชีพ

3.2 มาตรฐานภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21

การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของการศึกษานั้นจำเป็นต้องมี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเข้ามา มีบทบาทในการดูแลกำกับติดตาม และประเมินผล การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครู ซึ่งทำหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อ พัฒนาผู้เรียนให้ได้มาตรฐานตามนโยบายการศึกษา ซึ่งการที่ผู้เรียนจะมีคุณภาพที่ดีได้นั้น ครูผู้สอน ต้องมีคุณภาพหรือมีมาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดได้ ซึ่งมาตรฐานดังกล่าว มีหน่วยงานหลายๆ หน่วยงานที่ได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูไว้เพื่อเป็นแนวทางในการกำกับ ติดตาม คุณภาพของครู ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอ ดังต่อไปนี้

3.2.1 สมาคมการสำรวจภาวะผู้นำของครู (Teacher Leadership Exploratory Consortium, 2010) ได้ระบุมาตรฐานของภาวะผู้นำของครู (Teacher Leadership Model Standards) ประกอบด้วย 7 มาตรฐานดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการพัฒนา การศึกษาและการเรียนรู้ของนักเรียน ประกอบด้วยพฤติกรรมที่สำคัญของครู ดังนี้

1. ครูใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อช่วยให้เพื่อนร่วมงานทำงานร่วมกันใน การแก้ปัญหา ในการตัดสินใจ ในการจัดการความขัดแย้งและในการสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง
2. ครูเป็นแบบอย่างในการใช้ทักษะอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในด้านการฟัง การนำการสนทนา การอภิปรายชี้แจง การไกล่เกลี่ย และการบอกความต้องการของตนเองและของ คนอื่นเพื่อที่จะกำหนดเป้าหมายร่วม และการเรียนรู้อย่างมืออาชีพ
3. ครูใช้ทักษะเพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดความไว้วางใจกันระหว่างเพื่อนร่วมงาน พัฒนาภูมิปัญญาของหมู่คณะ เสริมสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของและการกระทำที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของ นักเรียน
4. ครูมุ่งมั่นในการสร้างวัฒนธรรมแบบผสมผสานโดยมีมุมมองหลากหลาย เพื่อรับมือกับความท้าทาย
5. ครูใช้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการมีภูมิหลังที่แตกต่างกันไม่ว่าจะเป็น เชื้อชาติ วัฒนธรรมและภาษาในการส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่างเพื่อนร่วมงาน

มาตรฐานที่ 2 เข้าถึงและใช้การวิจัยเพื่อปรับปรุงการสอนและการเรียนรู้ของ นักเรียน ประกอบด้วยพฤติกรรมที่สำคัญของครู ดังนี้

1. ครูช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานในการเข้าถึงและการใช้การวิจัยในการเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน

2. ครูวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียน ร่วมแปลผลลัพธ์และประยุกต์ใช้ข้อค้นพบเพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอนและการเรียนรู้

3. ครูสนับสนุนเพื่อนร่วมงานในการให้ความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาและองค์กรอื่นในการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางการศึกษาที่สำคัญ

4. ครูแนะนำและสนับสนุนเพื่อนร่วมงานในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและสื่อสารข้อมูลจากห้องเรียนเพื่อปรับปรุงการสอนของครูและการเรียนรู้ของนักเรียน

มาตรฐานที่ 3 ส่งเสริมการเรียนรู้แบบครือมืออาชีพเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องประกอบด้วยพฤติกรรมที่สำคัญของครู ดังนี้

1. ครูทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานและผู้บริหารโรงเรียนเพื่อวางแผนการเรียนรู้อย่างมืออาชีพซึ่งเน้นการทำงานที่เกาะติดกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายการพัฒนาของทั้งโรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษาไม่ว่าจะเป็นการทำงานเป็นทีม การจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความยั่งยืน

2. ครูใช้ความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เพื่อตอบสนองต่อความต้องการในการเรียนรู้ของเพื่อนร่วมงานที่มีความแตกต่างกันสามารถบอกถึงปัญหาหรือความต้องการของเพื่อนร่วมงาน หาทางส่งเสริมสนับสนุนและเอื้ออำนวยให้เพื่อนร่วมงานเกิดการเรียนรู้แบบครือมืออาชีพ

3. ครูช่วยให้เพื่อนร่วมงานเกิดการเรียนรู้แบบมืออาชีพ

4. ครูสามารถระบุและใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมเพื่อส่งเสริมความร่วมมือและการเรียนรู้แบบมืออาชีพที่มีความแตกต่างกัน

5. ครูทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของการจัดการเรียนรู้แบบมืออาชีพและผลกระทบต่อการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน

6. ครูจัดเตรียมความพร้อมและเวลาอย่างพอเพียงรวมทั้งสนับสนุนเพื่อนร่วมงานในการทำงานเป็นทีมเพื่อที่จะเรียนรู้ร่วมกันในการจัดการเรียนการสอนอย่างมืออาชีพ

7. ครูให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์กับเพื่อนร่วมงานเพื่อปรับปรุงหรือพัฒนาการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียนให้เข้มแข็งขึ้น

8. ครูใช้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับแนวโน้มใหม่ของการศึกษา เศรษฐกิจและสังคมในการวางแผนและพัฒนาการเรียนรู้แบบครือมืออาชีพ

มาตรฐานที่ 4 อำนวยความสะดวกในการปรับปรุงการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียนประกอบด้วยพฤติกรรมที่สำคัญของครู ดังนี้

1. ครูช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และใช้ข้อมูลที่มาจากระดับห้องเรียนและระดับโรงเรียน เพื่อหาทางปรับปรุงหลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผล องค์กรระดับโรงเรียนและวัฒนธรรมของโรงเรียน

2. ครูร่วมสนทนาแบบสะท้อนคิดกับเพื่อนร่วมงานโดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการเรียนการสอน ชิ้นงานของนักเรียนและข้อมูลจากการประเมินผลและช่วยเชื่อมโยงกับการสอนที่มีประสิทธิภาพที่มีงานวิจัยมาสนับสนุน

3. ครูส่งเสริมสนับสนุนการสะท้อนคิดของเพื่อนร่วมงาน ไม่ว่าจะมาจากปัจเจกบุคคลหรือมาจากกลุ่ม รวมทั้งความก้าวหน้าอย่างมีอาชีพของเพื่อนร่วมงาน โดยมีบทบาทเป็นครูพี่เลี้ยง โค้ช หรือ ผู้อำนวยการความสะดวกด้านเนื้อหา

4. ครูทำหน้าที่เป็นหัวหน้าทีมในการติดตามการใช้ทักษะการสอนความเชี่ยวชาญ และความรู้ของเพื่อนร่วมงาน เพื่อให้เป็นไปตามความคาดหวังของหลักสูตรและความต้องการในการเรียนรู้ของนักเรียน

5. ครูใช้ความรู้จากเทคโนโลยีที่มีอยู่และที่เกิดขึ้นใหม่เพื่อช่วยให้เพื่อนร่วมงานมีแนวทางในการช่วยเหลือนักเรียนให้มีทักษะที่เหมาะสมในการสืบค้นความรู้ที่มีอยู่มากมายบนอินเทอร์เน็ตสามารถใช้สื่อสังคมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันและสร้างเครือข่ายกับผู้คนและทรัพยากรที่มีอยู่ทั่วโลก

6. ครูส่งเสริมสนับสนุนกลวิธีการเรียนการสอนที่เน้นประเด็นเกี่ยวกับความแตกต่างและความเสมอภาคในห้องเรียนและต้องทำให้เชื่อมั่นได้ว่าความต้องการในการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคนเป็นจุดเน้นของการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 5 ส่งเสริมการใช้การประเมินผลและข้อมูลเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาาระดับโรงเรียนและระดับเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วยพฤติกรรมที่สำคัญของครู ดังนี้

1. ครูกระตุ้นความสามารถของเพื่อนร่วมงานในการระบุและเลือกใช้เครื่องมือการประเมินผลให้หลากหลายโดยสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ

2. ครูร่วมกับเพื่อนร่วมงานในการออกแบบ การดำเนินงาน การคะแนน และการตีความข้อมูลของนักเรียนเพื่อปรับปรุงการสอนของครูและการเรียนรู้ของนักเรียน

3. ครูสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจและการสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์เพื่อให้เพื่อนร่วมงานมีส่วนร่วมในการสนทนาเชิงท้าทายที่เกี่ยวกับข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาตามที่ระบุไว้

4. ครูทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานเพื่อใช้การประเมินผลและข้อมูลที่ค้นพบเพื่อสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนหรือการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างขององค์กรเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

มาตรฐานที่ 6 ปรับปรุงการบริการและการทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชนประกอบด้วยพฤติกรรมที่สำคัญของครู ดังนี้

1. ครูใช้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างของภูมิหลังเชื้อชาติ วัฒนธรรม และภาษาภายในชุมชนของโรงเรียนเพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน ครอบครัว และชุมชนโดยรอบของโรงเรียน

2. ครูเป็นต้นแบบและเสนอแนะวิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและทักษะการทำงานร่วมกับผู้ปกครองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ โดยมุ่งเน้นไปที่การช่วยให้นักเรียนที่มีภูมิหลังแตกต่างกันได้บรรลุผลสัมฤทธิ์ ตามที่คาดหวังอย่างเป็นธรรมชาติ

3. ครูช่วยเพื่อนร่วมงานในการตรวจสอบตนเองเกี่ยวกับความเข้าใจในเรื่องวัฒนธรรมและความหลากหลายของชุมชนรวมทั้งการพัฒนาทางกลยุทธ์ทางวัฒนธรรมเพื่อช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ทางการศึกษาของนักเรียนและช่วยให้นักเรียนทุกคนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ระดับสูง

4. ครูพัฒนาความเข้าใจร่วมกันในหมู่เพื่อนร่วมงานเกี่ยวกับความต้องการทางการศึกษาที่แตกต่างกันของผู้ปกครองและชุมชน

5. ครูร่วมมือกับผู้ปกครองชุมชนและเพื่อนร่วมงานในการพัฒนากลยุทธ์ที่สมบูรณ์ครบวงจรเพื่อตอบสนองความต้องการการศึกษาที่แตกต่างกันของผู้ปกครองและชุมชน

มาตรฐานที่ 7 สนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนและด้านวิชาชีพ ประกอบด้วย พฤติกรรมที่สำคัญของครู ดังนี้

1. ครูแบ่งปันข้อมูลข่าวสารกับเพื่อนร่วมงานทั้งภายในหรือภายนอกเขตพื้นที่การศึกษาเกี่ยวกับแนวโน้มและนโยบายทางการศึกษาในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศที่จะส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนและความคาดหวังสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียน

2. ครูทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานในการระบุและใช้การวิจัยเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ที่สนองความต้องการของนักเรียนทุกคน

3. ครูร่วมกับเพื่อนร่วมงานในการเลือกโอกาสที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนสิทธิและความต้องการของนักเรียนจัดหาทรัพยากรทางการเรียนรู้อย่างเพียงพอ ทั้งที่อยู่ในโรงเรียน นอกโรงเรียนหรือในเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนและมีการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพกับกลุ่มเป้าหมายเช่น ผู้ปกครองหรือชุมชน

4. ครูสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพเช่น การสนับสนุนด้านการเงิน ด้านบุคลากร และด้านวัสดุอุปกรณ์อื่น ๆ ซึ่งจะช่วยให้เพื่อนร่วมงานใช้เวลาอย่างเหมาะสมในการเรียนรู้เกี่ยวกับการสอนที่มีประสิทธิภาพและพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มุ่งเน้นที่เป้าหมายการพัฒนาของโรงเรียน

5. ครูเป็นตัวแทนและสนับสนุนวิชาชีพในบริบทต่าง ๆ ภายนอกห้องเรียน

3.2.2 ครูสภา (2556) ได้กำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับวิชาชีพครู โดยให้ความหมายเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพ คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพครู ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องประพฤติปฏิบัติตาม ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน ได้แก่

1. มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย

1.1 มาตรฐานความรู้ ได้แก่

- 1) ความเป็นครู
- 2) ปรัชญาการศึกษา

- 3) ภาษาและวัฒนธรรม
- 4) จิตวิทยาสำหรับครู
- 5) หลักสูตร
- 6) การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน
- 7) การวิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้
- 8) นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา
- 9) การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้
- 10) การประกันคุณภาพการศึกษา
- 11) คุณธรรม จริยธรรม

1.2 มาตรฐานประสบการณ์ของครู ได้แก่

- 1) การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน
- 2) การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ

2. มาตรฐานด้านการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 12 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพ ครูอยู่เสมอ หมายถึง การศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาตนเอง การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการที่องค์กรหรือหน่วยงานหรือสมาคมจัดขึ้น เช่น การประชุม การอบรม การสัมมนา และการประชุมปฏิบัติการ เป็นต้น โดยต้องมีผลงานหรือรายงานที่ปรากฏชัดเจน

มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียน หมายถึง การเลือกอย่างชาญฉลาด ด้วยความรัก และหวังดีต่อผู้เรียน ซึ่งในการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมอื่นๆ นั้น ครูต้องคำนึงประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นหลัก

มาตรฐานที่ 3 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ หมายถึง การใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถของครูที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุด ตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ โดยวิเคราะห์วินิจฉัยปัญหา ความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนที่จะให้ได้ผลดีกว่าเดิมรวมทั้งส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเป็นระบบ

มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง หมายถึง การเลือกใช้ปรับปรุงหรือสร้างแผนการสอน บันทึกการสอนหรือเตรียมการสอนในลักษณะอื่นๆที่สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 5 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ หมายถึง การประดิษฐ์คิดค้น ผลิตรายละเอียด ปรับปรุงเครื่องมืออุปกรณ์ เอกสารสิ่งพิมพ์ เทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้

มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการแสวงหาความรู้ตามสภาพความแตกต่างของบุคคลด้วยการปฏิบัติจริง และสรุปความรู้ด้วยตนเอง ก่อให้เกิดค่านิยมและนิสัยในการปฏิบัติจนเป็นบุคลิกภาพถาวรติดตัวผู้เรียนตลอดไป

มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ หมายถึง การรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนที่เกิดจากการปฏิบัติการเรียนการสอนให้ครอบคลุมสาเหตุ ปัจจัย และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง โดยครูนำเสนอรายงานการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้ 1) ปัญหาความต้องการของผู้เรียนที่ต้องได้รับการพัฒนา และเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียน 2) เทคนิค วิธีการ หรือนวัตกรรมการเรียนการสอนที่นำมาใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และขั้นตอนวิธีการใช้เทคนิควิธีการหรือนวัตกรรมนั้นๆ 3) ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามวิธีการที่กำหนดที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน 4) ข้อเสนอแนะแนวทางใหม่ๆ ในการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน หมายถึง การแสดงออก การประพฤติและปฏิบัติในด้านบุคลิกภาพทั่วไป การแต่งกาย กิริยา วาจา และจริยธรรมที่เหมาะสมกับความเป็นครูอย่างสม่ำเสมอ ที่ทำให้ผู้เรียนเลื่อมใสศรัทธา และถือเป็นแบบอย่าง

มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การตระหนักถึงความสำคัญ รับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรู้ความสามารถให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆของเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาและร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น

มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การตระหนักถึงความสำคัญ รับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรู้ความสามารถของบุคคลอื่นในชุมชน และร่วมมือปฏิบัติงานเพื่อพัฒนางานของสถานศึกษา ให้ชุมชนและสถานศึกษามีการยอมรับซึ่งกันและกันและปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ

มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา หมายถึง การค้นหา สังเกต จดจำและรวบรวมข้อมูลข่าวสารตามสถานการณ์ของสังคมทุกด้าน โดยเฉพาะสารสนเทศเกี่ยวกับวิชาชีพครู สามารถวิเคราะห์ วิจารณ์อย่างมีเหตุผล และใช้ข้อมูลประกอบการแก้ปัญหา พัฒนาตนเอง พัฒนางาน และพัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสม

มาตรฐานที่ 12 สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์ หมายถึง การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้โดยการนำเอาปัญหาหรือความจำเป็นในการพัฒนาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการเรียนและการจัดกิจกรรมอื่นๆในโรงเรียนมากำหนดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาของผู้เรียนที่ถาวร เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของครูอีกรูปแบบหนึ่งที่จะนำเอาวิกฤติต่างๆ มาเป็นโอกาสในการพัฒนา กำหนดเป็นกิจกรรมในการพัฒนาของผู้เรียน ครูจึงต้องเป็นผู้มองมุมบวกในสถานการณ์ต่างๆ ได้ กล่าวที่จะเผชิญปัญหา มีสติในการแก้ปัญหา

3. มาตรฐานด้านการปฏิบัติตน ประกอบด้วย

3.1 จรรยาบรรณต่อตนเอง โดยครูต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

3.2 จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ โดยครูต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริตและรับผิดชอบต่อวิชาชีพ เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

3.3 จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ได้แก่

1) ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า

- 2) ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงาม แก่ศิษย์ และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- 3) ต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ
- 4) ต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์และผู้รับบริการ
- 5) ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือ ยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

4. จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมวิชาชีพ โดยครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน อย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

5. จรรยาบรรณต่อสังคม โดยครูพึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อมรักษาผลประโยชน์ของ ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

จากมาตรฐานทั้ง 3 ด้านของคุรุสภา จะเห็นได้ว่ามาตรฐานด้านการปฏิบัติตน ทั้ง 12 มาตรฐานได้สะท้อนภาวะผู้นำของครูด้านวิชาการหรือการเรียนการสอนดังนิยามที่กล่าวไว้ใน ตอนต้นได้ชัดเจน

3.2.3 ทริพล ได้กำหนดให้มีการประเมินสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน โดยได้กำหนดให้ภาวะผู้นำของครู (Teacher Leadership) เป็นส่วนหนึ่งในการประเมินสมรรถนะ ของครู ดังนี้

สมรรถนะที่ 1 มีภาวะความเป็นผู้ใหญ่ที่เหมาะสมกับความเป็นครู (Adult Development) ประกอบด้วยพฤติกรรมที่สำคัญของครู ได้แก่

- 1) พิจารณาทบทวน ประเมินตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงออกต่อผู้เรียน และผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม
- 2) เห็นคุณค่า ให้ความสำคัญในความคิดเห็นหรือผลงานและให้เกียรติผู้อื่น
- 3) กระตุนใจ ปรับเปลี่ยนความคิดและการกระทำของผู้อื่นให้มีความผูกพัน และมุ่งมั่นต่อเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน

สมรรถนะที่ 2 มีการสนทนาอย่างสร้างสรรค์ (Dialogue) ประกอบด้วย พฤติกรรมที่สำคัญของครู ได้แก่

- 1) มีปฏิสัมพันธ์ในการสนทนา มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการสนทนาอย่าง สร้างสรรค์กับผู้อื่นโดยมุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้ของผู้เรียนและการพัฒนาวิชาชีพ
- 2) มีทักษะการฟัง การพูดและการตั้งคำถาม เปิดใจกว้าง ยืดหยุ่น ยอมรับ ทักษะที่หลากหลายของผู้อื่น เพื่อเป็นแนวทางใหม่ๆ ในการปฏิบัติงาน
- 3) สืบเสาะข้อมูล ความรู้ทางวิชาชีพใหม่ๆ ที่สร้างความท้าทายในการสนทนา อย่างสร้างสรรค์กับผู้อื่น

สมรรถนะที่ 3 เป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง (Change Agency) ประกอบด้วยพฤติกรรมที่สำคัญของครู ได้แก่

1) ให้ความสนใจต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นปัจจุบัน โดยการวางแผนอย่างมีวิสัยทัศน์ซึ่งเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจของโรงเรียนร่วมกับผู้อื่น

2) ริเริ่มการปฏิบัติที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนานวัตกรรม

3) กระตุ้นผู้อื่นให้มีการเรียนรู้และความร่วมมือในวงกว้างเพื่อพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาและวิชาชีพ

4) ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นภายใต้ระบบหรือขั้นตอนที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้
สมรรถนะที่ 4 มีการปฏิบัติงานอย่างไตร่ตรอง (Reflective Practice) ประกอบด้วยพฤติกรรมที่สำคัญของครู ได้แก่

1) พิจารณาไตร่ตรองความสอดคล้องระหว่างการเรียนรู้ของนักเรียน และการจัดการเรียนรู้

2) สนับสนุนความคิดริเริ่มซึ่งเกิดจากการพิจารณาไตร่ตรองของเพื่อนร่วมงาน และมีส่วนร่วมในการพัฒนานวัตกรรมต่างๆ

3) ใช้เทคนิควิธีการหลากหลายในการตรวจสอบ ประเมินการปฏิบัติงานของตนเองและผลการดำเนินงานสถานศึกษา

สมรรถนะที่ 5 มุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน (Concern for Improving pupil achievement) ประกอบด้วยพฤติกรรมที่สำคัญของครู ได้แก่

1) กำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่ท้าทายความสามารถของตนเองตามสภาพจริงและปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จได้

2) ให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นรอบด้านของผู้เรียนต่อผู้ปกครองและผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

3) ยอมรับข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับความคาดหวังด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนจากผู้ปกครอง

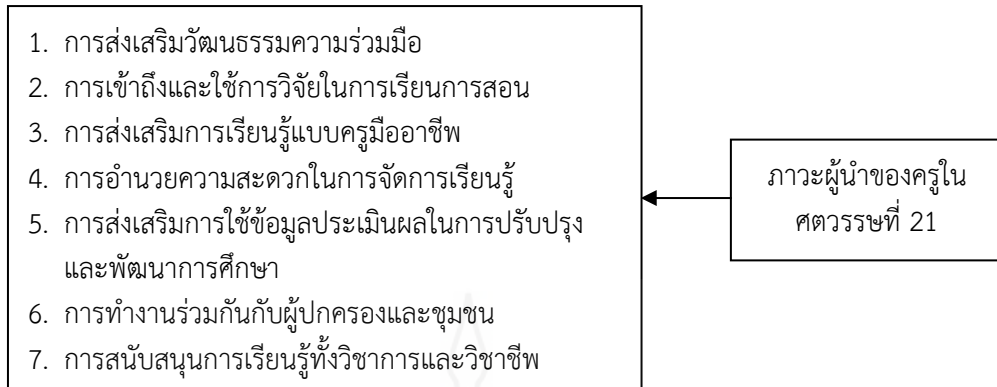
4) ปรับเปลี่ยนบทบาทและการปฏิบัติงานของตนให้เอื้อต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน

5) ตรวจสอบข้อมูลการประเมินผู้เรียนอย่างรอบด้าน รวมถึงผลการวิจัยหรือองค์ความรู้ต่างๆ และนำไปใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

ตารางที่ 2.1 การเปรียบเทียบมาตรฐาน/สมรรถนะภาวะผู้นำของครูขององค์กรต่างๆ

มาตรฐานภาวะผู้นำของครูของ สมาคมการสำรวจภาวะผู้นำครู ประเทศสหรัฐอเมริกา	มาตรฐานวิชาชีพครู ของคุรุสภา (มาตรฐานด้านการปฏิบัติงาน)	สมรรถนะภาวะผู้นำของครู ของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน
มาตรฐานที่ 1 ส่งเสริมวัฒนธรรม ความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการ พัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ ของนักเรียน	✓ ม.9, ม.10	✓ ส.1-3
มาตรฐานที่ 2 เข้าถึงและใช้การ วิจัยเพื่อปรับปรุงการสอนและการ เรียนรู้ของนักเรียน	✓ ม.1, ม.3, ม.5, ม.7, ม.11	✓ ส.3-4
มาตรฐานที่ 3 ส่งเสริมการเรียนรู้ แบบครือมืออาชีพเพื่อให้เกิดการ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง	✓ ม.1-6, ม.9-12	✓ ส.1-5
มาตรฐานที่ 4 อำนวยความสะดวก ในการปรับปรุงการเรียน การสอนและการเรียนรู้ของ นักเรียน	✓ ม.3-6, ม.12	✓ ส.4-5
มาตรฐานที่ 5 ส่งเสริมการใช้การ ประเมินผลและข้อมูลเพื่อการ ปรับปรุงและพัฒนาระดับโรงเรียน และระดับเขตพื้นที่การศึกษา	✓ ม.7, ม.11	✓ ส.4-5
มาตรฐานที่ 6 ปรับปรุงการบริการ และการทำงานร่วมกับ ผู้ปกครองและชุมชน	✓ ม.10	✓ ส.1-3
มาตรฐานที่ 7 สนับสนุนการเรียนรู้ ของนักเรียนและด้านวิชาชีพ	✓ ม.1, ม.8, ม.9, ม.11	✓ ส.2-5

จากตารางที่ 2.1 เมื่อเปรียบเทียบมาตรฐานภาวะผู้นำของครูของสมาคมการสำรวจภาวะผู้นำครู ประเทศสหรัฐอเมริกา มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา และสมรรถนะครูของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ว่า องค์กรทั้ง 3 แห่ง ได้แสดงถึงภาวะผู้นำของครูที่สอดคล้องกัน โดยเฉพาะมาตรฐานภาวะผู้นำของครูของสมาคมการสำรวจภาวะผู้นำของครูของสหรัฐอเมริกา (Teacher Leadership Exploratory Consortium, 2010) ได้แสดงให้เห็นว่าครูในศตวรรษที่ 21 ควรมีพฤติกรรมที่แสดงออกในการเป็นผู้นำทางวิชาการที่มีความชัดเจน กระชับ และครอบคลุมทั้งมาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา และสมรรถนะครูของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำมาตรฐานทั้ง 7 ด้านของสมาคมการสำรวจภาวะผู้นำของครูของสหรัฐอเมริกา มาประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในครั้งนี้ ดังภาพที่ 2.1



ภาพที่ 2.1 องค์ประกอบภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21

3.3 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

การพัฒนาภาวะผู้นำของครูนั้น เน้นให้ครูเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตในการปฏิบัติหน้าที่ของตนภายใต้โครงสร้างการบริหารจัดการของโรงเรียนที่ฝ่ายบริหารให้การสนับสนุนครูให้มีบทบาทและปฏิบัติตามบทบาทให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนการสอนในชั้นเรียนของครูทุกคนอย่างต่อเนื่อง บทบาทของครูผู้นำด้านการเรียนการสอนจะผนวกเข้ากับแผนพัฒนาโรงเรียนและชั้นเรียนโดยมุ่งหมายให้ครูเกิดการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพของตน และที่สำคัญอย่างยิ่งเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร (อุษาวดี จันทรสนธิ, 2557, น. 27) กระบวนการจัดการเรียนการสอนนั้นครูเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่สุด ครูจึงต้องได้รับการพัฒนาที่หลากหลายวิธีอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเพื่อเพิ่มพูนความสามารถและเทคนิควิธีการสอนใหม่ๆ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญกับครูซึ่งถือว่าเป็นบุคลากรวิชาชีพที่ทำหน้าที่ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น การเลือกแนวทางหรือวิธีการในการพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีนักวิชาการและงานวิจัยที่ได้เสนอแนวทางในการพัฒนา ดังนี้

Blasé และ Blasé (1997 อ้างถึงใน สุริรัตน์ พัฒนเชียร, 2552, น. 149) ได้กล่าวถึงการพัฒนาครูเพื่อให้ความเชี่ยวชาญด้านภาวะผู้นำในการอำนวยความสะดวกมากขึ้นและเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างจริงจังนั้น ผู้บริหารต้องมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาครู โดยให้คำแนะนำในการพัฒนา ดังนี้ ผู้บริหาร คือผู้นำทางและอำนวยความสะดวกเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของครูจึงต้องเชื่อว่าครูสามารถร่วมคิดและกำหนดเป้าหมายโรงเรียนได้และเชื่อว่าครูทุกคนสามารถปรับปรุงตนเองได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารจึงต้องยึดมั่นและสนับสนุนครูเพื่อพัฒนาครูให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดโดยเชื่อว่าบางสิ่งต้องแก้ไขเพื่อให้ให้นักเรียนมีความรู้ เจตคติ ทักษะที่ดีขึ้น และให้คิดว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่ท้าทาย ครูต้องเป็นนักวิจัยปฏิบัติการที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสามารถสอนซึ่งกันและกันเองได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำงานเป็นทีม

ฤทัยทรัพย์ ดอกคำ (2553 อ้างถึงใน นวรัตน์ ชินอัครวัฒน์, 2559, น. 60-61) พบว่าปัจจัยสำคัญที่จะช่วยในการพัฒนาผู้นำมี 3 ประการ ได้แก่

1. การศึกษา (Education) เป็นการได้รับความรู้ ความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการนำไปใช้ทันที ถ้าผู้นำมีศักยภาพทางคณิตศาสตร์ ผู้นำจะมีความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งสามารถจะช่วยผู้นำในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนที่องค์การเผชิญอยู่ได้ ส่วนระดับการศึกษาจะมีความสัมพันธ์ในทางเดียวกันกับการบริหารเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จและสนับสนุนการปฏิบัติงานในตำแหน่งของผู้นำในการประยุกต์ใช้ความรู้เหล่านั้น

2. ประสบการณ์ (Experience) เป็นสิ่งสำคัญในการทำงาน เนื่องจากประสบการณ์ในการทำงานที่ผ่านมาในอดีตจะมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจ ผู้นำมีความเชื่อว่าการทำงานนั้นสามารถบรรลุผลสำเร็จได้เพราะประสบการณ์และการตัดสินใจจากการทำงานที่ผ่านมาแล้ว และประสบการณ์ที่มากขึ้นของผู้นำทำให้มีความสามารถมากขึ้น ดังนั้นประสบการณ์ในงานจึงเป็นสิ่งที่สามารถช่วยให้เกิดประสิทธิผลต่อภาวะผู้นำถ้าปราศจากประสบการณ์ ความรู้ก็จะไม่สามารถเปลี่ยนเป็นทักษะได้ ประสบการณ์ยังช่วยสร้างทักษะได้ด้วยตนเอง

3. การได้รับคำแนะนำจากจากบุคคลที่อาวุโสกว่า (Mentoring) เป็นการที่ผู้ที่มีอาวุโสมากกว่าคอยช่วยเหลือผู้ที่มีอายุน้อยกว่าให้มีความก้าวหน้าสูงขึ้น โดยการให้คำแนะนำ การช่วยเหลือ และการกระตุ้นต่างๆ พื้นฐานประสบการณ์ในการพัฒนาขีดความสามารถของภาวะผู้นำคือ การสอนแนะโดยผู้นำหรือเพื่อนร่วมงานที่มีประสบการณ์และมีความรู้ บุคคลเหล่านี้จะทำหน้าที่สอนแนะแนวทางช่วยเหลือด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำให้แก่น้องๆ ได้

เทพรังสรรค์ จันทรังษี (2556) ได้เสนอทางเลือกการพัฒนาภาวะผู้นำของครู ประกอบด้วย 18 กิจกรรม คือ 1) จัดบรรยากาศในห้องเรียนและนอกห้องเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ 2) จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนการสอน 3) ประชุมระดมความคิดและกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน 4) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน 5) ส่งเสริมความเป็นมืออาชีพ 6) ส่งเสริมการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ 7) ส่งเสริมการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 8) การปฏิบัติงานอย่างไต่ตรอง 9) ส่งเสริมการมุ่งพัฒนาผู้เรียน 10) ส่งเสริมการเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี 11) ส่งเสริมการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี 12) จัดทำคู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำของครู 13) ประชุมกลุ่มย่อยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 14) จัดประชุมภายในโรงเรียนอย่างเป็นทางการ 15) ประชุมเชิงปฏิบัติการภาวะผู้นำของครู 16) การวัดและประเมินผล 17) การเชิดชูเกียรติยศยกย่องให้รางวัล และ 18) การศึกษาดูงาน Best practice สถานศึกษาต้นแบบ

รังสรรค์ สุทาร์มย์ (2556) ได้เสนอกระบวนการในการพัฒนาภาวะผู้นำของครู โดยมีกระบวนการในการพัฒนาดังนี้ 1) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 2) การระดมสมอง 3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกัน 4) การจัดทำแผนพัฒนาตนเอง 5) การจัดตั้งเครือข่ายครูผู้นำด้านการบริหารจัดการเรียนรู้และการศึกษาดูงานครูผู้นำด้านการบริหารจัดการเรียนรู้

วณิชชา แม่นยำ วิลาวัลย์ สมยาโรน ศรีณยู หมื่นเดช และ ชไมพร ศรีสุราช (2556) ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 ไว้ดังนี้

1. ด้านนโยบายประกอบด้วย

1.1 ควรมีการกำหนดนโยบายเพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาครูทั้งให้ตรงจุดเพื่อสนองตอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยควรมีการกำหนดหน่วยงานการพัฒนาครูอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ ไม่ใช่กำหนดอำนาจการพัฒนาครูไว้ที่ส่วนกลาง

1.2 ควรมีการกำหนดมาตรฐานอาชีพครู โดยเฉพาะความรู้ความสามารถด้าน มาตรฐานการปฏิบัติงานของครูซึ่งมาตรฐานเหล่านี้สามารถใช้เป็นเกณฑ์วัดความเป็นครูและเป็น เครื่องมือตรวจสอบกลับกรองผู้ประกอบวิชาชีพครูได้อย่างชัดเจนและมีคุณภาพ

1.3 พัฒนาระบบการผลิตครูออกสู่ตลาดการศึกษา รวมทั้งหลักสูตรครูที่ทันต่อ การเปลี่ยนแปลงไปของสังคมโลก

1.4 ให้ความรู้และปรับแนวคิดของครูให้เข้าใจวิธีการเรียนรู้ในยุคสมัยใหม่ ที่ ผู้เรียนสามารถความรู้ได้ด้วยตนเอง จากการสืบค้น การลงมือปฏิบัติ มีอิสระในการเรียนรู้ โดยมีครูคอย ชี้แนะในลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา

1.5 ควรอาศัยประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูล ความรู้ได้แบบไม่มีขีดจำกัดเฉพาะในห้องเรียน หรือจากครูเท่านั้น

1.6 ถ่ายทอดแนวคิดและการปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างผู้เรียนให้รู้จัก คิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีจิตวิสัย ใช้ข้อมูลเพื่อการพัฒนาและแก้ปัญหา

1.7 ส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกับผู้อื่นและยึดหลักการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับชีวิตจริง

1.8 สร้างระบบ Coaching โดยให้ครูที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการ สอนเป็นผู้ฝึกปฏิบัติให้กับครูที่ยังขาดความชำนาญ การฝึกปฏิบัติให้ครู เป็นการทำงานอย่างใกล้ชิด ระหว่างครูผู้มีประสบการณ์กับเพื่อนครูในการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนและแก้ปัญหการ เรียนรู้ของเด็กเป็นรายกลุ่มหรือรายบุคคล

1.9 ควรมีการผสมผสานกระบวนการวัดผลเข้ากับกระบวนการสอนอย่างแนบ แน่นปรับให้ยืดหยุ่นหลากหลายใช้ได้หลายสถานการณ์ หลายเป้าหมาย โดยเฉพาะการวัดทักษะ หรือคุณลักษณะใหม่ๆตามกรอบแนวคิดร่วมสมัย

1.10 นำเอาเทคโนโลยีทางไกลมาช่วยในการพัฒนาครู เพื่อถ่ายทอดความรู้และ ทักษะที่สำคัญให้กับครูทั่วประเทศ อาจอยู่ในรูปแบบของเว็บไซต์ฝึกอบรมหรือวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์

1.11 ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อเปลี่ยนไปสู่ ครูนักวิจัยโดยครูนำปัญหาที่พบในชั้นเรียนไปเป็นปัญหาในการวิจัยเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา หรือเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอน

1.12 สร้างแรงจูงใจและแรงบันดาลใจ (Motivation & Inspiration) ให้กับครู จากเพื่อนครูที่มีประสบการณ์โดยเน้นการฝึกให้รู้จักการตั้งคำถามเชื่อมโยงประเด็นสำคัญให้ผู้เรียนได้ ฝึกคิดวิเคราะห์

2. ด้านการพัฒนาตนเองของครู ประกอบด้วย

2.1 ทักษะในการตั้งคำถาม การตั้งคำถามเป็นกระบวนการกระตุ้นความสนใจ อยากรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนจะได้ฝึกคิดและค้นหาคำตอบด้วยตนเองตามทฤษฎีการเรียนรู้โดยใช้ปัญหา เป็นฐาน (Problem-Based Learning) ครูควรเรียนรู้และฝึกฝนทักษะการใช้คำถามในการเรียน การสอนให้ชำนาญ

2.2 ทักษะการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ (Inquiry Learning) ที่สอนให้ผู้เรียนรู้จักหาความรู้ด้วยตนเองจากการลงมือปฏิบัติ เพราะความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติจะเป็นความรู้ที่คงทน อีกทั้งผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ

2.3 ทักษะในการคัดเลือกความรู้ เป็นทักษะที่สอนให้ผู้เรียนสามารถแยกแยะแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและไม่น่าเชื่อถือ รวมถึงการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อกลั่นกรองข้อมูลความรู้ก่อนนำข้อมูลนั้นมาเป็นความรู้หรือนำเสนอ ดังนั้นครูต้องสามารถชี้แนะแนวทางในการคัดเลือกความรู้ให้แก่ผู้เรียน

2.4 ทักษะในการประเมินผลตามสภาพจริง ครูต้องกำหนดเกณฑ์การประเมินการเรียนรู้ เกณฑ์การทดสอบความรู้ ตลอดทั้งเจตคติให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของผู้เรียนที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

2.5 ทักษะการสอนคิด ครูต้องสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์ หรือत्मล็กทางความคิด โดยการออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียน ส่งเสริมความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียน (Multiple intelligences) และประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้อย่างเหมาะสม โดยใช้เหตุการณ์ปัจจุบันรอบตัวมาเป็นกรณีศึกษาให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบ

2.6 ทักษะการบูรณาการการสอน ครูต้องสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความรู้หลายแขนงไว้ด้วยกันเพราะในชีวิตจริงของผู้เรียนต้องประยุกต์ความรู้ที่หลากหลายในการดำเนินชีวิตและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

2.7 ทักษะในการประเมินผล ครูต้องออกแบบการประเมินผลการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับธรรมชาติของแต่ละรายวิชา

2.8 การมีจิตวิญญาณความเป็นครู เนื่องจากครูไม่ได้มีหน้าที่ในการสอนความรู้ให้กับผู้เรียนเท่านั้น แต่ครูยังมีบทบาทในการอบรมสั่งสอนคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียนควบคู่กัน เพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ที่จะเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพของสังคมต่อไป

2.9 การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ จากข้อมูลข่าวสารที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความรู้มีมากมายรอบตัวให้แสวงหาด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า ครูจึงไม่อาจหยุดนิ่งที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

2.10 การเปิดใจรับการเปลี่ยนแปลง ทักษะการปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งสำคัญที่ทั้งครูและผู้เรียนพึงมี หลายสิ่งรอบๆตัวเกิดการเปลี่ยนแปลงครูต้องเปิดใจยอมรับและรู้จักปรับตัวเพื่อทำหน้าที่และดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

2.11 การเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

2.12 การเป็นที่ปรึกษาที่ดีให้กับผู้เรียน ครูต้องเป็นทั้งผู้ถ่ายทอดความรู้และเป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนได้ทุกเรื่อง

2.13 การมีความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เป็นหนึ่งในทักษะสำคัญของครูที่ได้รับการกำหนดให้เป็นทักษะที่จำเป็นจะต้องนำไปใช้ในกระบวนการพัฒนาผู้เรียน

2.14 ครูต้องทำตนให้เป็นที่รักของผู้เรียน ประพฤติปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรกับผู้เรียนจะทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความกลัวหรือวิตกกังวลซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.15 การยึดหลักแห่งความพอเพียง เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

ชนิษฐา ชัยประโคน (2557) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูด้านพฤติกรรมเชิงบวกในการเสริมสร้างวินัยของนักเรียน พบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูด้านพฤติกรรมเชิงบวกในการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนมีกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำของครู มี 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาดูงานโรงเรียนตัวอย่างการเสริมสร้างวินัยของนักเรียน ระยะที่ 2 การอบรมเชิงปฏิบัติการ ระยะที่ 3 การฝึกปฏิบัติจริง ระยะที่ 4 การติดตาม และประเมินผล

ศิริพร กุลสานต์ (2557) ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของครู มี 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การปฐมนิเทศ การประเมินตนเอง และการเรียนรู้จากกรณีศึกษา เป็นการพบปะชี้แจงการดำเนินงาน มีการตอบแบบประเมินภาวะผู้นำของครูในการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 ด้าน การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการยึดการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ (Adult Learning) และกระบวนการมีส่วนร่วม ระยะที่ 2 ระยะการศึกษาดูงาน โดยศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ในการพัฒนาภาวะผู้นำในการจัดการเรียนรู้ เพื่อวิเคราะห์หาจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา และหาแนวทางปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของครูในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป ระยะที่ 3 ระยะฝึกปฏิบัติการ เป็นกิจกรรมพัฒนาภาวะผู้นำของครูในการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูจำนวน 4 เล่ม ระยะที่ 4 การติดตามและประเมินผล

ประไพศรี สีสหะกร ชูศักดิ์ เอกเพชร และบรรจง เจริญสุข (2558) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าขั้นตอนในการพัฒนาภาวะผู้นำของครูประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 เตรียมความพร้อมก่อนพัฒนา ขั้นที่ 2 ประเมินก่อนพัฒนา ขั้นที่ 3 พัฒนาภาวะผู้นำของครู ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อยได้แก่ 1) รับรู้และตระหนัก 2) ส่งเสริมภาวะผู้นำของครู 3) ปฏิบัติภาวะผู้นำของครู โดยใช้กระบวนการ PDCA ขั้นที่ 4 ประเมินหลังการพัฒนา

นอกจากนี้ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของครูที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 นักการศึกษาส่วนใหญ่ได้เสนอให้นำหลักการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของครู เนื่องจากชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นการรวมตัวกันเป็นกลุ่มของครูผู้สอนเพื่อร่วมมือรวมพลังเรียนรู้ร่วมกันและสะท้อนผลการปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องโดยมีเป้าหมายหลักคือเพื่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพัฒนาการเรียนรู้อุทิศพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งความหมายของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) ในทัศนะของนักการศึกษาส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกันดังนี้ ดังนี้

McLaughlin และ Talbert (2006) ให้คำนิยามว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นการร่วมมือรวมพลังของครูในการทำงานเพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติและการตรวจสอบหลักฐานที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานของครูผู้สอนและผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อช่วยให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในชั้นเรียน

DuFour (2007) ผู้ถือเป็นบิดาของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพกล่าวถึงลักษณะสำคัญของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพว่า PLC ไม่ใช่โปรแกรมหรือหลักสูตรแต่เป็นแนวทางการดำเนินการที่ช่วยให้เกิดพลังในการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนทุกระดับครูผู้สอนรวมทั้งบุคลากรในโรงเรียนจะต้องมุ่งเน้นการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นมากกว่าให้ความสำคัญกับการสอนนอกจากนั้นยังต้องให้ความสำคัญกับการร่วมมือรวมพลังการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จภายใต้เป้าหมายเดียวกันโดยอาศัยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

Stoll และ Louis (2007) อธิบายว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพคือกลุ่มของครูที่มาร่วมกันทำงานและวางเป้าหมายร่วมกันเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนรวมทั้งมีการสะท้อนการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องเพื่อมุ่งเน้นและส่งเสริมพัฒนาการและการเจริญเติบโตทางวิชาชีพ

Padwad และ Dixit (2008) อธิบายเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพว่า หมายถึงชุมชนหรือกลุ่มบุคคลที่มาร่วมกันเพื่อทำงานร่วมกันและสนับสนุนซึ่งกันและกันนำไปสู่การเจริญเติบโตหรือเกิดพัฒนาการของบุคคลและเกิดความเป็นมืออาชีพขึ้น

ดังนั้นสรุปได้ว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง แนวทางในการทำงานร่วมกันของครูในการส่งเสริมสนับสนุน ช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน โดยการสะท้อนผลการปฏิบัติงานทั้งในส่วนของตนเองและบุคคลอื่นผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างความเป็นครูมืออาชีพเพื่อพัฒนา ปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีคุณภาพบรรลุตามเป้าหมาย

เรวณี ชัยเชาวรัตน์ (2556) ได้สรุปลักษณะสำคัญของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(Professional Learning Community : PLC) ไว้ดังนี้

1. การมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน (Shared values and vision) สมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต้องมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกันซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานสำคัญเนื่องจากหากมีพันธกิจที่ชัดเจนร่วมกันจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการพัฒนาเป็นชุมชนการเรียนรู้หรือ Learning Community ในโรงเรียนดังนั้นครูผู้สอนที่เป็นสมาชิกใน PLC จึงต้องมีบรรทัดฐานค่านิยมและความเชื่อเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน

2. การร่วมกันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของนักเรียน (Collective responsibility for students learning) ผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนนั้นย่อมต้องอาศัยแนวทางและกลยุทธ์ที่หลากหลายโดยสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้จากความคาดหวังที่ครูผู้สอนมีต่อนักเรียนในระดับสูงและอยู่บนฐานความเชื่อที่ว่านักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ซึ่งเป็นการวางเป้าหมายเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยเป็นการวางเป้าหมายร่วมกันของครูที่เป็นสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพทุกคน

3. การสืบสอบเพื่อสะท้อนผลเชิงวิชาชีพ (Reflective professional inquiry) การพูดคุยสนทนากันระหว่างสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างครูผู้สอน ผู้เชี่ยวชาญ นักการศึกษา และผู้บริหารเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสอนและการจัดการเรียนรู้เพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติรวมทั้งร่วมกันเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติที่ช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนเกิดได้ดีขึ้น ซึ่งการสะท้อนผลและการชี้แนะการปฏิบัติจะเป็นเครื่องมือหรือกลไกในการทบทวนประเด็นพื้นฐานสำคัญที่จะก่อให้เกิดผลทางบวกต่อการเรียนการสอนและคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนหรือช่วยพัฒนาการจัดการเรียนรู้และส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

4. การร่วมมือรวมพลัง (Collaboration) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้ความสำคัญกับการร่วมมือรวมพลังโดยการร่วมมือรวมพลังนี้จะต้องเป็นการร่วมมือรวมพลังของครูภาพรวมทั้งหมดของโรงเรียนและสิ่งสำคัญของการร่วมมือรวมพลังในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ การดำเนินกิจกรรมเพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จภายใต้เป้าหมายเดียวกันทั้งนี้การร่วมมือรวมพลังจะให้ความสำคัญกับความรู้สึกร่วมกันและกันของสมาชิกในชุมชนระหว่างการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้เช่นเกิดการแลกเปลี่ยนเทคนิคการสอนสื่อและแหล่งการเรียนรู้และแนวทางการจัดการเรียนรู้ต่างๆ

5. การสนับสนุนการจัดลำดับโครงสร้างและความสัมพันธ์ของบุคลากร (Supportive conditions structural arrangements and collegial relationships) การเตรียมพร้อมในด้านการสนับสนุนให้บุคลากรหรือสมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสสังเกตการสอนนิเทศวิพากษ์วิจารณ์และสะท้อนการปฏิบัติงานรวมทั้งการสอนของเพื่อนร่วมงานและของชุมชนการเรียนรู้เพื่อมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นในชุมชนและส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ที่จะเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนจะช่วยสนับสนุนให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้อย่างสมบูรณ์

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้น ควรประกอบด้วยแนวทาง ดังต่อไปนี้ 1) กำหนดนโยบายหรือแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของครูอย่างชัดเจน 2) สร้างความตระหนักเกี่ยวกับภาวะผู้นำให้กับครู 3) สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมสนับสนุนให้เอื้อต่อการสร้างภาวะผู้นำของครู 4) ส่งเสริมให้ครูมีความเป็นครูมืออาชีพ 5) ส่งเสริมให้ครูมีการศึกษาดูงานเพื่อให้เกิดประสบการณ์และความรู้ในการสร้างภาวะผู้นำของตนเอง และ 6) ส่งเสริมให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านประสบการณ์และความรู้โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ของวิชาชีพครู

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยภายในประเทศ

มะลิวรรณ ประวัง ยุภาภรณ์ ไชยยงค์ และ เยี่ยม วรอินทร์ (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ฯ 2) เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ฯ 3) เพื่อทดลองใช้หลักสูตรและประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรม ผลการวิจัยพบว่า 1) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 มีความต้องการพัฒนาภาวะผู้นำโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการทำงานเป็นทีม 2) หลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ฯ เรื่อง การทำงานเป็นทีมมีคุณภาพอยู่ในระดับ ดี 3) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง การทำงานเป็นทีม หลังการอบรมมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมเรื่องการทำงานของผู้เข้ารับการอบรมหลังการอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด

วุฒิพร วิทยาพันธ์ประชา (2552) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของครูกับความต้องการแบบผู้นำผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนคติของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3 โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของครู 2) เพื่อศึกษาความต้องการแบบผู้นำผู้บริหารสถานศึกษาของครู 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของครูที่แตกต่างกันเกี่ยวกับความต้องการแบบผู้นำผู้บริหารสถานศึกษาของครู 4) เพื่อประมวลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการแบบผู้นำผู้บริหารสถานศึกษาของครู พบว่า 1) ภาวะผู้นำของครู แบ่งออกเป็น 2 ระดับได้แก่ ครูที่มีภาวะผู้นำสูง และครูที่มีภาวะผู้นำปานกลาง 2) ระดับความต้องการแบบผู้นำผู้บริหารสถานศึกษาของครู พบว่า มีความต้องการแบบอัตตาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง มีความต้องการแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก และมีความต้องการแบบเสรีนิยมอยู่ในระดับน้อย 3) ความสัมพันธ์ระหว่างครูที่มีภาวะผู้นำสูงกับครูที่มีภาวะผู้นำปานกลางเกี่ยวกับความต้องการแบบผู้นำผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ครูที่มีภาวะผู้นำสูงกับครูที่มีภาวะผู้นำปานกลางมีความต้องการแบบผู้นำผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้านพบว่า มีความต้องการแบบอัตตาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน มีความต้องการแบบประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความต้องการแบบเสรีนิยมไม่แตกต่างกัน ครูเพศชายที่มีภาวะผู้นำสูงกับครูเพศชายที่มีภาวะผู้นำปานกลางมีความต้องการแบบผู้นำผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้านพบว่า มีความต้องการแบบอัตตาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความต้องการแบบประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความต้องการแบบเสรีนิยม ไม่แตกต่างกัน ครูเพศหญิงที่มีภาวะผู้นำสูงกับครูเพศหญิงที่มีภาวะผู้นำปานกลางมีความต้องการแบบผู้นำผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนรายด้าน พบว่า มีความต้องการแบบอัตตาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน มีความต้องการแบบประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความต้องการแบบเสรีนิยม ไม่แตกต่างกัน

สุรรัตน์ พัฒนเชียร (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับตัวแบบความสามารถทางภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยได้แก่ 1) เพื่อศึกษาอิทธิพลของความสามารถทางภาวะผู้นำของครูที่มีต่อบรรยากาศสถานศึกษาและประสิทธิผลของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2) เพื่อสร้างตัวแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นระหว่างความสามารถทางภาวะผู้นำบรรยากาศสถานศึกษา และประสิทธิผลของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า 1) ความสามารถทางภาวะผู้นำของครูส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผลของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และส่งผลทางอ้อมต่อประสิทธิผลของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยผ่านบรรยากาศสถานศึกษา ความสามารถทางภาวะผู้นำของครูส่งผลทางบวกต่อบรรยากาศสถานศึกษาและบรรยากาศสถานศึกษาส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผลของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ตัวแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากกลุ่มตัวอย่างในระดับดี ประกอบด้วย ความสามารถทางภาวะผู้นำของครูเป็นตัวแปรเหตุ และประสิทธิผลของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นตัวแปรผล โดยมีบรรยากาศสถานศึกษาเป็นตัวแปรคั่นกลางความสามารถทางภาวะผู้นำของครูและบรรยากาศสถานศึกษาร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ร้อยละ 88

ภิญโญ ทองเหลา (2553) ได้วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาระบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำของครูในการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อสร้างระบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำของครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลในการใช้ระบบเสริมสร้างภาวะผู้นำของครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหลังการใช้ระบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำของครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า 1) ระบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำของครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบที่ประกอบด้วยระบบย่อยซึ่งดำเนินการต่อเนื่อง 4 ระบบ ได้แก่ ระบบการสร้างภูมิคุ้มกัน ระบบการจัดการเรียนรู้ ระบบการนิเทศติดตาม และระบบการประเมินและรายงานผล ทุกระบบผ่านตามตัวบ่งชี้ความสำเร็จและเกณฑ์คุณภาพความสำเร็จ 2) ประสิทธิภาพของระบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำของครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่ามีความเป็นประโยชน์ เป็นไปได้ในการปฏิบัติจริงเหมาะสมชัดเจน ถูกต้องและน่าเชื่อถือ และทุกฝ่ายมีความพึงพอใจในการร่วมพัฒนา และ 3) ภาวะผู้นำของครูด้านความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของครูในการจัดกระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ครูมีความรู้ความสามารถ เกิดประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ มีความกระตือรือร้น มีความคิดริเริ่ม มีความรับผิดชอบ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ในการดำเนินการตามระบบ ครูมีการประสานสัมพันธ์เข้าสังคมได้ดี มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ รู้จักและเข้าใจสภาพการณ์ขององค์กร ปฏิบัติงานตามกระบวนการและขั้นตอนที่วางไว้อย่างเป็นระบบ มีการประเมินตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของตน มีบันทึกและเผยแพร่ผลการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง และมีบทบาทขยายความคิดของตนเองให้ผู้อื่นยอมรับและปรับเปลี่ยนเพื่อการพัฒนา

ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในภูมิภาคเขตการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีความมุ่งหมายดังนี้ 1) เพื่อวิเคราะห์แนวคิดของคุณลักษณะครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้ 2) พัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครู และ 3) ประเมินผลรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครู ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดของคุณลักษณะครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้ คือ การแสดงพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงการมีความเข้าใจที่คงทนเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาและมีคุณลักษณะที่ครอบคลุมถึงความสามารถอธิบายตีความ ประยุกต์ วิเคราะห์วิพากษ์ มีหลายมุมมองเข้าใจตนเองและผู้อื่น สำหรับคุณลักษณะของครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้ทั้ง 6 คุณลักษณะได้แก่ 1) อธิบายแนวคิดและทฤษฎีครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเข้าใจละเอียดสมบูรณ์และเสนอเหตุผลสนับสนุนได้อย่างถูกต้องและชัดเจน 2) สามารถตีความเชื่อมโยงและเรียบเรียงเรื่องราวต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในเรื่องของการบริหารจัดการชั้นเรียนอย่างเข้าใจและกระจ่าง 3) สามารถประยุกต์แนวคิดหรือหลักการในเรื่องการจัดการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการศึกษาไปสู่การปฏิบัติจริงอย่างมี

ทักษะคล่องแคล่วและยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์โดยมุ่งถึงการบรรลุประสิทธิผล 4) สามารถวิพากษ์ไตร่ตรองปรับความคิดเห็นและมุมมองที่แปลกใหม่ลึกซึ้งและน่าเชื่อถือในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นการสร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้ในสถานการณ์จริง 5) เข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่นทั้งเพื่อนร่วมงานและผู้เรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มความสามารถ 6) รู้และเข้าใจจุดอ่อนจุดแข็งของตนเองในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง 2) ผลการพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมมีองค์ประกอบดังนี้ หลักการวัตถุประสงค์การวัดและประเมินผลการฝึก อบรม เนื้อหา กิจกรรมการอบรมบทบาทของวิทยากรและผู้เข้ารับการอบรม และ 3) ผลการประเมินคุณลักษณะความเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้ทุกคุณลักษณะหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในส่วนของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง พบว่า ก่อนและหลังการเข้ารับการฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด

ยอดอนงค์ จอมหงษ์พิพัฒน์ (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบที่สำคัญ 7 ประการ คือ 1) วิสัยทัศน์ 2) หลักการ 3) วัตถุประสงค์ 4) เนื้อหา 5) กระบวนการ 6) โครงสร้าง 7) การวัดและประเมินผล ทั้งนี้กระบวนการของโปรแกรมแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 โปรแกรมการพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์จำลอง ซึ่งเป็นการเข้าค่ายฝึกกิจกรรมการเป็นผู้นำในการจัดการเรียนรู้แบบเข้มโดยจำลองสถานการณ์ควบคู่กับการให้ความรู้เชิงทฤษฎี ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นสำรวจประสบการณ์เดิม 2) ขั้นวางแผนร่วมกัน 3) ขั้นสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอด 4) ขั้นประยุกต์แนวคิด ระยะที่ 2 โปรแกรมการพัฒนาทักษะครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ภาคสนามเป็นการพัฒนาทักษะการเป็นครูผู้นำในการจัดการเรียนรู้ต่อเนื่องจากระยะที่ 1 ในสถานการณ์การสอนจริงใช้ระยะเวลา 20 สัปดาห์ หรือ 1 ภาคเรียน ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นการนำไปปฏิบัติ 2) ขั้นการนิเทศติดตามประเมินผล 3) ขั้นให้ข้อมูลย้อนกลับและการเสริมแรง และ 4) ขั้นการสัมมนาเสริมสร้างความเข้มแข็ง

อาภารัตน์ ราชพัฒน์ (2554) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครู 2) เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครู พบว่า 1) ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูมีค่าเฉลี่ยและค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเพื่อคัดสรรไว้ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเหมาะสมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) โมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

รัชฎาพร พิมพิชัย (2555) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของครูด้านการ

จัดการเรียนการสอน 2) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูด้านการจัดการจัดการเรียนการสอน
 3) เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูด้านการจัดการจัดการเรียนการสอน พบว่า
 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำของครูด้านการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร การกำหนดเป้าหมายในการจัดการเรียนการสอน การใช้กลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอน การมีทักษะในการจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล
 2) การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า รูปแบบมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการของรูปแบบ การวัดและประเมินผล สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 3) ผลของการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กจากการประเมินก่อน-หลังทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูด้านการจัดการเรียนการสอน เมื่อประเมินโดยใช้แบบทดสอบจะได้ค่าร้อยละความก้าวหน้าโดยเฉลี่ย 81.75 ประเมินโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมจะได้ค่าร้อยละความก้าวหน้าโดยเฉลี่ย 94.94 และจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน พบว่า ครูมีภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนการสอนหลังสูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบ

ขนิษฐา ชัยประโคน (2556) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูด้านพฤติกรรมเชิงบวกในการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 11 โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำของครูด้านพฤติกรรมเชิงบวกในการเสริมสร้างวินัยของนักเรียน 2) เพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของครูด้านพฤติกรรมเชิงบวกในการเสริมสร้างวินัยของนักเรียน และ 3) เพื่อนำผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูด้านพฤติกรรมเชิงบวกในการเสริมสร้างวินัยของนักเรียน พบว่า 1) ภาวะผู้นำของครูพฤติกรรมเชิงบวกในการเสริมสร้างวินัยมี 5 พฤติกรรม ดังนี้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญมุ่งเสริมสร้างวินัย การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูกับนักเรียน การพัฒนานักเรียนอย่างสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างวินัย การเป็นแบบอย่างที่ดีด้านการพัฒนาวินัยและการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการพัฒนาวินัย 2) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูด้านพฤติกรรมเชิงบวกในการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนมีองค์ประกอบสำคัญ คือ หลักการ ซึ่งเป็นหลักการและทฤษฎีที่ใช้เป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบ วัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่ต้องการให้บรรลุผลในการพัฒนาเนื้อหาซึ่งเป็นสาระหรือองค์ความรู้ของการพัฒนาตามองค์ประกอบภาวะผู้นำของครูด้านพฤติกรรมเชิงบวก 5 ด้าน และกระบวนการซึ่งเป็นขั้นตอนในการดำเนินการพัฒนา 4 ระยะ และ 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบ ปรากฏดังนี้ ผลการประเมินความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำของครูด้านพฤติกรรมเชิงบวกในการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนเพิ่มขึ้นหลังจากการทดลองใช้รูปแบบได้ค่าร้อยละ ความก้าวหน้าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 71.37 มีพฤติกรรมภาวะผู้นำได้ค่าร้อยละความก้าวหน้าโดยเฉลี่ย เท่ากับ 57.79 และจากการติดตามผลการพัฒนา พบว่า ครูมีพฤติกรรมภาวะผู้นำที่พัฒนาขึ้นโดยมีค่าร้อยละความก้าวหน้า เท่ากับ 20.65

เทพรังสรรค์ จันทรงชี (2556) ได้ศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนอนุบาลสกลนคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่เหมาะสมกับการพัฒนาภาวะผู้นำของครูและดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล

2) เพื่อศึกษาและกำหนดทางเลือกการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล และ3) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาภาวะผู้นำของครูโรงเรียนมาตรฐานสากล และการเรียนรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัยของผู้ร่วมวิจัย พบว่า 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำของครูและดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล มี 7 องค์ประกอบ คือ ความเป็นมืออาชีพ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การปฏิบัติงานอย่างไตร่ตรอง การมุ่งพัฒนาผู้เรียน การเป็นผู้มีบุคลิกภาพดี การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี มีดัชนีวัด จำนวน 117 ตัวชี้วัด 2) ทางเลือกการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนอนุบาลประกอบด้วย 18 วิธีการ คือ จัดบรรยากาศในห้องเรียนและนอกห้องเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ จัดทำและหาสื่อการเรียนการสอน ประชุมระดมความคิดและกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน ส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ส่งเสริมความเป็นครูมืออาชีพ ส่งเสริมการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการปฏิบัติงานอย่างไตร่ตรอง ส่งเสริมการมุ่งพัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมการเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี ส่งเสริมการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี จัดทำคู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล ประชุมกลุ่มย่อยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดประชุมภายในโรงเรียนอย่างเป็นทางการ อบรมเชิงปฏิบัติการภาวะผู้นำของครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล การวัดและประเมินผล การเชิดชูเกียรติยกย่องให้รางวัล และการศึกษาดูงานสถานศึกษาต้นแบบ และ3) ผลการพัฒนาภาวะผู้นำของครูโรงเรียนมาตรฐานสากล คือ การใช้ภาวะผู้นำของครู การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีการปฏิบัติงานอย่างไตร่ตรอง มีการมุ่งพัฒนาผู้เรียน เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี มีการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี โดยมีการใช้ภาวะผู้นำ 3 ลักษณะ คือ เป็นผู้สอน เป็นผู้บริหารจัดการ และเป็นผู้ระดมสรรพกำลังและทรัพยากรมาใช้ประโยชน์ในการวิจัย ให้โอกาสผู้ร่วมวิจัยซึ่งเป็นผู้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนา ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของตนเอง เป็นการร่วมคิด ร่วมทำ และเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเริ่มจากส่วนน้อยจนถึงการมีส่วนร่วมแบบเต็มรูปแบบ นอกจากนี้โครงการพัฒนาที่ใช้ในการวิจัยมีลักษณะของการจัดกระบวนการเรียนรู้ทำให้ผู้รับประโยชน์สามารถที่จะรับผิดชอบในการแก้ปัญหาของตนเองและพัฒนาตนเอง ตลอดจนพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ

นภาพร พันธุ์ชัย (2556) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา 3) เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา และ4) เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า 1) องค์ประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพ การสร้างความสัมพันธ์และให้ความร่วมมือกับชุมชน และมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน 2) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในโรงเรียนประถมศึกษา ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ การสร้าง

ความสัมพันธ์และให้ความร่วมมือกับชุมชน การพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพ และความรู้ความเข้าใจ หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 3) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในโรงเรียนประถมศึกษา มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหา (4) กระบวนการ (5) การวัดประเมินผล และ (6) สื่อประกอบกิจกรรม การพัฒนา รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในโรงเรียนประถมศึกษา ได้แก่ (1) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (2) การศึกษาดูงานครูภาษาไทยดีเด่น และ (3) การติดตามพฤติกรรม และ 4) ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่ามีค่าร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 41.67

รังสรรค์ สุทาร์มย์ (2556) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของครูด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ โรงเรียนประถมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 11 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของครูด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ และ 2) เพื่อสร้างและประเมินประสิทธิผลโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของครูด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ พบว่า 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำของครูด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลักได้แก่ การบริหารจัดการเรียนรู้ การเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง การเป็นแบบอย่างในการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู และ 2) โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของครูด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 รายละเอียดโปรแกรม ส่วนที่ 3 เอกสารประกอบโปรแกรม และส่วนที่ 4 เครื่องมือประเมินประสิทธิผลโปรแกรมและโปรแกรมมีประสิทธิภาพโดยพิจารณาจาก ระดับความพึงพอใจต่อโปรแกรมของครูกลุ่มเป้าหมายหลังการพัฒนาตามโปรแกรมอยู่ในระดับมากที่สุด ระดับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูกลุ่มเป้าหมายหลังการพัฒนาตามโปรแกรมสูงกว่าก่อนการพัฒนาตามโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ระดับภาวะผู้นำของครูด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ของครูกลุ่มเป้าหมายหลังการพัฒนาตามโปรแกรมสูงกว่าก่อนการพัฒนาตามโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

กัลยารัตน์ เมธีวีรวงศ์ (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูโรงเรียนมาตรฐานสากล โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูโรงเรียนมาตรฐานสากล 2) เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูโรงเรียนมาตรฐานสากล และ 3) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างตามตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูโรงเรียนมาตรฐานสากล พบว่า 1) ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูโรงเรียนมาตรฐานสากล ประกอบด้วย 68 ตัวบ่งชี้ จาก 3 องค์ประกอบหลัก 11 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) องค์ประกอบหลักด้านคุณลักษณะของครู มี 3 องค์ประกอบย่อย 22 ตัวบ่งชี้ (2) องค์ประกอบหลักด้านพฤติกรรมของครู มี 5 องค์ประกอบย่อย 27 ตัวบ่งชี้ และ (3) องค์ประกอบหลักด้านความเป็นผู้นำของครู มี 3 องค์ประกอบย่อย 19 ตัวบ่งชี้ 2) ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูโรงเรียนมาตรฐานสากล พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูโรงเรียนมาตรฐานสากล พบว่า ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครู

โรงเรียนมาตรฐานสากลที่พัฒนาขึ้นสามารถจำแนกกลุ่มครูที่มีภาวะผู้นำสูงจากกลุ่มครูที่มีภาวะผู้นำต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กิตติพัฒน์ คำแพง (2557) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของครูกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 2) เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนตามการรับรู้ของครู และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของครูกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน พบว่า 1) ภาวะผู้นำของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก และทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากสูงไปต่ำดังนี้ การเป็นแบบอย่างทางการสอน การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู การมีส่วนร่วมในการพัฒนา และการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนตามการรับรู้ของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากสูงไปต่ำ ดังนี้ การมีความสุข การเป็นคนดี และการเป็นคนเก่ง และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของครูกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลัดดาวลัย สืบจิต (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 และ 2) เพื่อทดสอบความสอดคล้องกับโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างตัวบ่งชี้สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ที่พัฒนาขึ้นจากทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) กับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า 1) ผลการสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 พบว่า มีองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้จำนวน 53 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ (1) องค์ประกอบหลักด้านการปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพ จำนวน 20 ตัวบ่งชี้ (2) องค์ประกอบหลักด้านภาวะผู้นำและการบริหารจัดการ จำนวน 21 ตัวบ่งชี้ และ (3) องค์ประกอบหลักด้านประสิทธิผลส่วนบุคคล จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ และ 2) ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างตัวบ่งชี้ สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ศิริพร กุลสานต์ (2557) ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำของครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 2) เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาประสิทธิผลรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า 1) องค์ประกอบของภาวะผู้นำของครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มี 4 องค์ประกอบคือ การพัฒนาหลักสูตรและการใช้หลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง การมีบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมกับความเป็นครู 2) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการพัฒนา และการวัดและประเมินผล และ 3) ประสิทธิผลของรูปแบบภาวะผู้นำของ

ครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ภาวะครูในการจัดการเรียนรู้หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการทดลองใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิผลสามารถพัฒนาภาวะผู้นำของครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้สูงขึ้นได้

ทวีศักดิ์ ยศธา (2558) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบภาวะผู้นำการเรียนการสอนของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำการเรียนการสอนของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 2) เพื่อตรวจสอบรูปแบบภาวะผู้นำการเรียนการสอนของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า 1) ผลการพัฒนา รูปแบบภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่ามี 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) การกำหนดทิศทางการเปลี่ยนแปลง (2) การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน (3) การใช้เทคโนโลยีและสภาพแวดล้อมใหม่ในการเรียนรู้ (4) การพัฒนานักเรียนสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ (5) การพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพ (6) การนิเทศและการประเมินผลการเรียนรู้ มีองค์ประกอบย่อย 20 องค์ประกอบ และ 123 ตัวชี้วัด องค์ประกอบดังกล่าวมีความสำคัญต่อรูปแบบภาวะผู้นำการเรียนการสอนของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ เพราะทำให้มีความชัดเจนในแนวทางการปฏิบัติของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และยังสามารถนำผลการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำการเรียนการสอนของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ไปใช้เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาต่อไป 2) องค์ประกอบของรูปแบบภาวะผู้นำการเรียนการสอนของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 6 องค์ประกอบผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีความถูกต้องเหมาะสมเป็นไปได้และสามารถนำไปใช้ได้ทุกองค์ประกอบ

ประไพศรี สีสหะกร ชูศักดิ์ เอกเพชร และบรรจง เจริญสุข (2558) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบน โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของครูกับคุณภาพการศึกษาของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การตัดสินใจร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน (2) การสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันที่จะพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน (3) การร่วมกันพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมาย (4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (5) การมีอิทธิพลต่อผู้อื่นในการทำงานของโรงเรียน (6) การมีความรู้ความสามารถในการเรียนการสอนนักเรียน และ (7) การมีภาวะผู้นำในการทำงาน 2) ภาวะผู้นำของครูกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของครู ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แนวคิด ทฤษฎีภาวะผู้นำของครู ส่วนที่ 2 องค์ประกอบภาวะผู้นำของครู ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำของครู มี 4 ขั้นตอนย่อย ได้แก่ ขั้นที่ 1 เตรียมความพร้อมในการพัฒนา ขั้นที่ 2 ประเมินก่อนการพัฒนา ขั้นที่ 3 พัฒนาภาวะผู้นำของครู และขั้นที่ 4 ประเมินหลังการพัฒนา และส่วนที่ 4 การนำแนวทางไปใช้

ธัญมัย แฉล้มเขตต์ (2559) ได้ศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมสำหรับครูผู้ช่วยโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมสำหรับครูผู้ช่วยโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา และ 2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมสำหรับครูผู้ช่วยโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า 1) หลักสูตรการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมสำหรับครูผู้ช่วย ต้องการให้พัฒนา อยู่ในระดับมาก โดยต้องการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความยุติธรรม ความไว้วางใจ การให้บริการและการติดต่อสื่อสาร โดยการออกแบบและสร้างหลักสูตร ทุกองค์ประกอบของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและแต่ละองค์ประกอบมีความสอดคล้องกัน และ 2) ผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า ด้านความรู้ครูผู้ช่วย มีค่าเฉลี่ยความรู้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความพอใจแตกต่างจากค่าเฉลี่ยที่เป็นเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่าด้านพฤติกรรม ครูผู้ช่วยมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมผ่านเกณฑ์ทุกคน โดยมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมแตกต่างจากค่าเฉลี่ยที่เป็นเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นงลักษณ์ พิมพ์ศรี (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาครูในสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินสมรรถนะประจำสายงานด้านภาวะผู้นำของครู โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาครูในสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินสมรรถนะประจำสายงานด้านภาวะผู้นำของครู 2) เพื่อศึกษาลักษณะและพฤติกรรมครูด้านภาวะผู้นำ และ 3) เพื่อศึกษาโครงสร้างคู่มือการพัฒนาครูในสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินสมรรถนะประจำสายงานด้านภาวะผู้นำของครู 4) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาครูด้านการมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน พบว่า 1) องค์ประกอบการพัฒนาครูในสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินสมรรถนะประจำสายงานด้านภาวะผู้นำของครูประกอบด้วย 5 ประการได้ (1) วุฒิภาวะความเป็นผู้ใหญ่ที่เหมาะสมกับความเป็นครู (2) การสนทนาอย่างสร้างสรรค์ (3) การเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง (4) การปฏิบัติงานอย่างไตร่ตรอง และ (5) การมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน 2) ลักษณะและพฤติกรรมครูในสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินสมรรถนะประจำสายงานด้านภาวะผู้นำของครู พบว่า ลักษณะและพฤติกรรมของครู อยู่ในระดับมากด้าน ที่พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน คือ ด้านการปฏิบัติงานอย่างไตร่ตรอง รองลงมาคือ ด้านวุฒิภาวะความเป็นผู้ใหญ่ที่เหมาะสมกับความเป็นครูแสดงออกกับผู้เรียนอย่างเหมาะสมกับความเป็นครูส่วนด้านการมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนอยู่ในระดับปานกลาง 3) สร้างและพัฒนาคู่มือการพัฒนาครูในสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินสมรรถนะประจำสายงานด้านภาวะผู้นำของครู ประกอบด้วย ความเป็นมา จุดประสงค์ เนื้อหาหลักสูตร ระยะเวลาในการพัฒนา การประเมินผลการพัฒนาโดยผ่านผู้เชี่ยวชาญให้การยืนยันความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และ 4) พัฒนาภาวะผู้นำของครูด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 3 ระยะเวลา การดำเนินการในชั้นกระบวนการแบ่งเป็น 3 ระยะเวลา คือ ระยะเวลาที่ 1 ระยะก่อนปฏิบัติการ ระยะเวลาที่ 2 ระยะเวลาปฏิบัติการ ประกอบด้วย การประชุมปฏิบัติการ โดยใช้คู่มือการพัฒนาครูในสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินสมรรถนะประจำสายงานด้านภาวะผู้นำของครูที่ได้พัฒนาขึ้นประกอบการประชุมปฏิบัติการ ระยะเวลาที่

3 ระยะหลังปฏิบัติการ ใช้แบบสอบถามพฤติกรรมครูในสถานศึกษาและพบว่า หลังการประชุมปฏิบัติการค่าเฉลี่ยของการประเมินครูในสถานศึกษาเพื่อรองรับประเมินสมรรถนะประจำสายงานด้านภาวะผู้นำของครูสูงกว่าก่อนการประชุมปฏิบัติการ

นวรรตน์วัต ชินอัครวัฒน์ (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยมีจุดมุ่งหมายในการวิจัย 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของครูผู้นำในสถานศึกษา 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของครูผู้นำในสถานศึกษา และ 3) พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบครูผู้นำ มีจำนวน 7 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การมีวัฒนธรรมความร่วมมือ (2) การสนับสนุนการใช้วิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน (3) การพัฒนาวิชาชีพครู (4) การพัฒนาการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน (5) การสนับสนุนให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (6) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน และ (7) การเป็นผู้แนะนำสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียน และตัวชี้วัดจำนวน 21 ตัวชี้วัด วิธีการสร้างเสริมครูผู้นำ ประกอบด้วย (1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (2) การฝึกอบรม (3) การสอนแนะและการเป็นพี่เลี้ยง (4) การเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน และ (5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2) สภาพปัจจุบันของครูผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของครูผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) โปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำในสถานศึกษา ประกอบด้วย บทนำ หลักการและเหตุผล ความมุ่งหมาย ผู้เข้ารับการพัฒนาระยะเวลา โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา วิธีการพัฒนา สื่อและการวัดและการประเมิน โปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำสถานศึกษาโดยรวมมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

นันทรัตน์ ฤทธิ์บำรุง (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของครูด้านการเป็นแบบอย่างทางการสอนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำของครูด้านการเป็นแบบอย่างทางการสอนสำหรับสถานศึกษา และ 2) พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของครูด้านการเป็นแบบอย่างทางการสอนสำหรับสถานศึกษา ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำของครูด้านการเป็นแบบอย่างทางการสอนสำหรับสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำของครูด้านการเป็นแบบอย่างทางการสอนสำหรับสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และระดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเรียงลำดับจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ การใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย การส่งเสริมผู้เรียนให้เรียนรู้ด้วยตนเอง และการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำของครูด้านการเป็นแบบอย่างทางการสอนสำหรับสถานศึกษาเรียงลำดับที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นว่ามีประสิทธิภาพสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การเรียนรู้จากการทำงาน และการฝึกอบรม 2) โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของครูด้านการเป็นแบบอย่างทางการสอนสำหรับสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 ชุด คือ (1) การใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย (2) การส่งเสริมผู้เรียนให้เรียนรู้ด้วยตนเอง (3) การส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Suranna และ Moss (2002 อ้างถึงใน เทพรังสรรค์ จันทรังษี, 2556 น. 8) ได้ทำการวิจัยค้นหาภาวะผู้นำของครูในการจัดการเรียนการสอนวิชาชีวศู พบว่าครูผู้ที่มีภาวะผู้นำมีลักษณะ

ที่สำคัญดังนี้ 1) เป็นผู้สอนที่ดีในห้องเรียน 2) เป็นผู้นำทางชีวิตที่ดีให้กับเพื่อนครู 3) เป็นผู้พัฒนาหลักสูตร 4) รับบทบาทเป็นตัวแทนขององค์กรทั้งในโรงเรียนหรือของสมาคมท้องถิ่น 5) ทำงานร่วมกับครูคนอื่นๆ และผู้บริหาร

Leithwood และ Jantzi (2003 อ้างถึงใน กิตติพัฒน์ คำแพง, 2557) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารและครูที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์และการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ผลวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารและครูต่างมีผลกระทบต่อนักเรียนในระดับปานกลาง และพบว่าภาวะผู้นำของครูจะมีผลต่อนักเรียนมากกว่าภาวะผู้นำของผู้บริหาร

Harris และ Muijs (2005 อ้างถึงใน พวงเพชร ผัดกระโทก, 2559) ได้ศึกษาการพัฒนาสถานศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสามารถในการพัฒนาสถานศึกษา และส่วนใหญ่เป็นรูปแบบภาวะผู้นำที่รวมทั้งความสามารถหรือทักษะทางภาวะผู้นำของครูในลักษณะของภาวะผู้นำแบบการสร้างความรู้ ซึ่งเป็นรูปแบบภาวะผู้นำเกี่ยวกับการที่ครูมีการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กันและร่วมกันสร้างความหมายและความรู้โดยรวมมีพลัง แนวทางการสร้างความรู้ไปสู่ภาวะผู้นำนั้นเป็นการสร้างโอกาสต่างๆ ให้ครูได้ออกแสวงหาความรู้จากภายนอกสถานศึกษา และนำมาซึ่งการรับรู้ต่างๆ มีการสืบค้นเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศและก่อให้เกิดความรู้และความคิดต่างๆ ขึ้นมา ในเวลาเดียวกันก็มีการไตร่ตรองและเกิดความชัดเจนในความเชื่อต่างๆ ซึ่งนำไปสู่การคิดและกระทำที่สร้างสรรค์ออกมาจากความเข้าใจใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น นี่คือ สาระสำคัญของภาวะผู้นำของครูในเชิงปฏิบัติการ (Teacher leadership in action)

Kristen (2013 อ้างถึงใน นวรัตน์ ชินอัครวัฒน์, 2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่ออิทธิพลของครูผู้นำการศึกษา โดยสำรวจปัจจัยที่ส่งผลต่ออิทธิพลของครูผู้นำอิทธิพลต่อครูผู้นำและเพื่อนร่วมงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเมือง Ontario ประเทศแคนาดาซึ่งได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากหัวหน้าแผนกในคณะกรรมการโรงเรียนชานเมืองด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง พบว่าความสามารถของครูผู้นำที่มีอิทธิพลต่อคนอื่นๆ ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทั้งภายนอกและภายในซึ่งหัวหน้าแผนกในฐานะครูผู้นำได้รับการพัฒนาโดยใช้มุมมองด้านการสร้างองค์ความรู้ (constructivism) ผลลัพธ์เหล่านี้จะช่วยให้โรงเรียนและครูผู้นำเข้าใจลึกซึ้งยิ่งขึ้นของความต้องการสภาพแวดล้อมการทำงานที่มีลักษณะของความร่วมมือกันเพื่อสร้างเสริมให้เกิดการเรียนรู้ และลดผลกระทบอันเนื่องมาจากหน่วยงานภายในและภายนอกโรงเรียน

Sumera Khan (2013 อ้างถึงใน นันทรัตน์ ฤทธิบำรุง, 2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของครูว่าเป็นเพียงจินตนาการหรือความเป็นจริง โดยมีวัตถุประสงค์ คือ การแสดงความคิดเห็นในแนวความคิดของการเป็นครูผู้นำในบริบททางการศึกษา การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้การสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้นำต้องมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการเรียนการสอนและเพิ่มคุณภาพของครู และผลลัพธ์ของการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมทั้งโรงเรียน และความเป็นครูผู้นำ สามารถมองเห็นได้ในรูปของการสอนที่มีประสิทธิภาพ นักเรียนเรียนรู้และประสบความสำเร็จในการเรียน นอกจากนี้ บทบาทที่สำคัญของครูที่เป็นผู้นำ คือ การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของนักเรียน การพัฒนาบุคลิกภาพของตน และการสร้างทิศทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียน

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อมุ่งศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 จำแนกตามภูมิหลังของครู พร้อมทั้งศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนของกระบวนการวิจัยตามลำดับหัวข้อดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้าราชการครูจากโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 จำนวน 1,653 คน จากโรงเรียน 188 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครูจากโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 จำนวน 358 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างถึงใน อีรุฒิเอกะกุล, 2543) และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดของสถานศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำแนกเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก

ขนาดโรงเรียน	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	จำนวนโรงเรียน	จำนวนครู	จำนวนโรงเรียน	จำนวนครู
ขนาดใหญ่	6	147	2	50
ขนาดกลาง	60	799	11	153
ขนาดเล็ก	122	707	24	155
รวม	188	1,653	37	358

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ คือ ข้าราชการครูจากโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 จำนวน 8 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

โดยเป็นบุคคลในกลุ่มตัวอย่างที่กระจายอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ และเป็นครูผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนครู

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ และแบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ฉบับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 2 ที่ผู้วิจัยได้สร้างด้วยตนเอง โดยประยุกต์ใช้มาตรฐานภาวะผู้นำของครูของสมาคมการสำรวจภาวะผู้นำของครู (Teacher Leadership Exploratory Consortium, 2010) แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์สอน และขนาดของโรงเรียนที่ครูปฏิบัติการสอน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษา ยโสธร เขต 2 ครอบคลุมเนื้อหาใน 7 ด้าน ได้แก่ 1) การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ 2) การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน 3) การส่งเสริมการเรียนรู้แบบครือมืออาชีพ 4) การอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ 5) การส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา 6) การทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน และ 7) การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพ โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ซึ่งกำหนดคำตอบเป็นระดับความคิดเห็น 5 ระดับ ได้แก่

- 5 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก
- 3 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย
- 1 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

2.1.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ซึ่งใช้สัมภาษณ์ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 2 โดยมีแนวการสัมภาษณ์ 7 ประเด็น ดังนี้

1) แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2) แนวทางการส่งเสริมการใช้งานวิจัยในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

3) แนวทางการพัฒนาการจัดการกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบครือมืออาชีพ

4) แนวทางการพัฒนาการอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ให้กับ

ผู้เรียน

5) แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาคำถามใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้

6) แนวทางการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาผู้เรียน

7.) แนวทางการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ในด้านวิชาการและวิชาชีพ สำหรับผู้เรียน

2.2 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.2.1 การสร้างแบบสอบถาม

1) ศึกษาหลักการเอกสาร ตำรา แนวคิด หลักการ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะมาตรฐานภาวะผู้นำของครูซึ่งพัฒนาโดยสมาคมการสำรวจภาวะผู้นำของครู (Teacher Leadership Exploratory Consortium, 2010) เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 และแนวคิดภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจ (Distributed Leadership)

2) กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยและนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย พร้อมทั้งปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

3) สร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมนิยามศัพท์ตัวแปรภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21

4) นำร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อขอคำแนะนำในการปรับปรุงและแก้ไข

2.2.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีประเด็นที่สัมภาษณ์ ใน 7 ด้านตามกรอบแนวคิดของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ที่ประยุกต์มาจากมาตรฐานภาวะผู้นำของครูซึ่งพัฒนาโดยสมาคมการสำรวจภาวะผู้นำของครู (Teacher Leadership Exploratory Consortium, 2010) แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมและความครอบคลุมของเนื้อหาเพื่อนำไปใช้ในการสัมภาษณ์

2.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.3.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงแล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน (ดูรายชื่อในภาคผนวก ก.) พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) เพื่อดูความสอดคล้องระหว่างกรอบนิยามตัวแปรและข้อกระทงที่ใช้วัดตัวแปรรวมทั้งความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และการหาค่าดัชนีชี้ความสอดคล้องหรือค่า IOC (Index of item-objective congruence) ทั้งนี้กำหนดเกณฑ์คัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.50 แล้ว ซึ่งพบว่า แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษามีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 (ดูภาคผนวก ง)

2.3.2 นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิมา นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบแบบสอบถามอีกครั้งหนึ่ง

2.3.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก จำนวน 30 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูลการวิจัย เพื่อวิเคราะห์ความเที่ยง (Reliability) แบบสอบถาม

2.3.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากการทดลองใช้ (Try out) ทุกฉบับมาวิเคราะห์หาความเที่ยง (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า แบบสอบถามที่ใช้วัดตัวแปรภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.96 (ดูภาคผนวก ง) ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีความเหมาะสมในการวิจัย

2.3.5 นำเสนอผลการทดลองต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแบบสอบถาม และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสืออนุญาตเก็บข้อมูลจาก สาขาศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

3.2 นำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ส่งถึงผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายโสธร เขต 2 เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากข้าราชการครูในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างกรอกแบบสอบถาม จำนวน 358 ชุดด้วยตนเอง พร้อมสอดซองเปล่าติดดวงตราไปรษณียากรเพื่อความสะดวกในการส่งคืน สำหรับแบบสอบถามที่ไม่ได้ส่งกลับคืนภายในเวลาที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอีกครั้งหนึ่ง จึงได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบตามจำนวน 358 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3.3 สำหรับการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้วิจัย ดำเนินการตามลำดับดังนี้

3.3.1 ผู้วิจัยทำหนังสือไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายโสธร เขต 2 เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ครูที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 8 คน

3.3.2 ผู้วิจัยประสานงานกับครูที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเพื่อขอสัมภาษณ์ในวันที่ 2 สิงหาคม 2560 โดยสัมภาษณ์เป็นกลุ่มๆ ละ 4 คน ในภาคเช้า 1 กลุ่ม และภาคบ่าย 1 กลุ่ม ใช้เวลา กลุ่มละ 1 ชั่วโมง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1.1 ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์สอน และขนาดของโรงเรียน วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ พร้อมทั้งนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

4.1.2 ข้อมูลภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยของบุญชม ศรีสะอาด (2545 อ้างถึงใน พิทรรัตน์ บรรจงงาม, 2557 น.50) ดังนี้

4.51 – 5.00	แปลความว่า	ภาวะผู้นำครูในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	แปลความว่า	ภาวะผู้นำครูในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	แปลความว่า	ภาวะผู้นำครูในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	แปลความว่า	ภาวะผู้นำครูในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	แปลความว่า	ภาวะผู้นำครูในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.1.3 ข้อมูลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ใช้การวิเคราะห์ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) ถ้าจำแนกตามประสบการณ์สอน และขนาดโรงเรียน ใช้การทดสอบค่าเอฟ (F-test) หรือการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

4.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่เป็นคำถามปลายเปิด ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)



บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภูมิหลังของครูผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 จำแนกตามภูมิหลังของครู

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละตอนใช้ตารางประกอบคำบรรยาย มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภูมิหลังของครูผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลภูมิหลังของข้าราชการครูจากโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 358 คน ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์สอน และขนาดของโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏ ในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับภูมิหลังประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์สอน และขนาดของโรงเรียน

	ภูมิหลังของครู	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ			
	ชาย	124	34.64
	หญิง	234	65.36
	รวม	358	100.00
ระดับการศึกษา			
	ปริญญาตรี	265	74.02
	สูงกว่าปริญญาตรี	93	25.98
	รวม	385	100.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ภูมิหลังของครู	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประสบการณ์สอน		
ต่ำกว่า 5 ปี	37	10.34
5 - 10 ปี	56	15.64
11 ปีขึ้นไป	265	74.02
รวม	385	100.00
ขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติการสอน		
โรงเรียนขนาดเล็ก	155	43.30
โรงเรียนขนาดกลาง	153	42.74
โรงเรียนขนาดใหญ่	50	13.96
รวม	358	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 358 คน เป็นข้าราชการครูทั้งหมด จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์สอนและขนาดโรงเรียน ปรากฏดังนี้

จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 65.36 และเป็นเพศชาย จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 34.64

จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 47.02 และมีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 25.98

จำแนกตามประสบการณ์สอน พบว่า ผู้มีประสบการณ์สอนต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 10.34 ผู้มีประสบการณ์สอน 5 – 10 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 15.64 และผู้มีประสบการณ์สอนตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป จำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 74.02

จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ครูปฏิบัติการสอน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 155 คิดเป็นร้อยละ 43.30 รองลงมาผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 153 .คิดเป็นร้อยละ 42.74 และผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 13.96

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 2

การวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 2 ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 1)การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ 2)การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน 3)การส่งเสริมการเรียนรู้

แบบครุมืออาชีพ 4)การอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ 5)การส่งเสริมการใช้ข้อมูล ประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา 6)การทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชนและ 7)การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมโดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากแบบสอบถามจำนวน 358 ฉบับ ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 4.2

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายโสธร เขต 2 โดยภาพรวม (n = 358)

ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21	ความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ	4.26	0.48	มาก
2. การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน	3.75	0.68	มาก
3. การส่งเสริมการเรียนรู้ครูแบบมืออาชีพ	3.98	0.47	มาก
4. การอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้	4.09	0.46	มาก
5. การส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา	3.98	0.49	มาก
6. การทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชน	4.12	0.50	มาก
7. การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ	4.13	0.47	มาก
รวมเฉลี่ย	4.04	0.42	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.04, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ทุกด้านอยู่ในระดับมาก (\bar{X} อยู่ระหว่าง 3.75-4.26) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ (\bar{X} = 4.26, S.D. = 0.48) การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ (\bar{X} = 4.13, S.D. = 0.47) การทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชน (\bar{X} = 4.12, S.D. = 0.50) การอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ (\bar{X} = 4.09, S.D. = 0.46) การส่งเสริมการเรียนรู้แบบครุมืออาชีพ (\bar{X} = 3.98, S.D. = 0.47) การส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา (\bar{X} = 3.98, S.D. = 0.49) และการเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน (\bar{X} = 3.75, S.D. = 0.68)

เมื่อพิจารณาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษาเป็นรายด้านปรากฏผลดังตารางที่ 4.3 – 4.9 ดังนี้

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโศธร เขต 2 ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ (n = 358)

รายการ	ความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ครูมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการทำงานร่วมกัน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา	4.31	0.58	มาก
2. ครูร่วมรับผิดชอบจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมสนับสนุน การจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา	4.30	0.63	มาก
3. ครูร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาที่สอน รวมทั้งทักษะและ ประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ	4.13	0.64	มาก
4. ครูและเพื่อนร่วมงานมีความไว้วางใจซึ่งกันและกันในการทำงาน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน	4.20	0.66	มาก
5. ครูรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานที่มีความแตกต่างกัน ด้วยความเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน	4.36	0.61	มาก
6. ครูได้สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมวิชาชีพทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษาเพื่อเอื้อต่อการทำงานร่วมกัน	4.29	0.62	มาก
รวมเฉลี่ย	4.26	0.48	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโศธร เขต 2 ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D.=0.48) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า ภาวะผู้นำของครูในทุกรายการอยู่ในระดับมาก (\bar{X} อยู่ระหว่าง 4.13–4.36) โดยรายการที่อยู่ในระดับสูงกว่ารายการอื่นๆ ในสองอันดับแรก ได้แก่ ครูรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานที่มีความแตกต่างกันด้วยความเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ($\bar{X} = 4.36$, S.D.=0.61) รองลงมาคือ ครูมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.31$, S.D.= 0.58) ส่วนรายการภาวะผู้นำของครูที่อยู่ในระดับต่ำกว่ารายการอื่นๆ คือ ครูร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาที่สอน รวมทั้งทักษะและประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.13$, S.D.= 0.64)

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสร เขต 2 ด้านการเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน (n=358)

การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน	ความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยและสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้	3.90	0.76	มาก
2. ครูสามารถใช้ผลงานวิจัยของตนในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนและพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน	3.91	0.74	มาก
3. ครูได้ใช้ผลของการวิจัยของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการเรียนการสอนในชั้นเรียนมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อให้กับผู้เรียน	3.80	0.77	มาก
4. ครูเผยแพร่ผลงานวิจัยของตนและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูเพื่อสนับสนุนให้เพื่อนครูใช้งานวิจัยเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้อของผู้เรียน	3.57	0.89	มาก
5. ครูใช้งานวิจัยเพื่อพัฒนาวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่อง	3.69	0.88	มาก
6. ครูเป็นแบบอย่างให้เพื่อนครูในการใช้งานวิจัยเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อและพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน	3.65	0.89	มาก
รวมเฉลี่ย	3.75	0.68	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสร เขต 2 ด้านการเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.75, S.D.= 0.68) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า ภาวะผู้นำของครูในทุกรายการอยู่ในระดับมาก (\bar{X} อยู่ระหว่าง 3.57 –3.91) โดยรายการที่อยู่ในระดับสูงกว่ารายการอื่นๆ ในสองอันดับแรก ได้แก่ ครูสามารถใช้ผลงานวิจัยของตนในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนและพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน (\bar{X} = 3.91, S.D.= 0.74) รองลงมาคือ ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยและสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้ (\bar{X} = 3.90, S.D.= 0.76) ส่วนรายการภาวะผู้นำของครูที่อยู่ในระดับต่ำกว่ารายการอื่นๆ คือ ครูเผยแพร่ผลงานวิจัยของตนและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูเพื่อสนับสนุนให้เพื่อนครูใช้งานวิจัยเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้อของผู้เรียน (\bar{X} = 3.57, S.D.=0.89)

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโศธร เขต 2 ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้แบบครุมืออาชีพ (n = 358)

การส่งเสริมการเรียนรู้แบบครุมืออาชีพ	ความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรอิงมาตรฐานการเรียนรู้ อย่างชัดเจน	3.96	0.68	มาก
2. ครูมีความรอบรู้ในเนื้อหาสาระวิชาที่ตนเองรับผิดชอบในการสอน อย่างถ่องแท้	4.08	0.59	มาก
3. ครูสามารถออกแบบการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนกับกิจกรรมการเรียนรู้และการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม	3.99	0.65	มาก
4. ครูออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนับสนุนและเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยสอดคล้องกับเป้าหมายหรือวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา	3.94	0.62	มาก
5. ครูสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เนื้อหาของบทเรียนที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ปัจจุบันและสอดคล้องกับท้องถิ่น	3.98	0.63	มาก
6. ครูสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายพร้อมทั้งใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.00	0.61	มาก
7. ครูใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายในการถ่ายทอดความรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ	4.07	0.66	มาก
8. ครูสามารถใช้สื่อการสอนและเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจ	4.01	0.68	มาก
9. ครูคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้	3.77	0.74	มาก
รวมเฉลี่ย	3.98	0.47	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโศธร เขต 2 ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้แบบครุมืออาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D.=0.47) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า ภาวะผู้นำของครูในทุกรายการอยู่ในระดับมาก (\bar{X} อยู่ระหว่าง 3.77 – 4.08) โดยรายการที่อยู่ในระดับสูงกว่ารายการอื่นๆ ในสองอันดับแรก ได้แก่ ครูมีความรอบรู้ในเนื้อหาสาระวิชาที่ตนเองรับผิดชอบใน

การสอนอย่างถ่องแท้ ($\bar{X} = 4.08$, S.D.=0.59) รองลงมาคือ ครูใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายในการถ่ายทอดความรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ ($\bar{X} = 4.07$, S.D.= 0.66) ส่วนรายการภาวะผู้นำของครูที่อยู่ในระดับต่ำกว่ารายการอื่นๆ คือ ครูคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อใช้ในการกระบวนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.77$, S.D.= 0.74)

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสธร เขต 2 ด้านการอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ (n = 358)

การอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้	ความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ครูสามารถวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างหลากหลายเหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน	4.13	0.65	มาก
2. ครูเป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนและเป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน	4.15	0.61	มาก
3. ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนรับผิดชอบหรือมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งร่วมประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.17	0.60	มาก
4. ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์แก้ปัญหาและตัดสินใจด้วยตนเอง	4.04	0.61	มาก
5. ครูสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ ผู้เรียนปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้	4.00	0.58	มาก
6. ครูร่วมกับเพื่อนครูในสถานศึกษาร่วมกันสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.03	0.62	มาก
รวมเฉลี่ย	4.09	0.46	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสธร เขต 2 ด้านการอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D.=0.46) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า ภาวะผู้นำของครูในทุกรายการอยู่ในระดับมาก (\bar{X} อยู่ระหว่าง 4.00 –4.17) โดยรายการที่อยู่ในระดับสูงกว่ารายการอื่นๆ ในสองอันดับแรก ได้แก่ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนรับผิดชอบหรือมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งร่วมประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.17$, S.D.= 0.60) รองลงมาคือ ครูเป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม

การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนและเป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน (\bar{X} = 4.15, S.D. = 0.61) ส่วนรายการภาวะผู้นำของครูที่อยู่ในระดับต่ำกว่ารายการอื่นๆ คือ ครูสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้. (\bar{X} = 4.00, S.D. = 0.58)

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสธร เขต 2 ด้านการส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา (n = 358)

การส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา	ความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ครูมีความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับแนวปฏิบัติการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	4.06	0.63	มาก
2. ครูออกแบบการวัดผลและประเมินผลได้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.01	0.59	มาก
3. ครูเลือกใช้การวัดผลและประเมินการเรียนรู้ที่หลากหลายและสะท้อนผลการเรียนรู้ที่แท้จริงของผู้เรียน	4.00	0.62	มาก
4. ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ของผู้เรียนทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน	3.95	0.64	มาก
5. ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครู โดยใช้ข้อมูลจากการวัดและประเมินผลของผู้เรียนในด้านอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน	3.95	0.68	มาก
6. ครูและเพื่อนร่วมงานใช้ข้อมูลจากการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ของผู้เรียนไปกำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียน ทั้งในระดับสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา	3.89	0.64	มาก
รวมเฉลี่ย	3.98	0.49	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสธร เขต 2 ด้านการส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.98, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ภาวะผู้นำของครูในทุกรายการอยู่ในระดับมาก (\bar{X} อยู่ระหว่าง 3.89-4.06) โดยรายการที่อยู่ในระดับสูงกว่ารายการอื่นๆ ในสองอันดับแรก ได้แก่ ครูมีความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับแนวปฏิบัติการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (\bar{X} = 4.06, S.D. = 0.63) รองลงมาคือ ครูออกแบบการวัดผล

และประเมินผลได้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.59) ส่วนรายการภาวะผู้นำของครูที่อยู่ในระดับต่ำกว่ารายการอื่นๆ คือครูและเพื่อนร่วมงานใช้ข้อมูลจากการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนไปกำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนทั้งในระดับสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.64)

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสธร เขต 2 ด้านการทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน (n = 358)

การทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน	ความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนต่อการจัดการศึกษา	4.16	0.66	มาก
2. ครูตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.29	0.60	มาก
3. ครูและเพื่อนครูจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือของผู้ปกครอง ชุมชน รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ อย่างเป็นระบบ	4.15	0.60	มาก
4. ครูและเพื่อนครูได้ร่วมกันให้ความรู้และพัฒนาผู้ปกครอง รวมทั้งชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ ให้มีความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของสถานศึกษา	4.09	0.64	มาก
5. ครูเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง รวมทั้งชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	4.13	0.67	มาก
6. ครูให้ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ ร่วมกำหนดแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน	4.02	0.68	มาก
7. ครูและเพื่อนครูร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	3.97	0.66	มาก
รวมเฉลี่ย	4.12	0.50	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสธร เขต 2 ด้านการทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า

ภาวะผู้นำของครูในทุกรายการอยู่ในระดับมาก (\bar{X} อยู่ระหว่าง 3.97 – 4.29) โดยรายการที่อยู่ในระดับสูงกว่ารายการอื่นๆ ในสองอันดับแรก ได้แก่ ครูตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (\bar{X} = 4.29, S.D. = 0.60) รองลงมาคือ ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนต่อการจัดการศึกษา (\bar{X} = 4.16, S.D. = 0.66) ส่วนรายการภาวะผู้นำของครูที่อยู่ในระดับต่ำกว่ารายการอื่นๆ คือ ครูและเพื่อนครูร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (\bar{X} = 3.97, S.D. = 0.66)

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ (n = 358)

การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ	ความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายทางการศึกษาทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและในระดับชาติ	4.04	0.65	มาก
2. ครูมีส่วนร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ ในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา	4.10	0.63	มาก
3. ครูอุทิศทั้งกำลังกาย กำลังสติปัญญาและเวลาอย่างเต็มความสามารถเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.35	0.62	มาก
4. ครูเป็นที่รักและเคารพของเพื่อนครูในสถานศึกษา ชุมชน และแวดวงวิชาชีพด้วยกัน	4.17	0.64	มาก
5. ครูได้รับยกย่อง ยอมรับผลงานทางด้านวิชาการทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และแวดวงวิชาชีพทางการศึกษา	4.03	0.63	มาก
6. ครูช่วยเหลือและสนับสนุนให้เพื่อนครูในสถานศึกษามีความก้าวหน้าในวิชาชีพและได้รับการยกย่อง ยอมรับทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และแวดวงวิชาชีพทางการศึกษา	4.10	0.64	มาก
รวมเฉลี่ย	4.13	0.47	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.13, S.D.=0.47) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า ภาวะผู้นำของครูในทุกรายการอยู่ในระดับมาก (\bar{X} อยู่ระหว่าง 4.03 – 4.35)

โดยรายการที่อยู่ในระดับสูงกว่ารายการอื่นๆ ในสองอันดับแรก ได้แก่ ครูอุทิศทั้งกำลังกาย กำลังสติปัญญาและเวลาอย่างเต็มความสามารถเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.35$, S.D.= 0.62) รองลงมาคือ ครูเป็นที่รักและเคารพของเพื่อนครูในสถานศึกษา ชุมชน และแวดวงวิชาชีพด้วยกัน ($\bar{X} = 4.17$, S.D.= 0.64) ส่วนรายการภาวะผู้นำของครูที่อยู่ในระดับต่ำกว่ารายการอื่นๆ คือครูได้รับยกย่อง ยอมรับผลงานทางด้านวิชาการทั้งในสถานศึกษาชุมชนและแวดวงวิชาชีพทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.03$, S.D.= 0.63)

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสร เขต 2 จำแนกตามภูมิหลังของครู

3.1 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสร เขต 2 จำแนกตามเพศ

ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสร เขต 2 จำแนกตามเพศ ได้แก่ เพศชายและ เพศหญิง ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test) ผลปรากฏดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสร เขต 2
โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศของครู

ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21	เพศ						t	p
	เพศชาย			เพศหญิง				
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
1. การส่งเสริมวัฒนธรรมความ ร่วมมือ	4.29	0.52	มาก	4.25	0.46	มาก	0.81	0.41
2. การเข้าถึงและใช้การวิจัยใน การเรียนการสอน	3.73	0.74	มาก	3.77	0.65	มาก	-0.50	0.61
3. การส่งเสริมการเรียนรู้แบบครู มืออาชีพ	4.02	0.51	มาก	3.96	0.45	มาก	1.09	0.27
4. การอำนวยความสะดวกใน การเรียนรู้	4.09	0.48	มาก	4.08	0.45	มาก	0.19	0.84
5. การส่งเสริมการใช้ข้อมูล ประเมินผลในการปรับปรุง และพัฒนาการศึกษา	4.02	0.54	มาก	3.96	0.46	มาก	1.08	0.27

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21	เพศ						t	p
	เพศชาย			เพศหญิง				
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
6. การทำงานร่วมกันกับ ผู้ปกครองและชุมชน	4.16	0.54	มาก	4.09	0.47	มาก	1.27	0.20
7. การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้ง ทางวิชาการและวิชาชีพ	4.19	0.46	มาก	4.10	0.47	มาก	1.64	0.10
รวม	4.17	0.45	มาก	4.13	0.40	มาก	0.91	0.36

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.10 จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ของครูเพศชายในภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D.= 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ภาวะผู้นำของครูเพศชายทุกด้านอยู่ในระดับมาก (\bar{X} อยู่ระหว่าง 3.73–4.29) โดยด้านที่อยู่ในระดับสูงกว่าด้านอื่นๆ ในสองอันดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ ($\bar{X} = 4.29$, S.D.= 0.52) รองลงมาคือ การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.19$, S.D.= 0.46) ส่วนด้านที่ครูเพศหญิงแสดงภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ต่ำกว่าด้านอื่นๆ คือ การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.73$, S.D.= 0.74)

สำหรับภาวะผู้นำของครูเพศหญิงในภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D.= 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ภาวะผู้นำของครูเพศหญิงทุกด้านอยู่ในระดับมาก (\bar{X} อยู่ระหว่าง 3.77– 4.25) โดยด้านที่อยู่ในระดับสูงกว่าด้านอื่นๆ ในสองอันดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ ($\bar{X} = 4.25$, S.D.= 0.46) รองลงมา คือ การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.10$, S.D.= 0.47) ส่วนด้านที่ครูเพศหญิงแสดงภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ต่ำกว่าด้านอื่นๆ คือ การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.77$, S.D.= 0.65)

เมื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ระหว่างครูเพศชายและครูเพศหญิง พบว่า ครูเพศชายและครูเพศหญิงมีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและรายด้าน นั้นแสดงว่า ครูที่มีเพศแตกต่างกันมีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกัน

3.2 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสธร เขต 2 จำแนกตาม ระดับการศึกษา

ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสธร เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา ได้แก่ ระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test) ผลปรากฏดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2
โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

ภาวะผู้นำของครู ในศตวรรษที่ 21	ระดับการศึกษา						t	p
	ปริญญาตรี			สูงกว่าปริญญาตรี				
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
1. การส่งเสริมวัฒนธรรมความ ร่วมมือ	4.22	0.51	มาก	4.38	0.38	มาก	-3.19**	0.00
2. การเข้าถึงและใช้การวิจัยใน การเรียนการสอน	3.68	0.73	มาก	3.97	0.58	มาก	-3.93**	0.00
3. การส่งเสริมการเรียนรู้แบบครู มืออาชีพ	3.96	0.48	มาก	4.04	0.42	มาก	-1.48	0.13
4. การอำนวยความสะดวกในการ เรียนรู้	4.06	0.47	มาก	4.16	0.41	มาก	-1.86	0.06
5. การส่งเสริมการใช้ข้อมูล ประเมินผลในการปรับปรุง และพัฒนาการศึกษา	3.93	0.51	มาก	4.11	0.38	มาก	-3.54**	0.00
6. การทำงานร่วมกันกับ ผู้ปกครองและชุมชน	4.07	0.49	มาก	4.25	0.50	มาก	-3.00**	0.00
7. การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้ง ทางวิชาการและวิชาชีพ	4.08	0.47	มาก	4.27	0.44	มาก	-3.31**	0.00
รวม	4.10	0.43	มาก	4.27	0.36	มาก	-3.74**	0.00

**p<.01

จากตารางที่ 4.11 จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ของครูที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีในภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D.= 0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ภาวะผู้นำของครูที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีทุกด้านอยู่ในระดับมาก (\bar{X} อยู่ระหว่าง 3.68– 4.22) โดยด้านที่อยู่ในระดับสูงกว่าด้านอื่นๆ ในสองอันดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ ($\bar{X} = 4.22$, S.D.= 0.51) รองลงมาคือ การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.08$, S.D.= 0.47) ส่วนด้านที่ครูที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีแสดงภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ต่ำกว่าด้านอื่นๆ คือ การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.68$, S.D.= 0.73)

สำหรับภาวะผู้นำของครูที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี ในภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D.= 0.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำของครูที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีทุกด้านอยู่ในระดับมาก (\bar{X} อยู่ระหว่าง 3.97– 4.38) โดยด้านที่อยู่ในระดับสูงกว่าด้านอื่นๆ ในสองอันดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ ($\bar{X} = 4.38$, S.D.= 0.38)

รองลงมาคือ การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.27$, S.D.= 0.44) ส่วนด้านที่ครูที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีแสดงภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ต่ำกว่าด้านอื่นๆ คือ การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.93$, S.D.= 0.58)

เมื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ระหว่างครูที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและครูที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีในภาพรวม พบว่า ครูทั้งสองกลุ่มมีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั้นแสดงว่า ครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 มากกว่าครูที่มีการศึกษาระดับที่ต่ำกว่า

เมื่อพิจารณาการเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและครูที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีมีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน การส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา การทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชน และการสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ สำหรับด้านการส่งเสริมการเรียนรู้แบบคร่อมืออาชีพ และด้านการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ พบว่า ครูทั้งสองกลุ่มมีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์สอนของครู

การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์สอนของครู ได้แก่ 1) ต่ำกว่า 5 ปี 2) 5 - 10 ปี และ 3) 11 ปี ขึ้นไป ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ค่า F-test และเมื่อพบความแตกต่างจึงได้ทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยใช้วิธีการของ เซฟเฟ (Seheffe's Method)

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์สอน (n = 358)

ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21	ประสบการณ์สอน								
	ต่ำกว่า 5 ปี			5 - 10 ปี			11 ปี ขึ้นไป		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ	3.91	0.66	มาก	4.20	0.35	มาก	4.33	0.45	มาก
2. การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน	3.62	0.66	มาก	3.76	0.77	มาก	4.01	0.67	มาก
3. การส่งเสริมการเรียนรู้แบบคร่อมืออาชีพ	3.85	0.55	มาก	3.93	0.46	มาก	4.12	0.46	มาก

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ภาวะผู้นำของครูใน ศตวรรษที่ 21	ประสบการณ์สอน								
	ต่ำกว่า 5 ปี			5 - 10 ปี			11 ปี ขึ้นไป		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
4. การอำนวยความสะดวก ในการเรียนรู้	3.81	0.50	มาก	4.10	0.36	มาก	4.01	0.43	มาก
5. การส่งเสริมการใช้ข้อมูล ประเมินผลในการ ปรับปรุงและพัฒนา การศึกษา	3.83	0.60	มาก	3.39	0.43	มาก		0.48	มาก
6. การทำงานร่วมกันกับ ผู้ปกครองและชุมชน	4.07	0.61	มาก	4.08	0.43	มาก	4.13	0.49	มาก
7. การสนับสนุนการเรียนรู้ ทั้งทางวิชาการและ วิชาชีพ	3.92	0.53	มาก	4.07	0.41	มาก	4.17	0.47	มาก
รวม	3.96	0.52	มาก	4.11	0.38	มาก	4.18	0.40	มาก

จากตารางที่ 4.12 จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ของครูที่มีประสบการณ์สอนต่ำกว่า 5 ปีในภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D.=0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ภาวะผู้นำของครูที่มีประสบการณ์สอนต่ำกว่า 5 ปี ทุกด้านอยู่ในระดับมาก (\bar{X} อยู่ระหว่าง 3.62–4.07) โดยด้านที่อยู่ในระดับสูงกว่าด้านอื่นๆ ในสองอันดับแรก ได้แก่ การทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชน ($\bar{X} = 4.07$, S.D.= 0.61) รองลงมาคือ การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ ($\bar{X} = 3.92$, S.D.= 0.53) ส่วนด้านที่ครูแสดงภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ต่ำกว่าด้านอื่นๆ คือ การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.62$, S.D.= 0.66)

สำหรับภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ของครูที่มีประสบการณ์สอน 5 - 10 ปีในภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D.= 0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ภาวะผู้นำของครูที่มีประสบการณ์สอน 5-10 ปี ทุกด้านอยู่ในระดับมาก (\bar{X} อยู่ระหว่าง 3.39–4.20) โดยด้านที่อยู่ในระดับสูงกว่าด้านอื่นๆ ในสองอันดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ ($\bar{X} = 4.20$, S.D.= 0.35) รองลงมาคือ การอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.10$, S.D.= 0.36) ส่วนด้านที่ครูแสดงภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ต่ำกว่าด้านอื่นๆ คือ การส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา ($\bar{X} = 3.39$, S.D.= 0.43)

นอกจากนี้ ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ของครูที่มีประสบการณ์สอน 11 ปีขึ้นไปในภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D.=0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ภาวะผู้นำของครูที่มีประสบการณ์สอน 11 ปีขึ้นไป ทุกด้านอยู่ในระดับมาก (\bar{X} อยู่ระหว่าง 3.77-4.33) โดยด้านที่อยู่ในระดับสูงกว่าด้านอื่นๆ ในสองอันดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ ($\bar{X} = 4.33$,

S.D.= 0.45) รองลงมาคือการสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ (\bar{X} = 4.17, S.D.= 0.47) ส่วนด้านที่ครูแสดงภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ต่ำกว่าด้านอื่นๆ คือ การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน (\bar{X} = 3.77, S.D.= 0.67)

ตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์สอนของครู (n = 358)

ภาวะผู้นำของครู ในศตวรรษที่ 21	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ	ระหว่างกลุ่ม	5.990	2	2.995	13.578*	.000
	ภายในกลุ่ม	78.310	355	.221		
	รวม	84.300	357			
2. การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	.718	2	.359	.764	.467
	ภายในกลุ่ม	166.875	355	.470		
	รวม	167.593	357			
3. การส่งเสริมการเรียนรู้แบบครู่มืออาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	.937	2	.469	2.115	.122
	ภายในกลุ่ม	78.690	355	.222		
	รวม	79.628	357			
4. การอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	3.267	2	1.634	7.903**	.000
	ภายในกลุ่ม	73.383	355	.207		
	รวม	76.650	357			
5. การส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	1.170	2	.585	2.426	.090
	ภายในกลุ่ม	85.630	355	.241		
	รวม	86.801	357			
6. การทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	.216	2	.108	.431	.650
	ภายในกลุ่ม	88.964	355	.251		
	รวม	89.180	357			
7. การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	2.232	2	1.116	5.049**	.007
	ภายในกลุ่ม	78.463	355	.221		
	รวม	80.695	357			
ภาพรวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	1.679	2	.839	4.804**	.009
	ภายในกลุ่ม	62.020	355	.175		
	รวม	63.699	357			

**p< .01

จากตารางที่ 4.13 เมื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามประสบการณ์สอนของครูในภาพรวม พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การสอนแตกต่างกันมีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ครูที่มีประสบการณ์การสอนแตกต่างกันมีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และการสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ ส่วนด้านการเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอนการส่งเสริมการเรียนรู้แบบครือมืออาชีพการส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา และการทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชน ปรากฏว่า ครูที่มีประสบการณ์การสอนแตกต่างกันมีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในด้านเหล่านี้ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และการสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ โดยใช้วิธีการของ เซฟเฟ (Seheffe's Method) ดังปรากฏผลในตารางที่ 4.14 – 4.17

ตารางที่ 4.14 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 ในภาพรวม จำแนกตามประสบการณ์สอน

ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวม	\bar{X}	ประสบการณ์สอน		
		ต่ำกว่า 5 ปี	5 - 10 ปี	11 ปี ขึ้นไป
		3.96	4.11	4.18
ต่ำกว่า 5 ปี	3.96	-	-1.151	-.221*
5 - 10 ปี	4.11	-	-	-.070
11 ปี ขึ้นไป	4.18	-	-	-

* $p < .05$

จากตาราง 4.14 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์สอน 11 ปีขึ้นไป มีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวม แตกต่างจากครูที่มีประสบการณ์สอนต่ำกว่า 5 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์สอน 11 ปีขึ้นไป แสดงภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 สูงกว่าครูที่มีประสบการณ์สอนต่ำกว่า 5 ปี ส่วนการเปรียบเทียบรายคู่อื่นๆ ไม่พบว่าภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.15 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2
ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือจำแนกตามประสบการณ์สอน

การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ	\bar{X}	ประสบการณ์สอน		
		ต่ำกว่า 5 ปี	5 - 10 ปี	11 ปี ขึ้นไป
		3.91	4.20	4.33
ต่ำกว่า 5 ปี	3.91	-	-.287*	-.418*
5 - 10 ปี	4.20	-	-	-.132
11 ปี ขึ้นไป	4.33	-	-	-

*p < .05

จากตารางที่ 4.15พบว่า ครูที่มีประสบการณ์สอน 11 ปี ขึ้นไปและครูที่มีประสบการณ์สอน 5 -10 ปี มีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือแตกต่างจากครูที่มีประสบการณ์สอนต่ำกว่า 5 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์สอน 11 ปี ขึ้นไป และครูที่มีประสบการณ์สอน 5 -10 ปี แสดงภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ด้านนี้สูงกว่าครูที่มีประสบการณ์สอนต่ำกว่า 5 ปี ส่วนการเปรียบเทียบรายคู่อื่นๆ พบว่า ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.16 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2
ด้านการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้จำแนกตามประสบการณ์สอน

การอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้	\bar{X}	ประสบการณ์สอน		
		ต่ำกว่า 5 ปี	5 - 10 ปี	11 ปี ขึ้นไป
		3.81	4.10	4.12
ต่ำกว่า 5 ปี	3.81	-	-.289*	-.317*
5 - 10 ปี	4.10	-	-	-.028
11 ปี ขึ้นไป	4.12	-	-	-

*p < .05

จากตารางที่ 4.16พบว่า ครูที่มีประสบการณ์สอน 11 ปี ขึ้นไปและครูที่มีประสบการณ์สอน 5 -10 ปี มีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ด้านการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แตกต่างจากครูที่มีประสบการณ์สอนต่ำกว่า 5 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์สอน 11 ปี ขึ้นไปและครูที่มีประสบการณ์สอน 5 -10 ปี แสดงภาวะผู้นำของครูใน

ศตวรรษที่ 21 ด้านนี้สูงกว่า ครูที่มีประสบการณ์สอน 5 -10 ปี ส่วนการเปรียบเทียบรายคู่อื่นๆ พบว่า ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ด้านการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.17 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ จำแนกตามประสบการณ์สอน

การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทาง วิชาการและวิชาชีพ	\bar{X}	ประสบการณ์สอน		
		ต่ำกว่า 5 ปี	5 - 10 ปี	11 ปี ขึ้นไป
		3.92	4.07	4.17
ต่ำกว่า 5 ปี	3.92	-	-.148	-.248*
5 - 10 ปี	4.07	-	-	-.100
11 ปี ขึ้นไป	4.17	-	-	-

*p < .05

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์สอน 11 ปี ขึ้นไป มีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ แตกต่างจากครูที่มีประสบการณ์สอนต่ำกว่า 5 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์สอน 11 ปี ขึ้นไป แสดงภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ด้านนี้สูงกว่าครูที่มีประสบการณ์สอนต่ำกว่า 5 ปี ส่วนการเปรียบเทียบรายคู่อื่นๆ พบว่า ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.4 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ครูปฏิบัติงาน

การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ครูปฏิบัติงาน ได้แก่ 1) ขนาดเล็ก 2) ขนาดกลาง และ 3) ขนาดใหญ่ ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ค่า F-test และเมื่อพบความแตกต่างจึงได้ทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยใช้วิธีการของ เซฟเฟ (Seheffe's Method)

ตารางที่ 4.18 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน (n = 358)

ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21	ขนาดโรงเรียน								
	ขนาดเล็ก			ขนาดกลาง			ขนาดใหญ่		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ	4.28	0.46	มาก	4.21	0.52	มาก	4.36	0.40	มาก
2. การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน	3.60	0.62	มาก	3.74	0.69	มาก	4.29	0.59	มาก
3. การส่งเสริมการเรียนรู้แบบครูมืออาชีพ	3.90	0.46	มาก	3.95	0.48	มาก	4.34	0.27	มาก
4. การอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้	4.02	0.44	มาก	4.09	0.49	มาก	4.29	0.39	มาก
5. การส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา	3.84	0.50	มาก	4.00	0.46	มาก	4.34	0.28	มาก
6. การทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชน	4.11	0.50	มาก	4.03	0.50	มาก	4.38	0.34	มาก
7. การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ	4.06	0.49	มาก	4.12	0.46	มาก	4.40	0.34	มาก
รวม	4.07	0.39	มาก	4.12	0.43	มาก	4.45	0.29	มาก

จากตารางที่ 4.18 จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ของครูที่มีปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก ในภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D.=0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ภาวะผู้นำของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กทุกด้านอยู่ในระดับมาก (\bar{X} อยู่ระหว่าง 3.60–4.28) โดยด้านที่อยู่ในระดับสูงกว่าด้านอื่นๆในสองอันดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ ($\bar{X} = 4.28$, S.D.= 0.46) รองลงมาคือ การทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชน ($\bar{X} = 4.11$, S.D.= 0.50) ส่วนด้านที่ครูแสดงภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ต่ำกว่าด้านอื่นๆ คือ การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.60$, S.D.= 0.50)

สำหรับภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลาง ในภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D.= 0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ภาวะผู้นำของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางทุกด้านอยู่ในระดับมาก (\bar{X} อยู่ระหว่าง 3.74–4.21) โดยด้านที่อยู่ในระดับสูงกว่าด้านอื่นๆ ในสองอันดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ ($\bar{X} = 4.21$, S.D.= 0.52) รองลงมาคือ การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.12$, S.D.=

0.46) ส่วนด้านที่ครูแสดงภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ต่ำกว่าด้านอื่นๆ คือ การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.74$, S.D.= 0.69)

นอกจากนี้ ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ในภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D.=0.29) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ภาวะผู้นำของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ ทุกด้านอยู่ในระดับมาก (\bar{X} อยู่ระหว่าง 4.29-4.40) โดยด้านที่อยู่ในระดับสูงกว่าด้านอื่นๆ ในสองอันดับแรก ได้แก่ การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.40$, S.D.= 0.34) รองลงมาคือ การทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชน ($\bar{X} = 4.38$, S.D.= 0.34) ส่วนด้านที่ครูแสดงภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ต่ำกว่าด้านอื่นๆ คือ การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.29$, S.D.= 0.59) และการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.29$, S.D.= 0.39)

ตารางที่ 4.19 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน (n = 358)

ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ	ระหว่างกลุ่ม	.936	2	.468	1.993	.138
	ภายในกลุ่ม	83.365	355	.235		
	รวม	84.300	357			
2. การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	18.244	2	9.122	21.682	.000*
	ภายในกลุ่ม	149.350	355	.421		
	รวม	167.593	357			
3. การส่งเสริมการเรียนรู้แบบครุมืออาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	7.758	2	3.879	19.159**	.000
	ภายในกลุ่ม	71.870	355	.202		
	รวม	79.628	357			
4. การอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	2.816	2	1.408	6.770**	.001
	ภายในกลุ่ม	73.834	355	.208		
	รวม	76.650	357			
5. การส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	9.864	2	4.932	22.756**	.000
	ภายในกลุ่ม	76.937	355	.217		
	รวม	86.801	357			
6. การทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	4.579	2	2.289	9.607**	.000
	ภายในกลุ่ม	84.602	355	.238		
	รวม	89.180	357			

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
7. การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	4.614	2	2.307	10.764**	.000
	ภายในกลุ่ม	76.081	355	.214		
	รวม	80.695	357			
ภาพรวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	5.586	2	2.793	17.060**	.000
	ภายในกลุ่ม	58.114	355	.164		
	รวม	63.699	357			

**p<.01

จากตารางที่ 4.19 เมื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ครูปฏิบัติงาน ในภาพรวม พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน การส่งเสริมการเรียนรู้แบบครุมีอาชีพการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ การส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาการทำงานร่วมกันกับผู้ปกครอง และชุมชน และการสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ ส่วนด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือปรากฏว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในด้านนี้แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมและรายด้านทั้ง 6 ด้านโดยใช้วิธีการของ เซฟเฟ (Seheffe's Method) ดังปรากฏผลในตารางที่ 4.20– 4.26

ตารางที่ 4.20 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ในภาพรวม จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวม	\bar{X}	ขนาดโรงเรียน		
		ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		4.07	4.12	4.45
โรงเรียนขนาดเล็ก	4.07	-	-.046	-.378*
โรงเรียนขนาดกลาง	4.12	-	-	-.332*
โรงเรียนขนาดใหญ่	4.45	-	-	-

*p < .05

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่มีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมแตกต่างจากครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่แสดงภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 สูงกว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ส่วนการเปรียบเทียบรายคู่อื่นๆ พบว่า ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.21 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ด้านการเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอนจำแนกตามขนาดโรงเรียน

การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน	\bar{X}	ขนาดโรงเรียน		
		ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		3.60	3.74	4.29
โรงเรียนขนาดเล็ก	3.60	-	-.140	-.693*
โรงเรียนขนาดกลาง	3.74	-	-	-.554*
โรงเรียนขนาดใหญ่	4.29	-	-	-

*p < .05

จากตารางที่ 4.21 พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่มีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในด้านการเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอนแตกต่างจากครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่แสดงภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในด้านนี้สูงกว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ส่วนการเปรียบเทียบรายคู่อื่นๆ พบว่า ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในด้านการเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.22 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้แบบครุมืออาชีพจำแนกตามขนาดโรงเรียน

การส่งเสริมการเรียนรู้แบบครุมืออาชีพ	\bar{X}	ขนาดโรงเรียน		
		ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		3.90	3.95	4.34
โรงเรียนขนาดเล็ก	3.90	-	-.052	-.445*
โรงเรียนขนาดกลาง	3.95	-	-	-.393*
โรงเรียนขนาดใหญ่	4.34	-	-	-

*p < .05

จากตารางที่ 4.22 พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่มีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในด้านการส่งเสริมการเรียนรู้แบบครุมีอาชีพแตกต่างจากครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่แสดงภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในด้านนี้สูงกว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ส่วนการเปรียบเทียบรายคู่อื่นๆ พบว่า ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในด้านการส่งเสริมการเรียนรู้แบบครุมีอาชีพแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.23 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ด้านการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้จำแนกตามขนาดโรงเรียน

การอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้	\bar{X}	ขนาดโรงเรียน		
		ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		4.02	4.09	4.29
โรงเรียนขนาดเล็ก	4.02	-	-.072	-.273*
โรงเรียนขนาดกลาง	4.09	-	-	-.201*
โรงเรียนขนาดใหญ่	4.29	-	-	-

*p < .05

จากตารางที่ 4.23 พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่มีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในด้านการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แตกต่างจากครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่แสดงภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในด้านนี้สูงกว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ส่วนการเปรียบเทียบรายคู่อื่นๆ พบว่า ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในด้านการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.24 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2
ด้านการส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา
จำแนกตามขนาดโรงเรียน

การส่งเสริมการใช้ข้อมูล ประเมินผลในการปรับปรุงและ พัฒนาการศึกษา	\bar{X}	ขนาดโรงเรียน		
		ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		3.84	4.00	4.34
โรงเรียนขนาดเล็ก	3.84	-	-.166*	-.507*
โรงเรียนขนาดกลาง	4.00	-	-	-.341*
โรงเรียนขนาดใหญ่	4.34	-	-	-

*p < .05

จากตารางที่ 4.24 พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่มีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในด้านการส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาแตกต่างจากครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่แสดงภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในด้านนี้สูงกว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง นอกจากนี้พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางมีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในด้านนี้แตกต่างจากครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางแสดงภาวะผู้นำในด้านนี้สูงกว่า ส่วนการเปรียบเทียบรายคู่อื่นๆ พบว่า ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในด้านการส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.25 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2
ด้านการทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชนจำแนกตามขนาดโรงเรียน

การทำงานร่วมกันกับผู้ปกครอง และชุมชน	\bar{X}	ขนาดโรงเรียน		
		ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		4.11	4.03	4.38
โรงเรียนขนาดเล็ก	4.11	-	.077	-.271*
โรงเรียนขนาดกลาง	4.03	-	-	-.348*
โรงเรียนขนาดใหญ่	4.38	-	-	-

*p < .05

จากตารางที่ 4.25 พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่มีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในด้านการทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชนแตกต่างจากครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่แสดงภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในด้านนี้สูงกว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ส่วนการเปรียบเทียบรายคู่อื่นๆ พบว่า ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในด้านการทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.26 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 ด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพจำแนกตามขนาดโรงเรียน

การสนับสนุนการเรียนรู้ ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ	\bar{X}	ขนาดโรงเรียน		
		ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		4.06	4.12	4.40
โรงเรียนขนาดเล็ก	4.06	-	-.061	-.347*
โรงเรียนขนาดกลาง	4.12	-	-	-.287*
โรงเรียนขนาดใหญ่	4.40	-	-	-

*p < .05

จากตารางที่ 4.26 พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่มีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพแตกต่างจากครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่แสดงภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในด้านนี้สูงกว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ส่วนการเปรียบเทียบรายคู่อื่นๆ พบว่า ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 2

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในวันที่ 2 สิงหาคม 2560 จำนวน 2 ครั้ง ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์เป็นข้าราชการครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 2 จำนวน 8 คนแบ่งเป็นกลุ่มๆ ละ 4 คนเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบไปด้วย 7 ด้าน ได้แก่ การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ การเข้าถึงและใช้งานวิจัยในการเรียนการสอน การส่งเสริมการเรียนรู้แบบครูก่อนอาชีพ การอ่าน

ความสะอาดในการจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนา การศึกษา การทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชน และการสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ โดยแต่ละด้านมีข้อเสนอแนะในการพัฒนา จากการสัมภาษณ์ ดังนี้

4.1 การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ มีแนวทางในการพัฒนาดังนี้

4.1.1 ผู้บริหารควรปรับกระบวนการในการบริหารงานที่ส่งเสริมให้ครูมีความสามัคคีกันและร่วมมือกันในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “ขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะเอื้ออำนวยให้ครูภายในสถานศึกษามีความสามัคคีกันและร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาในทุกด้าน”

4.1.2 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสในการพบปะหรือประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน โดยกำหนดเวลาอย่างชัดเจนและจัดภายในสถานศึกษา ทั้งนี้ต้องเหมาะสมตามความต้องการของครู ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “ควรให้มีสัปดาห์ละ 1 วัน ให้ครูได้พบปะกันเพื่อสอบถามเกี่ยวกับปัญหาที่เราสอนมาภายในหนึ่งสัปดาห์ เกี่ยวกับการเรียนการสอน”

4.1.3 ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูนำเอากระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของครูแบบ PLC หรือชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) มาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูเป็นรายบุคคลและพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกันเป็นหมู่คณะเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความคาดหวังของหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “ควรนำเอากระบวนการ PLC มาใช้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และครูจะได้ทำงานร่วมกัน”

4.2 การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน มีแนวทางในการพัฒนาดังนี้

4.2.1 ผู้บริหารควรจัดการอบรมเกี่ยวกับการทำวิจัยในสถานศึกษาให้กับครู พร้อมทั้งแสวงหาผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อมาเป็นพี่เลี้ยงในการทำวิจัยให้ครูเพื่อที่ครูจะได้มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยและสามารถทำวิจัยในการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัย และให้มีศึกษานิเทศก์ หรือครูต้นแบบ ครูแกนนำ หรือผู้รู้มาร่วมให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่องในกระบวนการทำวิจัย”

4.2.2 ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายให้ครูมีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและนำผลการวิจัยในสถานศึกษามาประกอบการพิจารณาให้รางวัลหรือประกาศเกียรติคุณเพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ พร้อมทั้งเป็นการกระตุ้นให้ครูมีความก้าวหน้าทางวิชาการที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “ควรส่งเสริมให้ครูคนไหนที่ทำวิจัยดีเด่นหรือที่พัฒนาผู้เรียนได้ผล ก็มีการให้รางวัล ก็จะเป็นการให้กำลังใจแก่ครู”

4.3 การส่งเสริมการเรียนรู้แบบครือมืออาชีพมีแนวทางในการพัฒนาดังนี้

4.3.1 ครูต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวหลักสูตร วิทยุทัศน์ของสถานศึกษาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนโดยสอดคล้องมาตรฐาน ตัวชี้วัด และสอดคล้องกับวิทยุทัศน์หรือเป้าหมายของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานของ

หลักสูตรที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “ครูต้องเข้าใจในหลักสูตร มาตรฐานตัวชี้วัด และต้องเข้าใจในวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา”

4.3.2 ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและความเปลี่ยนแปลงของสังคม สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “การออกแบบและการจัดการเรียนรู้นั้นเราต้องเน้นการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย” และ “ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน”

4.3.3 ครูควรพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อจะได้พัฒนาสื่อการสอนและนวัตกรรมใหม่ๆ ในการส่งเสริมการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “สิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้นนั่นก็คือ เราต้องนำนวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอน”

4.4 การอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้มีแนวทางในการพัฒนา ดังนี้

4.4.1 ครูควรมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้ทราบถึงความสามารถของผู้เรียนแต่ละบุคคลและจะได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “เด็กแต่ละคนมีความสามารถไม่เท่ากัน บางคนเรียนเก่ง บางคนเรียนอ่อน”

4.4.2 ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหาและตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “ปัญหาที่พบ คือเด็กไม่รู้จักคิดวิเคราะห์ ส่วนมากจะเป็นการเรียนแบบท่องจำ”

4.4.3 ครูควรมีการสะท้อนผลการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ทราบเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ของตนเองเพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงหรือพัฒนาตนเองและนอกจากนั้นยังจะต้องร่วมกันกับครูในสถานศึกษาในการสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้ครอบคลุมเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน

4.5 การส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา มี

4.5.1 ครูควรดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนอย่างจริงจัง เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “เรามักจะวัดผลที่ปลายภาคหรือปลายปีเพื่อนำผลไป

4.5.2 ครูควรนำผลของการวัดและประเมินผลของผู้เรียนมากำหนดเป็นแนวทางหรือนโยบายของสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “ถ้านักเรียนไม่ผ่านตรงไหนหรือบกพร่องตรงไหนเราก็เอาตรงนั้นมาวิเคราะห์และกำหนดแนวทางในการแก้ไข”

4.6 การทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน มีแนวทางในการพัฒนา ดังนี้

4.6.1 ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างชัดเจน พร้อมทั้งเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้ผู้ปกครองและชุมชนได้ร่วมรับรู้ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “โรงเรียนควรมีการชี้แจงนโยบายทางการศึกษาของโรงเรียนให้ผู้ปกครองได้รับทราบ”

4.6.2 ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนร่วมกำหนดแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “โรงเรียนต้องรับฟังข้อเสนอแนะของผู้ปกครองว่าอยากจะทำให้โรงเรียนมีการพัฒนาในเรื่องใดบ้าง” “เราต้องให้ความสำคัญกับชุมชน” และ “ให้ผู้ปกครองและชุมชนได้สะท้อนผลถึงกิจกรรมที่ทางโรงเรียนได้จัดทำขึ้น”

4.6.3 โรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการสร้างสมาคมผู้ปกครอง หรือชมรมศิษย์เก่า เพื่อประสานความร่วมมือเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

4.7 การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ มีแนวทางในการพัฒนาดังนี้

4.7.1 ผู้บริหารควรประชุมชี้แจงครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายทางการศึกษาเนื่องจากหากครูไม่ทราบหรือไม่ชัดเจนในแนวนโยบายทางการศึกษา ก็จะไม่สามารถนำแนวนโยบายมาสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “การส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนได้รับการอบรมสัมมนาเพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับแนวนโยบาย ว่าแนวนโยบายเป็นอย่างไรจะนำมาปฏิบัติได้อย่างไร ครูต้องเข้าใจในเรื่องนี้ก่อน”

4.7.2 ครูควรได้รับการยกย่อง และให้ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ให้เป็นที่ประจักษ์ทั้งในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “เราต้องมีการประชาสัมพันธ์ ถ้าไม่ประชาสัมพันธ์คนอื่นเขาจะรู้ได้อย่างไร” และ “หากครูทำงานได้ดีแล้วควรจะให้ขวัญและกำลังใจแก่ครูหรือบุคลากรในโรงเรียน”



บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2

1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 จำแนกตาม ภูมิหลังของครู ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์สอน และขนาดของโรงเรียน

1.1.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2

1.2 สมมติฐานของการวิจัย

ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 มีความแตกต่างกันตามภูมิหลังของครู ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์สอน และขนาดโรงเรียน

1.3 วิธีดำเนินการวิจัย

1.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร คือ ข้าราชการครูจากโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 จำนวน 1,653 คน จากโรงเรียน 188 โรงเรียน

2) กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครูจากโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 จำนวน 358 คน โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดของสถานศึกษา

1.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีจำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 1 ชุด มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67– 1.00 และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.96 และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21

1.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามความคิดเห็นพร้อมหนังสืออนุญาตของทางมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและขอรับคืนแบบสอบถามทางไปรษณีย์ จำนวน 37 โรงเรียนได้รับคืนแบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลได้จำนวน 358 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ประสานกลุ่มเป้าหมายจำนวน 8 คน โดยเป็นครูในกลุ่มตัวอย่างที่กระจายอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ และเป็นครูผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนครู พร้อมนัดวันเวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์

1.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถามใช้การแจกแจงความถี่และร้อยละ ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามภูมิหลังของครูวิเคราะห์ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) หรือการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเซเฟเฟ (Seheffe's Method) ส่วนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

1.4 ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 สรุปได้ดังนี้

1.4.1 ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ การทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชน การอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้แบบครือมีอาชีพ การส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา และการเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1) การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า ภาวะผู้นำของครูในทุกรายการอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่อยู่ในระดับสูงกว่ารายการอื่นๆ ในสองอันดับแรก ได้แก่ ครูรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานที่มีความแตกต่างกันด้วยความเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน รองลงมาคือ ครูมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ส่วนรายการภาวะผู้นำของครูที่อยู่ในระดับต่ำกว่ารายการอื่นๆ คือ ครูร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาที่สอน รวมทั้งทักษะและประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ

2) การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า ภาวะผู้นำของครูในทุกรายการอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่อยู่ในระดับสูงกว่ารายการอื่นๆ ในสองอันดับแรก ได้แก่ ครูสามารถใช้ผลงานวิจัยของตนในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนและ

พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน รองลงมาคือ ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยและสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้ ส่วนรายการภาวะผู้นำของครูที่อยู่ในระดับต่ำกว่ารายการอื่นๆ คือ ครูเผยแพร่ผลงานวิจัยของตนและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูเพื่อสนับสนุนให้เพื่อนครูใช้งานวิจัยเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน

3) *การส่งเสริมการเรียนรู้แบบครูมืออาชีพ* เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า ภาวะผู้นำของครูในทุกรายการอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่อยู่ในระดับสูงกว่ารายการอื่นๆ ในสองอันดับแรก ได้แก่ ครูมีความรอบรู้ในเนื้อหาสาระวิชาที่ตนเองรับผิดชอบในการสอนอย่างถ่องแท้ รองลงมาคือ ครูใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายในการถ่ายทอดความรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ ส่วนรายการภาวะผู้นำของครูที่อยู่ในระดับต่ำกว่ารายการอื่นๆ คือ ครูคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้

4) *การอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้* เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า ภาวะผู้นำของครูในทุกรายการอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่อยู่ในระดับสูงกว่ารายการอื่นๆ ในสองอันดับแรก ได้แก่ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนรับผิดชอบหรือมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งร่วมประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง รองลงมาคือ ครูเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนและเป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน ส่วนรายการภาวะผู้นำของครูที่อยู่ในระดับต่ำกว่ารายการอื่นๆ คือ ครูสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้.

5) *การส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา* ด้านการส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ภาวะผู้นำของครูในทุกรายการอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่อยู่ในระดับสูงกว่ารายการอื่นๆ ในสองอันดับแรก ได้แก่ ครูมีความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับแนวปฏิบัติการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 รองลงมาคือ ครูออกแบบการวัดผลและประเมินผลได้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่วนรายการภาวะผู้นำของครูที่อยู่ในระดับต่ำกว่ารายการอื่นๆ คือ ครูและเพื่อนร่วมงานใช้ข้อมูลจากการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนไปกำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนทั้งในระดับสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา

6) *การทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชน* เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า ภาวะผู้นำของครูในทุกรายการอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่อยู่ในระดับสูงกว่ารายการอื่นๆ ในสองอันดับแรก ได้แก่ ครูตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน รองลงมาคือ ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนต่อการจัดการศึกษา ส่วนรายการภาวะผู้นำของครูที่อยู่ในระดับต่ำกว่ารายการอื่นๆ คือ ครูและเพื่อนครูร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

7) *การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ* ด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า ภาวะผู้นำของครูในทุกรายการอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่อยู่ในระดับสูงกว่ารายการอื่นๆ ในสองอันดับแรก ได้แก่ ครูอุทิศทั้งกำลัง

กาย กำลังสติปัญญาและเวลาอย่างเต็มความสามารถเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน รองลงมา คือ ครูเป็นที่รักและเคารพของเพื่อนครูในสถานศึกษา ชุมชน และแวดวงวิชาชีพด้วยกัน ส่วนรายการ ภาวะผู้นำของครูที่อยู่ในระดับต่ำกว่ารายการอื่นๆ คือ ครูได้รับยกย่อง ยอมรับผลงานทางด้านวิชาการ ทั้งในสถานศึกษาชุมชนและแวดวงวิชาชีพทางการศึกษา

1.4.2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 จำแนกตามภูมิหลังของครู ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์สอน และขนาดโรงเรียน ทั้งในภาพรวมแต่ละด้าน ผลปรากฏดังนี้

1) การจำแนกตามเพศ พบว่า ครูเพศชายและครูเพศหญิงมีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและรายด้าน นั้น แสดงว่า ครูที่มีเพศแตกต่างกันมีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย

2) การจำแนกตามระดับการศึกษา ในภาพรวม พบว่า ครูที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและครูที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีมีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย นั้นแสดงว่า ครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 มากกว่าครูที่มีการศึกษาระดับที่ต่ำกว่า

3) การจำแนกตามประสบการณ์การสอน ในภาพรวม พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การสอนแตกต่างกันมีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย โดยครูที่มีประสบการณ์สอน 11 ปีขึ้นไป มีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 สูงกว่าครูที่มีประสบการณ์สอนต่ำกว่า 5 ปี

4) การจำแนกตามขนาดของโรงเรียน ในภาพรวมพบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย โดยครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่มีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 สูงกว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง

1.4.3 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 มีดังนี้

1) การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ มีแนวทางในการพัฒนาดังนี้

- (1) ผู้บริหารควรปรับกระบวนการในการบริหารงานที่ส่งเสริมให้ครูมีความสามัคคีกันและร่วมมือกันในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย
- (2) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสในการพบปะหรือประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน
- (3) ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูนำเอากระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของครูแบบ PLC หรือชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) มาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูร่วมกันในการพัฒนาการสอน

2) การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน มีแนวทางในการพัฒนาดังนี้

(1) ผู้บริหารควรจัดการอบรมเกี่ยวกับการทำวิจัยในสถานศึกษาให้กับครู พร้อมทั้งแสวงหาผู้ที่มีความรู้ความสามารถมาเป็นพี่เลี้ยงในการทำวิจัยให้ครู

(2) ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายให้ครูมีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและนำผลการวิจัยในสถานศึกษามาประกอบการพิจารณาให้รางวัลหรือประกาศเกียรติคุณเพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ

3) การส่งเสริมการเรียนรู้แบบครูมืออาชีพ มีแนวทางในการพัฒนาดังนี้

(1) ครูต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร วิทยุทัศน์ของสถานศึกษาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยสอดคล้องมาตรฐาน ตัวชี้วัด และวิทยุทัศน์หรือเป้าหมายของสถานศึกษา

(2) ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและความเปลี่ยนแปลงของสังคม

(3) ครูควรพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อจะได้พัฒนาสื่อการสอนและนวัตกรรมใหม่ๆ

4) การอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ มีแนวทางในการพัฒนาดังนี้

(1) ครูควรมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้ทราบถึงความสามารถของผู้เรียนแต่ละบุคคลและจะได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน

(2) ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหาและตัดสินใจด้วยตนเอง

(3) ครูควรมีการสะท้อนผลการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ทราบเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ของตนเองเพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงหรือพัฒนาตนเอง

5) การส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา มีแนวทางในการพัฒนาดังนี้

(1) ครูควรดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนอย่างจริงจัง

(2) ครูควรนำผลของการวัดและประเมินผลของผู้เรียนมากำหนดเป็นแนวทางหรือนโยบายของสถานศึกษา

6) การทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชน มีแนวทางในการพัฒนาดังนี้

(1) ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างชัดเจน

(2) ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนร่วมกำหนดแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

(3) โรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการสร้างสมาคมผู้ปกครองหรือชมรมศิษย์เก่า

7) การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ มีแนวทางในการพัฒนาดังนี้

- (1) ผู้บริหารควรประชุมชี้แจงครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายทางการศึกษา
- (2) ครูควรได้รับการยกย่อง และให้ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

2. อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบที่น่าสนใจต่อการนำมาอภิปรายผลดังนี้

2.1 ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากแนวนโยบายด้านการศึกษาของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้การจัดการศึกษามีความทันสมัยและสอดคล้องกับโลกในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวผลักดันให้การศึกษาในทุกๆระดับ โดยเฉพาะการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานต้องปรับตัวทั้งแนวคิดและแนวทางในการปฏิบัติงาน เพื่อยกระดับการเรียนรู้ของนักเรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดและสอดคล้องกับบริบทของสังคมโลก ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะของผู้นำในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาลงสู่การปฏิบัติจึงต้องพยายามพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อประกันคุณภาพภายในของตนเอง และเพื่อให้ได้รับการรับรองจากการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. ในการดำเนินการดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ไม่สามารถการบริหารจัดการได้ตามล้าพั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากครู เพราะครูเป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงกับคุณภาพของผู้เรียน (กิตติพัฒน์ คำแพง, 2557) ประกอบกับการประเมินสมรรถนะและการประเมินมาตรฐานวิชาชีพของครูเพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะได้ให้ความสำคัญเชื่อมโยงกับการยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553; คุรุสภา, 2556) จึงเห็นได้ว่า ทั้งปัจจัยอันเนื่องมาจากความต้องการและความคาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาและแรงผลักดันอันเนื่องมาจากนโยบายการพัฒนาความเป็นมืออาชีพของครู ประเด็นเหล่านี้มีส่วนทำให้ครูต้องพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการโดยการแสดงศักยภาพและขีดความสามารถของตนเองให้เห็นเชิงประจักษ์ พร้อมนี้ผู้บริหารสถานศึกษาก็มีส่วนสนับสนุนให้ครูมีภาวะผู้นำโดยการมอบอำนาจให้ครูมีความเป็นอิสระทางวิชาการมากขึ้น ซึ่งHopkins และคณะ (1997อ้างถึงใน เทพรังสรรค์ จันทรังษี, 2556, น. 27) กล่าวว่า สถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จต้องสร้างภาวะผู้นำให้เกิดขึ้นกับครูด้วยการสนับสนุนและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการแก้ปัญหา เพราะภาวะผู้นำเช่นนี้จะทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaboration Learning) และเป็นการพัฒนาวิชาชีพอย่างยั่งยืน

ด้วยเหตุนี้ ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 จึงได้มีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ และด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ จากข้อมูลที่ปรากฏจะเห็นว่า ครูส่วนใหญ่เข้าใจและเห็นความสำคัญของการ

ทำงานเป็นหมู่คณะและสามารถทำงานร่วมกันได้ดี มีความเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ครูทำงานด้วยความเสียสละอุทิศทั้งกำลังกาย กำลังสติปัญญาและเวลาอย่างเต็มความสามารถเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะครูในยุคศตวรรษที่ 21 ที่ต้องเป็นบุคคลที่สามารถปรับตัว มีวิสัยทัศน์ ทำงานแบบร่วมมือ กล้าพูดกล้าคิดเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นนักสื่อสาร เป็นต้นแบบทางพฤติกรรม และเป็นผู้นำ (วิโรจน์ สารรัตน์, 2556) การทำงานแบบมีส่วนร่วมเช่นนี้จะช่วยให้การพัฒนาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเสริมสร้างภาวะผู้นำครูอันเนื่องมาจากการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งของตนเองและเพื่อนครูอย่างสม่ำเสมอ (กิตติพัฒน์ คำแพง, 2557; นันทรัตน์ ฤทธิ์บำรุง, 2559)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าภาวะผู้นำของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จะอยู่ในระดับมาก แต่จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยเฉพาะผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ที่ผ่านมา 3 ปีการศึกษา (พ.ศ. 2556-2558) พบว่า ใน 5 วิชาหลักยังมีคะแนนต่ำกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็มทุกรายวิชา (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2556 - 2558) ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ภาวะผู้นำของครูในด้านที่เป็นจุดที่ควรพัฒนา ได้แก่ การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน และการส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา มิติดังกล่าวอาจมีส่วนทำให้ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนของครูต้องได้รับการพัฒนาให้มากขึ้นเพราะน่าจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ซึ่งข้อมูลจากการวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า แม้ว่าครูส่วนใหญ่สามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้และใช้ผลงานวิจัยของตนในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนแต่ครูยังไม่ได้นำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูเพื่อให้เกิดประโยชน์จากงานวิจัยในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนให้กว้างขวางมากขึ้น จึงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของครู ซึ่งสมาคมการสำรวจภาวะผู้นำของครู แห่งสหรัฐอเมริกา (Teacher Leadership Exploratory Consortium, 2010) ได้เสนอแนะว่า ครูที่มีภาวะผู้นำต้องมีการใช้การวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียนและให้การสนับสนุนเพื่อนร่วมงานในการเข้าถึงและใช้การวิจัยในการพัฒนาปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียนจะช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (นงลักษณ์ พิมพ์ศรี, 2559) ในทำนองเดียวกัน ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2557 อ้างถึงใน นวรัตน์วดี ชินอัครวัฒน์, 2559 น. 168) กล่าวว่า ครูผู้นำจะต้องส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เติบโตเต็มตามศักยภาพ เข้าถึงข้อมูลการวิจัยและทำการวิจัยที่จะพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และจากการสัมภาษณ์ ครูได้มีข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรพัฒนาครูให้สามารถทำวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรกำหนดนโยบายให้ครูมีการทำวิจัยอย่างต่อเนื่องและนำผลการวิจัยมาใช้พัฒนาการเรียนการสอนและนำมาพิจารณาในการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ เพราะอาจจะช่วยให้ครูมีความพยายามในการทำวิจัยมากขึ้นและมีความมั่นใจในการเผยแพร่ผลงานการวิจัยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ครูผู้ให้สัมภาษณ์ยังได้เสนอแนะให้ผู้บริหารกำกับติดตามการนำผลของการวัดและประเมินผู้เรียนทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนอย่างจริงจัง ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวอาจช่วยให้ครูพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการมากขึ้น และส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนในที่สุด

2.2 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 จำแนกตามภูมิหลังของครู ได้แก่
 เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์สอน และขนาดของโรงเรียน ปรากฏผลดังนี้

2.2.1 การจำแนกตามเพศ พบว่า ครูที่มีเพศแตกต่างกันมีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูในยุคศตวรรษที่ 21 ไม่ว่าจะเป็นเพศหญิงหรือเพศชายต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อให้สอดคล้องกับสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของครูเป็นนโยบายที่สำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ และเป็นเกณฑ์สำคัญในการประเมินมาตรฐานวิชาชีพของครู รวมถึงเป็นตัวบ่งชี้สำคัญของสมรรถนะของครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553; ครูสุภา, 2556) ครูจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้มีความพร้อมและมีทักษะสำหรับการดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 และการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ทำให้ครูทุกคนเกิดความตระหนักและตื่นตัวในการพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำของครู เพื่อให้ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียน อีกทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ก็ได้มีจัดอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาครูทุกคนอย่างสม่ำเสมอ อันเนื่องจากผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ยังไม่อยู่ในระดับที่น่าพอใจ ซึ่งสาเหตุดังกล่าวนี้ น่าจะช่วยอธิบายได้ว่า ทำไมครูเพศชายและเพศหญิงจึงมีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกัน

2.2.2 การจำแนกตามระดับการศึกษา ในภาพรวม พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 มากกว่าครูที่มีการศึกษาระดับที่ต่ำกว่า ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูที่มีระดับการศึกษาที่สูงขึ้นควรมีทั้งความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อันจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และเมื่อครูมีการศึกษาในระดับที่สูงก็สามารถแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองในการยกระดับความสามารถในการปฏิบัติงานได้ ซึ่งอัศวิน อาสุยา (2550 อ้างถึงในขวัญจิตต์ เนียมเกตุ, 2552 น. 91) กล่าวว่า ระดับการศึกษาจะช่วยเปลี่ยนแปลงคนให้มีคุณภาพคนและอาจรวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงสังคมด้วย ดังนั้น ครูที่มีการศึกษาระดับสูงก็ย่อมพัฒนาภาวะผู้นำของตนเองในการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย

2.2.3 การจำแนกตามประสบการณ์การสอน ในภาพรวม พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การสอนแตกต่างกันมีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย โดยครูที่มีประสบการณ์สอน 11 ปีขึ้นไป มีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 สูงกว่าครูที่มีประสบการณ์สอนต่ำกว่า 5 ปี ทั้งนี้อาจเนื่องจากครูที่มีประสบการณ์มากกว่าในการปฏิบัติหน้าที่การสอนจะมีโอกาสสะสมความรู้และความเชี่ยวชาญในการเรื่องของการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนทั้งในเรื่องการวางแผนและออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายเพื่อให้สอดคล้องตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนและสามารถแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในทุกๆ ด้านได้มากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อยกว่า สอดคล้องกับ สุภาพร คุหาทอง (2550) ที่พบว่า ครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีประสบการณ์การสอนมากมีความเชี่ยวชาญในการสอนมากกว่าครูวิทยาศาสตร์ที่มีประสบการณ์สอนน้อยและสอดคล้องกับอุไรวรรณ ฉัตรสุภาวงศ์ (2550) ที่พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การสอนต่างกันมี

ความคิดเห็นในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ทางสถิติที่ระดับ .01

2.2.4 การจำแนกตามขนาดของโรงเรียน ในภาพรวม พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่มีภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 สูงกว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีความพร้อมในด้านทรัพยากรที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ ทั้งด้านงบประมาณที่ได้รับมากกว่า และมีปัจจัยที่เอื้ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ได้มากกว่า อีกทั้งยังมีโอกาสได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากเครือข่ายทางวิชาการจากภายนอกได้มากกว่า ทำให้มีทรัพยากรต่างๆ ที่นำมาใช้ในการพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูแสดงบทบาทผู้นำทางวิชาการมากกว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ซึ่งสอดคล้องกับโกเมธ พิมพ์บัวธรรม (2546) ที่พบว่า ขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกันทำให้ครูมีโอกาสใช้ภาวะผู้นำแตกต่างกัน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีทรัพยากรพร้อม ครูจะมีโอกาสที่จะใช้ภาวะผู้นำในการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ได้มากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก และข้อค้นพบของอุไรวรรณ ฉัตรสุภาวงศ์ (2550) สะท้อนให้เห็นว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ จะแสดงภาวะผู้นำในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ได้สูงกว่าโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

3.1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต

2

1) ควรมีการจัดทำโปรแกรมหรือหลักสูตรพัฒนาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 โดยมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2) ควรมีแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนด้านขวัญและกำลังใจสำหรับครูที่มีภาวะผู้นำอยู่เสมอ เพราะถ้าหากไม่มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง อาจทำให้ครูไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำ ถึงแม้ว่าผลการวิจัยจะแสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่การปฏิบัติเพื่อให้มีภาวะผู้นำของครูดังกล่าวสามารถเพิ่มสูงได้อีก

3.1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา คือ ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมให้ครูใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา และการช่วยให้ครูได้เข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน โดยนำหลักการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community, PLC) มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของครู

เพราะเป็นแนวทางที่ช่วยให้ครูได้เรียนรู้ร่วมกันเพื่อช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

3.1.3 ข้อเสนอแนะสำหรับครู คือ ครูควรมีการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะในเรื่องของการเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอนที่ผลการวิจัยได้สะท้อนให้เห็นว่าครูยังมีข้อจำกัดในการนำผลการวิจัยของตนมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครู และใช้งานวิจัยเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 กับความผูกพันในวิชาชีพครู

3.2.2 ควรศึกษาปัจจัยของภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

3.2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน



บรรณานุกรม



บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559)*. สืบค้นจาก <http://www.thailibrary.in.th/2014/02/13/thai-edu-master-plan-11/>.
- กัลยารัตน์ เมธีวีรวงศ์. (2557). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำครูโรงเรียนมาตรฐานสากล. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, 11(20), 1-13.
- กิตติพัฒน์ คำแพง. (2557). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของครูกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- โกเมธ พิมพ์บำรุงทอง. (2546). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของแก่น เขต 1-5*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ชนิษฐา ชัยประโคน. (2556). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านพฤติกรรมเชิงบวกในการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 11*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณศึกษบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- ขวัญจิตต์ เนียมเกต. (2552). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ครุสภา. (2556). *มาตรฐานวิชาชีพครู*. สืบค้นจาก <http://www.ksp.or.th/ksp2013/content/view.php?mid=136&did=254&tid=3&pid=6>.
- ณัฐวัฒน์ สารทวงค์. (2556). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองแวงโพรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ถนอมพร เลาหจรัสแสง. (2557). *ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อการพัฒนาอาจารย์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. สืบค้นจาก http://www.pharmacy.cmu.ac.th/unit/unit_files/files_download/2014-04-10/ทักษะแห่งศตวรรษที่21เพื่อการพัฒนาอาจารย์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.Pdf.
- ทวีศักดิ์ ยศธา. (2558). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำการเรียนการสอน ของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 2(1), 67-86.

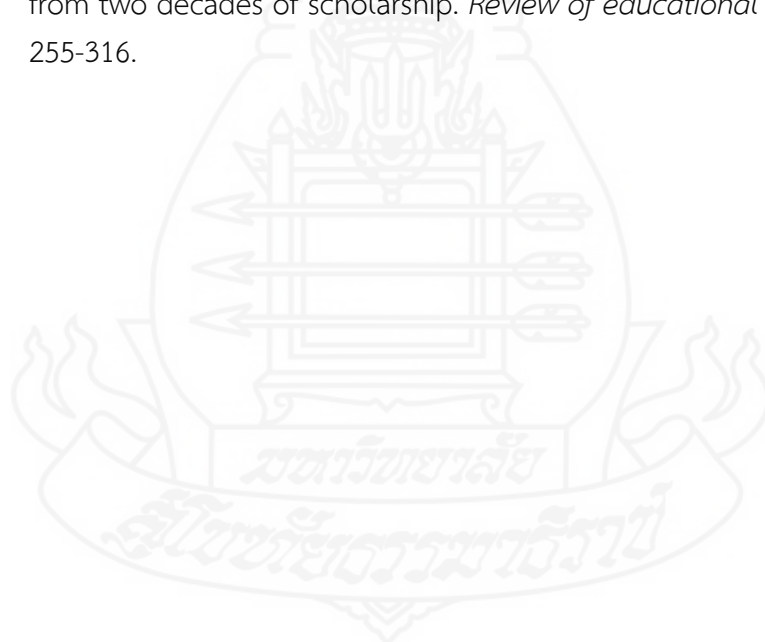
- เทพรังสรรค์ จันทรังษี. (2556). *การพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนอนุบาลสกจนคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกจนคร เขต 1*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกจนคร, สกจนคร.
- ธัญมัย แฉล้มเขตต์. (2559). ประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมสำหรับครูผู้ช่วยโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, 13(25), 1-9.
- ธีรฤทธิ เอกะกุล. (2543). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- นงลักษณ์ พิมพ์ศรี. (2559). *การพัฒนาครูในสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินสมรรถนะประจำสายงานด้านภาวะผู้นำครู* (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.
- นภาพร พันธุ์ชัย. (2556). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกจนคร, สกจนคร.
- นวรรตน์วดี ชินอัครวัฒน์. (2559). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 10(พิเศษ), 374-391.
- นันทรัตน์ ฤทธิ์บำรุง. (2559). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการเป็นแบบอย่างทางการสอนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 22(2), 153-162.
- ประไพศรี ลิ้นหะกร, ชูศักดิ์ เอกเพชร, และ บรรจง เจริญสุข. (2015). ภาวะผู้นำครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ตอนบน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ (Journal of Education Thaksin University)*, 15(1), 95-110.
- ปราณี มเหศักดิ์นาภาพ. (2546). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, นครปฐม.
- ผกาพรรณ เชื้อเมืองพาน. (2553). *ปัจจัยที่ส่งผลภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดลำปาง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- พวงเพชร ผัดกระโทก. (2559). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- พิณสุดา สิริธรงค์ศรี. (2557). *การยกระดับคุณภาพ ครูไทยในศตวรรษที่ 21*. สืบค้นจาก <http://seminar.qlf.or.th/File/DownloadFile/621>.

- พิณสุดา สิริธรงค์ศรี. (2557). เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ “อภิวินัยการเรียนรู้ สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย”. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน.
- พิพิธรัตน์ บรรจงงาม. (2557). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองบัวระเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2557). เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ “อภิวินัยการเรียนรู้ สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย”. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน.
- _____. (2558). บทบาทของครูในอนาคต: เตรียมผู้เรียนให้สอนตนเองได้ต่อไป. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 1(1), 1-8.
- ภิญโญ ทองเหลา. (2553). การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาระบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำของครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา*, 4(3), 86-94.
- ภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์. (2553). การพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในภูมิภาคของการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- มะลิวรรณ ประวัง, ยุภาภรณ์ ไชยยงค์, และ เยี่ยม วรอินทร์. (2551). การพัฒนาภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, พิษณุโลก.
- ยอดอนงค์ จอมหงษ์พิพัฒน์. (2553). การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 7(30), 43-52.
- รังสรรค์ สุทาร์มย์. (2556). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการบริหารจัดการเรียนรู้โรงเรียนประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 11 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 10(1), 70-77.
- รัชฎาพร พิมพ์ชัย. (2555). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารบริหารการศึกษาบัณฑิต*, 13(2), 59-71.
- เรวณี ชัยเชาวรัตน์. (2556). แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครู (PLC for Teacher Professional Development). *วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 10(1), 34-46.
- ลัดดาวัลย์ สืบจิต. (2557). การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 8(4), 142-149.

- วณิชชา แม่นยำ, วิลาวัลย์ สมยาโรน, ศรัณยู หมั่นเดช, และ ชไมพร ศรีสุราช. (2556). *เทคโนโลยี การศึกษากับครูไทยในศตวรรษที่ 21*. สืบค้นจาก <http://www.flipbooksoft.com/upload/books/11-2013/13e1755527a6a3b3a6bd52695ecd8ba5/21.pdf>.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีการสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- _____. (2556). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). *กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีที่คณะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ทิพยวิสุทธี.
- วุฒิพร วิทยาพันธ์ประชา. (2552). *การศึกษาภาวะผู้นำของครูกับความต้องการแบบผู้นำผู้บริหาร สถานศึกษา ตามทัศนะของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, สงขลา.
- ศิริพร กุลสานต์. (2557). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- ศุภกานต์ ประเสริฐรัตน์. (2555). *โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือประเมินสมรรถนะครู (ฉบับปรับปรุง)*. สืบค้นจาก <http://www.tw-tutor.com/downloads/competency.pdf>.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2558). *รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2556-2558*. สืบค้นจาก <http://www.newoneresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/School/ReportSchoolBySchool.aspx?mi=2>.
- _____. (2559). *รายงานผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับชาติ ปีการศึกษา 2558: บทสรุป และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุไม บิลไบ. (2558). *สมรรถนะ ทักษะและบทบาทครูไทยในศตวรรษที่ 21*. สืบค้นจาก <https://drsumainbinbai.wordpress.com/2015/11/25/สมรรถนะ-ทักษะและบทบาทครูไทยในศตวรรษที่ 21>.
- สุภาพร คูหาทอง. (2550). *การเปรียบเทียบคุณลักษณะแบบพหุปัญญาของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีประสบการณ์สอนและสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ที่สอนต่างกัน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สุริรัตน์ พัฒนเจริญ. (2552). *ตัวแบบความสามารถทางภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

- อ่องจิต เมธยะประภาส. (2557). *คุณลักษณะของครูและนักเรียนในศตวรรษที่ 21*. สืบค้นจาก www.plan.obec.go.th/download/tukmong/presen1.ppt.
- อาการรัตน์ ราชพัฒน์. (2554). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- อุไรวรรณ ฉัตรสุภางค์. (2550). *บทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชน จังหวัดสมุทรปราการ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- อุษาวดี จันทรสณี. (2557). *ภาวะผู้นำครู*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพประกาศนียบัตรบัณฑิตหลักสูตรและการสอน*. หน้าที่ 7. (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- DuFour, R. (2007). Professional Learning Communities: A bandwagon, an idea worth considering, or our best hope for high levels of learning?. *Middle School Journal (J1)*, 39(1), 4-8.
- Evers, C. W. & Lakomski, G. (2002). *Doing educational administration: A theory of administrative practice: School management and organization; philosophy*. New York: Amsterdam.
- Hanushek, E. A. & Rivkin, S. G. (2010). *The distribution of teacher quality and implications for policy*. Retrieved from <http://hanushek.stanford.edu/sites/default/files/publications/Hanushek%2BRivkin%202012%20AnnRevEcon%204.pdf>.
- Harrison, C. & Killion, J. (2007). *Ten roles for teacher leaders*. Retrieved from <http://www.ascd.org/publications/educationalleadership/sept07/vol65/num01/Ten-Roles-for-Teacher-Leaders.aspx>.
- Katzenmeyer, M. & Moller, G. (2001). *Awakening the sleeping giant: Helping teachers develop as leaders*. Corwin Press.
- McLaughlin, M. W. & Talbert, J. E. (2006). *Building school-based teacher learning communities: Professional strategies to improve student achievement (Vol. 45)*. Teachers College Press.
- Padwad, A. & Dixit, K. K. (2008). Impact of professional learning community participation on teachers' thinking about classroom problems. *The Electronic Journal for English as a Second Language*, 12(3). Retrieved from <http://www.tesl-ej.org/wordpress/issues/volume12/ej47/ej47a10/>.
- Peter, S. (1990). *The fifth discipline: The art & practice of learning organization*. Santa Fe, New Mexico: Doubleday.

- Raelin, J. A. (2004). Don't bother putting leadership into people. *Academy of Management Executive*, 18(3), 131-135.
- Stoll, L. & Louis, K. S. (2007). *Professional learning communities: Divergence, depth and dilemmas*. Maidenhead, England: Open University Press.
- Teacher Leadership Exploratory Consortium. (2010). *Teacher Leader Model Standards*. สืบค้นจาก <http://www.education.udel.edu/wp-content/uploads/2013/07/Exploratory-Consortium.pdf>.
- Teacher, P. (2559). จากครูสู่ผู้อำนวยการเรียนรู้ (*From Teacher to Facilitator*). Retrieved from <http://www.trueplookpanya.com/knowledge/content/50208/-edu-t2s1-t2-t2s>.
- Teachers' community. (2558, พฤษภาคม 4). *บทบาทครูในศตวรรษที่ 21*. Retrieved from <http://sornorwit.blogspot.com/2015/05/21.html>.
- Top 10 Qualities of Great Teacher. (2012). Retrieved from <http://teaching.org/resources/top-10-qualities-of-a-great-teacher>.
- York-Barr, J. & Duke, K. (2004). What do we know about teacher leadership? Findings from two decades of scholarship. *Review of educational research*, 74(3), 255-316.



ภาคผนวก



ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสอบถาม)



1. ชื่อ นายเสนห์ แสนจันทร์
สถานที่ทำงาน โรงเรียนมหาชนะชัยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28
วุฒิการศึกษา ปร.ต. (การจัดการ)
ประสบการณ์หรือความชำนาญ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนมหาชนะชัยวิทยาคม
2. ชื่อ นางสาวสุจิตรา ทาลีราช
สถานที่ทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2
วุฒิการศึกษา กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน)
ประสบการณ์หรือความชำนาญ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ ด้านภาษาไทย
3. ชื่อ นายไชยา คำแพง
สถานที่ทำงาน โรงเรียนมหาชนะชัยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28
วุฒิการศึกษา ศษ.ม. (บริหารการศึกษา)
ประสบการณ์หรือความชำนาญ ครูเชี่ยวชาญปฏิบัติการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรม



ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

1. ครูผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 วุฒิการศึกษา ค.บ. (ภาษาไทย)
วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ ประสบการณ์หรือความชำนาญในการสอน 36 ปี
2. ครูผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 วุฒิการศึกษา ค.บ. (ประถมศึกษา)
วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ ประสบการณ์หรือความชำนาญในการสอน 38 ปี
3. ครูผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 วุฒิการศึกษา ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา)
วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ ประสบการณ์หรือความชำนาญในการสอน 36 ปี
4. ครูผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 วุฒิการศึกษา ค.บ. (ประถมศึกษา)
วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ ประสบการณ์หรือความชำนาญในการสอน 37 ปี
5. ครูผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 วุฒิการศึกษา ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน)
วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ ประสบการณ์หรือความชำนาญในการสอน 25 ปี
6. ครูผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6 วุฒิการศึกษา ค.บ. (พลศึกษา)
วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ ประสบการณ์หรือความชำนาญในการสอน 27 ปี
7. ครูผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7 วุฒิการศึกษา ค.บ. (ภาษาอังกฤษ)
วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ ประสบการณ์หรือความชำนาญในการสอน 36 ปี
8. ครูผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8 วุฒิการศึกษา ค.บ. (คณิตศาสตร์)
วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ ประสบการณ์หรือความชำนาญในการสอน 30 ปี



ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย



แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 (Teacher Leadership in the 21st Century) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2
2. แบบสอบถามฉบับนี้มี 2 ตอน โดยสอบถามในแต่ละตอนดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของครูผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์สอน และขนาดของโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)
 - ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 จำนวน 46 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า
3. ผู้วิจัยขอรับรองว่าคำตอบของท่านเป็นความลับจึงขอความกรุณาจากท่าน ได้ช่วยตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลไปวิเคราะห์เพื่อตอบปัญหาการวิจัยและเพื่อผลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาต่อไป

นายชำนาญ แดงท่าขาม

นักศึกษาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตแขนงวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของครูผู้ตอบแบบสอบถาม

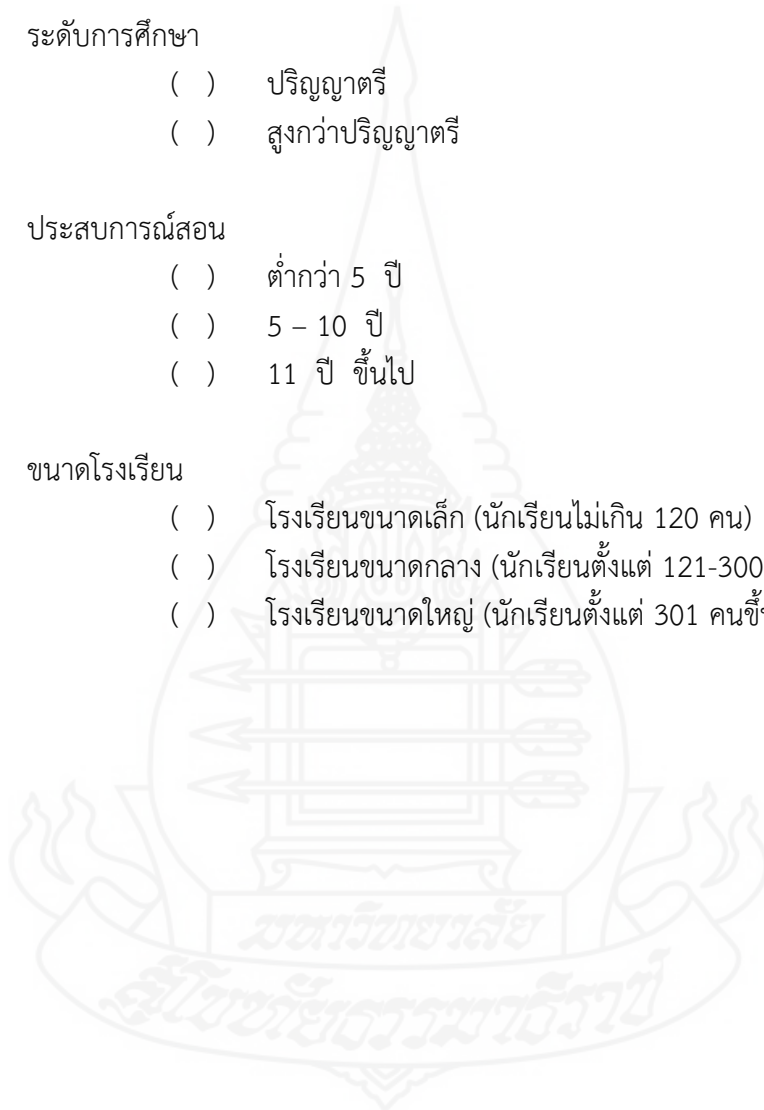
คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงและกรอกข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพปัจจุบันของท่าน

1. เพศ () ชาย () หญิง

2. ระดับการศึกษา
 () ปริญญาตรี
 () สูงกว่าปริญญาตรี

3. ประสบการณ์สอน
 () ต่ำกว่า 5 ปี
 () 5 – 10 ปี
 () 11 ปี ขึ้นไป

4. ขนาดโรงเรียน
 () โรงเรียนขนาดเล็ก (นักเรียนไม่เกิน 120 คน)
 () โรงเรียนขนาดกลาง (นักเรียนตั้งแต่ 121-300 คน)
 () โรงเรียนขนาดใหญ่ (นักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป)



ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความเป็นจริงตามความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยกำหนดคำตอบเป็นระดับความคิดเห็น 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก
- 3 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย
- 1 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ					
1	ท่านมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา					
2	ท่านร่วมรับผิดชอบจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา					
3	ท่านร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาที่สอน รวมทั้งทักษะและประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ					
4	ท่านและเพื่อนร่วมงานมีความไว้วางใจซึ่งกันและกันในการทำงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน					
5	ท่านรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานที่มีความแตกต่างกันด้วยความเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน					
6	ท่านได้สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมวิชาชีพทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อเอื้อต่อการทำงานร่วมกัน					
	การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน					
7	ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยและสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้					
8	ท่านสามารถใช้ผลงานวิจัยของตนในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน					
9	ท่านได้ใช้ผลของการวิจัยของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการเรียนการสอนในชั้นเรียนมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน					

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
10	ท่านเผยแพร่ผลงานวิจัยของตนและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูเพื่อสนับสนุนให้เพื่อนครูใช้งานวิจัยเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน					
11	ท่านใช้งานวิจัยเพื่อพัฒนาวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่อง					
12	ท่านเป็นแบบอย่างให้เพื่อนครูในการใช้งานวิจัยเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน					
	การส่งเสริมการเรียนรู้แบบครืออาชีพ					
13	ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรแบบอิงมาตรฐานการเรียนรู้อย่างชัดเจน					
14	ท่านมีความรอบรู้ในเนื้อหาสาระวิชาที่ตนเองรับผิดชอบในการสอนอย่างถ่องแท้และลึกซึ้ง					
15	ท่านสามารถออกแบบการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนกับกิจกรรมการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม					
16	ท่านออกแบบและจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่สนับสนุนและเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยสอดคล้องกับเป้าหมายหรือวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา					
17	ท่านสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เนื้อหาของบทเรียนที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ปัจจุบันและท้องถิ่น					
18	ท่านสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายพร้อมทั้งใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
19	ท่านใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายในการถ่ายทอดความรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ					
20	ท่านสามารถใช้สื่อการสอนและเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจ					
21	ท่านคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้					
	การอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้					
22	ท่านสามารถวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างหลากหลายเหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน					

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
23	ท่านเป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนและเป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน					
24	ท่านจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนรับผิดชอบหรือมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งร่วมประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง					
25	ท่านจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหาและตัดสินใจด้วยตนเอง					
26	ท่านสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้					
27	ท่านร่วมกับเพื่อนครูในสถานศึกษาร่วมกันสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียน					
การส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา						
28	ท่านมีความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับแนวปฏิบัติการวัดผล และประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551					
29	ท่านออกแบบการวัดและผลประเมินผลได้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
30	ท่านเลือกใช้การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายและสะท้อนผลการเรียนรู้ที่แท้จริงของผู้เรียน					
31	ท่านดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน					
32	ท่านแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครู โดยใช้ข้อมูลจากการวัดและประเมินผลของผู้เรียนในด้านอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน					
33	ท่านและเพื่อนร่วมงานใช้ข้อมูลจากการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนไปกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาผู้เรียนทั้งในระดับสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา					
การทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชน						
34	ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนต่อการจัดการศึกษา					
35	ท่านตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน					

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
36	ท่านและเพื่อนครูจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อส่งเสริม สนับสนุน ความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ อย่างเป็นระบบ					
37	ท่านและเพื่อนครูได้ร่วมกันให้ความรู้และพัฒนาผู้ปกครอง รวมทั้ง ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ ให้มีความรู้ความเข้าใจในการมี ส่วนร่วมจัดการศึกษาของสถานศึกษา					
38	ท่านเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง รวมทั้งชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อื่นๆ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา					
39	ท่านให้ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ ร่วมกำหนด แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อ ยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน					
40	ท่านและเพื่อนครูร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อื่นๆ สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัด การศึกษาของสถานศึกษา					
การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพ						
41	ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายทางการศึกษาทั้งในระดับ เขตพื้นที่การศึกษาและในระดับชาติ					
42	ท่านมีส่วนร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครองและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียอื่นๆ ในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษา					
43	ท่านอุทิศทั้งกำลังกาย กำลังสติปัญญาและเวลาอย่างเต็ม ความสามารถเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน					
44	ท่านเป็นที่รักและเคารพของเพื่อนครูในสถานศึกษา ชุมชน และแวด วงวิชาชีพด้วยกัน					
45	ท่านได้รับการยกย่อง ยอมรับผลงานทางด้านวิชาการทั้งใน สถานศึกษา ชุมชน และแวดวงวิชาชีพทางการศึกษา					
46	ท่านช่วยเหลือและสนับสนุนให้เพื่อนครูในสถานศึกษามี ความก้าวหน้าในวิชาชีพและได้รับการยกย่อง ยอมรับทั้งใน สถานศึกษา ชุมชน และแวดวงวิชาชีพทางการศึกษา					

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา 21
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์
2. วุฒิการศึกษา
3. ประสบการณ์ในการสอน ปี
4. วิทยฐานะ
5. กลุ่มสาระที่สอน
6. ให้สัมภาษณ์ในวันที่ เดือน พ.ศ.

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2

ด้านที่ 1. การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ

ท่านต้องการพัฒนาภาวะผู้นำของครูเกี่ยวกับการส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมืออย่างไร
และด้วยวิธีการใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านที่ 2 การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน

ท่านต้องการพัฒนาภาวะผู้นำของครูเกี่ยวกับการเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการ
สอนอย่างไรและด้วยวิธีการใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านที่ 3 การส่งเสริมการเรียนรู้แบบครุมีอาชีพ

ท่านต้องการพัฒนาภาวะผู้นำของครูเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้แบบครุมีอาชีพอย่างไร และด้วยวิธีการใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านที่ 4 การอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้

ท่านต้องการพัฒนาภาวะผู้นำของครูเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้อย่างไรและด้วยวิธีใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านที่ 5 การส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา

ท่านต้องการพัฒนาภาวะผู้นำของครูเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาอย่างไร และด้วยวิธีการใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านที่ 6 การทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชน

ท่านต้องการพัฒนาภาวะผู้นำของครูเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชน
อย่างไร และด้วยวิธีการใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านที่ 7 การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ

ท่านต้องการพัฒนาภาวะผู้นำของครูเกี่ยวกับการสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและ
วิชาชีพอย่างไร และด้วยวิธีการใด

.....

.....

.....

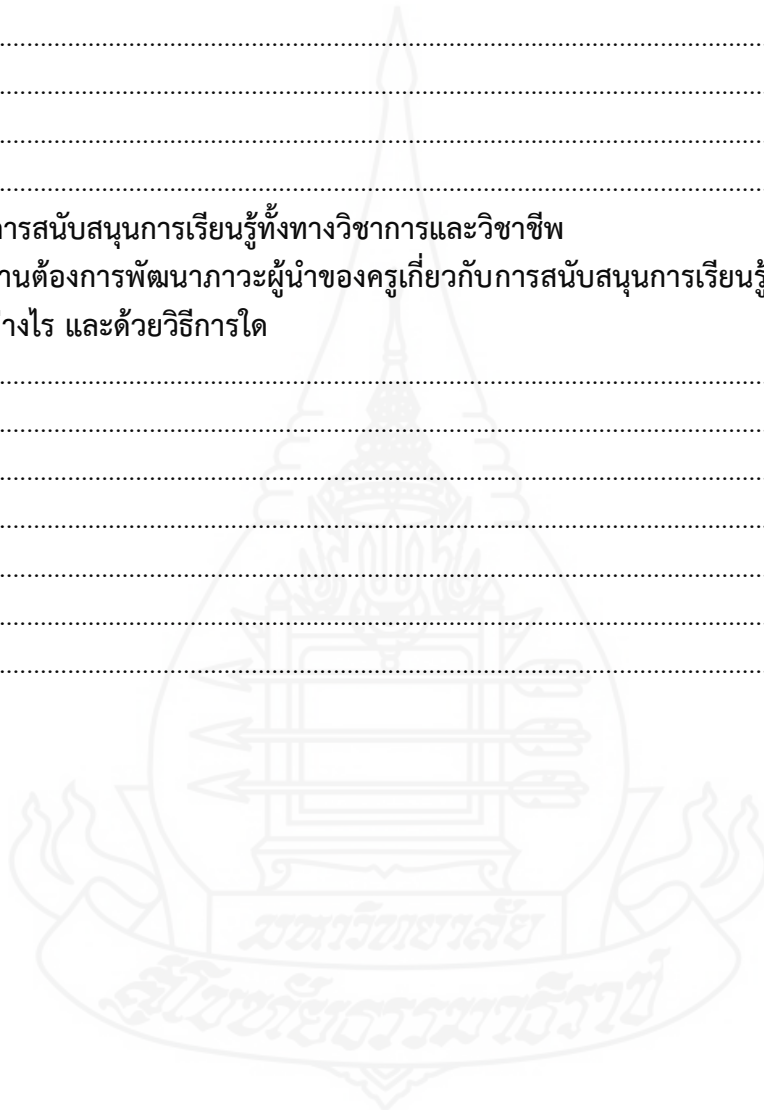
.....

.....

.....

.....

.....



ภาคผนวก ค
หนังสือประสานงาน





ที่ ศธ ๐๕๒๒.๑๖ (บ)/๑๑๓

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๒๕ เมษายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน นายเสน่ห์ แสนจันทร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายชำนาญ แดงท่าขาม นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ ๒๑ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต ๒ ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้ เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา ได้โปรดพิจารณา ตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับ รายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วิฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๕๐๔-๘๕๐๕

โทรสาร. ๐-๒๕๐๓-๓๕๖๖-๗

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา ๐๘๙-๒๘๖๔๕๙๓



ที่ ศธ ๐๕๒๒.๑๖ (บ)/๑๑๓

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๒๕ เมษายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน นางสาวสุจิตรา ทาลีราช

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายชำนาญ แดงท่าขาม นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ ๒๑ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต ๒ ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้ เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทาง สาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้าน การจัดการเรียนการสอน ได้โปรดพิจารณา ตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับ รายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วิฒนกุลเจริญ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๕๐๔-๘๕๐๕

โทรสาร. ๐-๒๕๐๓-๓๕๖๖-๗

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา ๐๘๙-๒๘๖๔๕๙๓



ที่ ศธ ๐๕๒๒.๑๖ (บ)/๑๑๓

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๒๕ เมษายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน นายไชยา คำแพง

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายชำนาญ แดงท่าขาม นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ ๒๑ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต ๒ ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้ เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิจัยทางการศึกษา ได้โปรดพิจารณา ตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับ รายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๕๐๔-๘๕๐๕

โทรสาร. ๐-๒๕๐๓-๓๕๖๖-๗

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา ๐๘๙-๒๘๖๔๕๕๓



ที่ ศธ ๐๕๒๒.๑๖ (บ)/๑๓๖

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือ
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลฟ้าหยาดราชภรณ์นิคม

ด้วยนายชำนาญ แดงท่าขาม นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง ภาวะผู้นำของครู ในศตวรรษที่ ๒๑ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต ๒

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าอิสระ โดยขออนุญาตเก็บ ข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ถึง ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ทั้งนี้ จะมีให้เป็นการ รบกวนเวลาเรียนตามปกติของนักเรียน และผลการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่งานวิชาการ สืบไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาได้ทดลองเครื่องมือ ตาม วัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวิวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๕๐๔-๘๕๐๕

โทรสาร. ๐-๒๕๐๓-๓๕๖๖-๗

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา ๐๘๙-๒๘๖๔๕๙๓



ที่ ศธ ๐๕๒๒.๑๖ (บ)/๑๓๖

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือ
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสงยาง

ด้วยนายชำนาญ แดงท่าขาม นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง ภาวะผู้นำของครู ในศตวรรษที่ ๒๑ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๒

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าอิสระ โดยขออนุญาตเก็บ ข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ถึง ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ทั้งนี้ จะมีให้เป็นการ รบกวนเวลาเรียนตามปกติของนักเรียน และผลการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่งานวิชาการ สืบไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาได้ทดลองเครื่องมือ ตาม วัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๕๐๔-๘๕๐๕

โทรสาร. ๐-๒๕๐๓-๓๕๖๖-๗

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา ๐๘๙-๒๘๖๔๕๙๓



ที่ ศธ ๐๕๒๒.๑๖ (ป)/๑๓๖

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือ
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านพลไวก

ด้วยนายชำนาญ แดงท่าขาม นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ภาวะผู้นำ ของครูในศตวรรษที่ ๒๑ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต ๒ ในกรณีนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าอิสระ โดยขออนุญาตเก็บ ข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ถึง ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ทั้งนี้ จะมีให้เป็น การรบกวนเวลาเรียนตามปกติของนักเรียน และผลการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่งานวิชาการ สืบไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาได้ทดลองเครื่องมือ ตาม วัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๕๐๔-๘๕๐๕

โทรสาร. ๐-๒๕๐๓-๓๕๖๖-๗

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา ๐๘๙-๒๘๖๔๕๙๓



ที่ ศธ ๐๕๒๒.๑๖ (ป)/๑๗๗

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๙ มิถุนายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน.....

ด้วยนายชำนาญ แดงท่าขาม นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาการศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง ภาวะผู้นำของครูในศตวรรษที่ ๒๑ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต ๒

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระจาก ครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต ๒ จังหวัดชัยโสธร โดยผู้วิจัยขออนุญาตเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๐ ถึงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๐

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๕๐๔-๘๕๐๕

โทรสาร. ๐-๒๕๐๓-๓๕๖๖-๗

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา ๐๘๙-๒๘๖๔๕๙๓



ภาคผนวก ง
ค่าสถิติต่างๆ

มหาวิทยาลัย

สกลนคร

ค่าความสอดคล้องระหว่างแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ (IOC)

แบบสอบถาม ข้อที่	ผลการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญ			IOC =ΣR /N	สรุป
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
การส่งเสริมวัฒนธรรมความร่วมมือ					
1. ท่านมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2. ท่านร่วมรับผิดชอบจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3. ท่านร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาที่สอน รวมทั้งทักษะและประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4. ท่านและเพื่อนร่วมงานมีความไว้วางใจซึ่งกันและกันในการทำงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
5. ท่านรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานที่มีความแตกต่างกันด้วยความเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6. ท่านได้สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมวิชาชีพทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อเอื้อต่อการทำงานร่วมกัน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
การเข้าถึงและใช้การวิจัยในการเรียนการสอน					
7. ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยและสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
8. ท่านสามารถใช้ผลงานวิจัยของตนในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
9. ท่านได้ใช้ผลของการวิจัยของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการเรียนการสอนในชั้นเรียนมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
10. ท่านเผยแพร่ผลงานวิจัยของตนและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูเพื่อสนับสนุนให้เพื่อนครูใช้งานวิจัยเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
11. ท่านใช้งานวิจัยเพื่อพัฒนาวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

แบบสอบถาม ข้อที่	ผลการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญ			IOC =ΣR /N	สรุป
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
12. ท่านเป็นแบบอย่างให้เพื่อนครูในการใช้งานวิจัยเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
การส่งเสริมการเรียนรู้แบบครุมืออาชีพ					
13. ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรแบบอิงมาตรฐานการเรียนรู้อย่างชัดเจน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
14. ท่านมีความรอบรู้ในเนื้อหาสาระวิชาที่ตนเองรับผิดชอบในการสอนอย่างถ่องแท้และลึกซึ้ง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
15. ท่านสามารถออกแบบการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนกับกิจกรรมการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
16. ท่านออกแบบและจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่สนับสนุนและเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยสอดคล้องกับเป้าหมายหรือวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
17. ท่านสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เนื้อหาของบทเรียนที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ปัจจุบันและสอดคล้องกับท้องถิ่น	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
18. ท่านสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย พร้อมทั้งใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
19. ท่านใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายในการถ่ายทอดความรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
20. ท่านสามารถใช้สื่อการสอนและเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
21. ท่านคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
การอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้					
22. ท่านสามารถวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างหลากหลายเหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

แบบสอบถาม ข้อที่	ผลการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญ			IOC =ΣR /N	สรุป
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
23. ท่านเป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนและเป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
24. ท่านจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนรับผิดชอบหรือมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งร่วมประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
25. ท่านจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหาและตัดสินใจด้วยตนเอง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
26. ท่านสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
27. ท่านร่วมกับเพื่อนครูในสถานศึกษาร่วมกันสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
การส่งเสริมการใช้ข้อมูลประเมินผลในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา					
28. ท่านมีความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับแนวปฏิบัติการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
29. ท่านออกแบบการวัดและผลประเมินผลได้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
30. ท่านเลือกใช้การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายและสะท้อนผลการเรียนรู้ที่แท้จริงของผู้เรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
31. ท่านดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
32. ท่านแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครู โดยใช้ข้อมูลจากการวัดและประเมินผลของผู้เรียนในด้านอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
33. ท่านและเพื่อนร่วมงานใช้ข้อมูลจากการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนไปกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาผู้เรียนทั้งในระดับสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

แบบสอบถาม ข้อที่	ผลการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญ			IOC =ΣR /N	สรุป
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
การทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองและชุมชน					
34. ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนต่อการจัดการศึกษา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
35. ท่านตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
36. ท่านและเพื่อนครูจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อส่งเสริม สนับสนุนความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ อย่างเป็นระบบ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
37. ท่านและเพื่อนครูได้ร่วมกันให้ความรู้และพัฒนาผู้ปกครอง รวมทั้งชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ ให้มีความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของสถานศึกษา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
38. ท่านเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง รวมทั้งชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
39. ท่านให้ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ ร่วมกำหนดแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
40. ท่านและเพื่อนครูร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
การสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพ					
41. ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายทางการศึกษาทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและในระดับชาติ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
42. ท่านมีส่วนร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ ในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
43. ท่านอุทิศทั้งกำลังกาย กำลังสติปัญญาและเวลาอย่างเต็มความสามารถเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
44. ท่านเป็นที่รักและเคารพของเพื่อนครูในสถานศึกษา ชุมชน และแวดวงวิชาชีพด้วยกัน	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้

แบบสอบถาม ข้อที่	ผลการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญ			IOC =ΣR /N	สรุป
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
45. ท่านได้รับการยกย่อง ยอมรับผลงานทางด้าน วิชาการทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และแวดวงวิชาชีพ ทางการศึกษา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
46. ท่านช่วยเหลือและสนับสนุนให้เพื่อนครูใน สถานศึกษามีความก้าวหน้าในวิชาชีพและได้รับการยก ย่อง ยอมรับทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และแวดวง วิชาชีพทางการศึกษา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้



ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.964	46

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	176.20	288.372	.441	.963
a2	176.40	288.317	.444	.963
a3	176.57	285.220	.539	.963
a4	176.27	285.720	.616	.963
a5	176.17	288.695	.419	.964
a6	176.37	286.654	.524	.963
a7	177.33	285.402	.433	.964
a8	177.20	283.959	.419	.964
a9	177.27	285.168	.432	.964
a10	177.43	280.323	.641	.963
a11	177.20	284.028	.473	.964
a12	177.33	282.368	.526	.963
a13	176.53	281.844	.684	.963

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a14	176.37	281.344	.672	.963
a15	176.67	284.644	.682	.963
a16	176.80	284.441	.740	.963
a17	176.83	282.282	.734	.962
a18	176.80	283.269	.707	.963
a19	176.53	278.740	.841	.962
a20	176.57	278.737	.734	.962
a21	177.23	284.599	.488	.963
a22	176.70	281.597	.565	.963
a23	176.63	281.206	.543	.963
a24	176.40	281.283	.690	.962
a25	176.77	285.151	.554	.963
a26	176.73	288.547	.394	.964
a27	176.50	289.431	.375	.964
a28	176.57	282.047	.588	.963
a29	176.73	285.444	.646	.963
a30	176.80	281.545	.654	.963
a31	176.67	286.299	.693	.963
a32	177.00	282.276	.727	.962
a33	176.93	284.478	.564	.963
a34	176.50	279.638	.767	.962
a35	176.50	281.776	.663	.963
a36	176.57	280.254	.798	.962
a37	176.77	278.392	.663	.963
a38	176.50	280.466	.668	.963
a39	176.77	281.978	.723	.962
a40	176.90	289.403	.429	.964

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a41	176.50	282.948	.760	.962
a42	176.70	279.459	.702	.962
a43	176.20	288.303	.445	.963
a44	176.50	284.810	.648	.963
a45	176.80	286.303	.619	.963
a46	176.80	281.338	.729	.962



ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายชำนาญ แดงท่าขาม
วัน เดือน ปีเกิด	2 กันยายน 2518
สถานที่เกิด	อำเภอโนนศิลา จังหวัดมุกดาหาร
ประวัติการศึกษา	ค.ย. (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี พ.ศ. 2542
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนมหาชนะชัยวิทยาคม ต.ฟ้าหยาด อ.มหาชนะชัย จ.ยโสธร
ตำแหน่ง	ครูชำนาญการพิเศษ

